

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Elku na lata 2010-2013.

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) oraz art. 87 ust. 1, 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.), Rada Miasta Elku uchwala co następuje:

§ 1. 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Elku na lata 2010-2013, stanowiący załącznik do uchwały.

2. Program, o którym mowa w ust. 1 podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Elku.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta Elku
Waldemar Paweł Pieńkowski

**GINNY
PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA EŁKU
NA LATA 2010-2013**

Lipiec 2010

SPIS TREŚCI:**1. WSTĘP**

- 1.1. Cel opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami
- 1.2. Podstawa prawna opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami

2. PODSTAWOWE I ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

- 2.1. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Elku z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa
 - 2.1.1. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami ze Strategią Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego
 - 2.1.2. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

2.1.3. Relacje Gminnego Programu Ochrony Zabytków ze Strategią Rozwoju Turystyki w Województwie Warmińsko-Mazurskim

2.1.4. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z Wojewódzkim Programem Opieki nad Zabytkami

2.2. Strategiczne cele polityki państwa w sferze ochrony zabytków

2.3. Krajowe uwarunkowania formalno-prawne i instytucjonalne oraz programowe funkcjonowania ochrony dóbr kultury

3. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO EŁKU**3.1. Wykaz zabytków**

3.1.1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru

3.1.2. Zabytki nieruchome zewidencjonowane

3.1.3. Zabytki ruchome

3.1.4. Zabytki postulowane do wpisu

3.1.5. Obiekty zabytkowe wyznaczone do rewitalizacji

3.2. Zabytki muzealne

3.3. Zabytki o najważniejszym znaczeniu dla miasta

- 3.4. Krajobraz kulturowy
- 3.5. Zabytki archeologiczne

4. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE DOTYCZĄCE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

- 4.1. Wynikające ze Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Ełckiego do roku 2016
- 4.2. Wynikające ze Strategii Zrównoważonego Rozwoju Ełku do roku 2016
- 4.3. Wynikające z Programu Rozwoju Lokalnego na lata 2004-2016
- 4.4. Wynikające ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta
- 4.5. Wynikające z Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego Ełku
- 4.6. Wynikające z uwarunkowań ochrony przyrody i równowagi ekologicznej
- 4.7. Wynikające z Programu Rewitalizacji Ełku
- 4.8. Wynikające ze Strategii Promocji Ełku

5. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT

6. CELE, KIERUNKI ORAZ PODZIAŁ NA OBSZARY, PROJEKTY I DZIAŁANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

7. INSTRUMENTARIUM GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

8. MONITORING GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

9. PRZYKŁADY ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

10. WNIOSKI

11. BIBLIOGRAFIA

12. SPIS ILUSTRACJI

13. ZAŁĄCZNIK

14. ILUSTRACJE

1. WSTĘP

Gmina Miejska Ełk - położona jest na Pojezierzu Ełckim, będącym częścią Pojezierza Mazurskiego. Miasto leży nad Jeziorem Ełckim i rzeką Ełk. Znajduje się na terenie Zielonych Płuc Polski i nazywane jest stolicą Mazur. To główny ośrodek edukacyjny, gospodarczy i turystyczny regionu. Według danych z roku 2002, Ełk ma obszar 21,07 km², w tym: użytki rolne: 24%, a użytki leśne: 4%. Miasto stanowi 1,9% powierzchni powiatu (il. 1 i 2). Według danych z 30 czerwca 2008, miasto miało 56 951 mieszkańców, co stawia go na trzecim miejscu pod względem wielkości w województwie warmińsko-mazurskim.

Historia Ełku jest niezwykle interesująca ze względu na bujną przeszłość i swój wyjątkowy charakter przygranicznego miasta pruskiego graniczącego od południa z Mazowszem, będącym częścią Rzeczypospolitej, a od wschodu połączonego z nią unią personalną Wielkim Księstwem Litewskim. Pierwotnie Krzyżacy wzniesli na wyspie jeziora Ełckiego na miejscu dawnej strażnicy Prusów wieżę mieszkalno-obronną, przy której nad wschodnim brzegiem jeziora rozwinęła się niewielka osada handlowa. W 1425 roku otrzymała ona przywilej lokacyjny wsi, a w 1445 miasta. Liczne kataklizmy dziejowe spotykające Ełk, związane ze

strategicznym przygranicznym jego usytuowaniem (il. 3) sprawiły, że dopiero po przyznaniu przywileju w 1669 roku uznawany był de facto, jako miasto. Następne dwa stulecia nie oszczędzały miasta, co sprawiło, że nie wyróżniało się ono zbyt wielkością spośród innych małych miasteczek mazurskich. Dopiero w czwartej ćwierci XIX wieku miasto urosło do rangi dużego ośrodka handlowo-przemysłowego i ważnego węzła komunikacyjnego. W czasie I wojny światowej Ełk był miastem frontowym, przez co został poważnie zniszczony. Okres międzywojenny i wojny do lutego 1945 roku, był dla miasta okresem względnego spokoju (il. 4). Po zajęciu Ełku przez wojska sowieckie, miasto zostało silnie splądrowane i zdewastowane. Spłonęło wówczas wiele domów w mieście. Pod jurysdykcję administracji polskiej przeszło dopiero w 1946 roku. Po II wojnie światowej Ełk, tak jak i inne miejscowości ziem tzw. odzyskanych, borykał się z szeregiem problemów natury społeczno – gospodarczej, które udało się przezwyciężyć dopiero na początku lat sześćdziesiątych, po czym, zwłaszcza w latach siedemdziesiątych, nastąpił progresywny rozwój miasta (il. 5).

Ełkiem władali: Krzyżacy, książęta pruscy, królowie polscy (Księstwo Pruskie było lennem Polski), margrabiowie i elektorowie brandenburscy, królowie i cesarze pruscy, Niemcy, by w końcu znaleźć się po raz pierwszy od czasów swojego istnienia w granicach Państwa Polskiego.

Przez kilkadziesiąt lat w Ełku i okolicach do 1945 roku, żyły obok siebie dwie nacje: Mazurzy i Niemcy. Najwięcej było Mazurów, którzy posługiwali się językiem polskim. Po drugiej wojnie światowej ludność niemiecka i duża część Mazurów została zmuszona do opuszczenia tych terenów. Miejsce ich zajęła napływowa ludność polska z terenów przygranicznych i kresów II Rzeczypospolitej, częściowo przesiedleni w ramach akcji "Wisła" Ukraińcy oraz mniejszość Romska.

Po 1989 roku możliwy jest nieskrępowany powrót do dawnych tradycji poszczególnych grup narodowościowych i etnicznych zamieszkujących Ełk. Mogą tutaj pielęgnować swoją barwną i ciekawą kulturę, lecz powinni nie zapominać o tych, którzy żyli na tym miejscu przed nimi, a więc: Estończykach (Wirowie), Jaćwiegach, Prusach, osadnikach z Mazowsza (Mazurzy), Austrii (Salzburgczycy) i Niemcach z różnych prowincji Niemiec.

Poszanowanie wspólnej spuścizny historycznej i utożsamianie się z krajobrazem kulturowym, z miejscem będącym małą ojczyzną, jest priorytetem harmonijnego i progresywnego rozwoju Ełku.

Stworzenie poczucia bezpieczeństwa i piękna, a co za tym idzie – dumy z miejsca zamieszkania, jest czynnikiem niezbędnym do przeprowadzenia rewitalizacji i zachowania środowiska kulturowego miasta.

Tym zamierzeniom właśnie ma służyć Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Miejskiej Ełk. Jest on instrumentem koordynującym politykę przestrzenną miasta w celu ochrony i wyeksponowania dziedzictwa kulturowego oraz określa niezbędne działania organizacyjne i finansowe.

Ma również za zadanie podnieść wśród społeczności miasta świadomość potrzeby ochrony środowiska kulturowego.

1. 1. CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminny program opieki nad zabytkami sporządza się w celu poprawy stanu zachowania środowiska kulturowego. Dla osiągnięcia tego celu ustala się w nim uwarunkowania organizacyjne i finansowe, jak również edukacyjne i wychowawcze. Działania te służą osiągnięciu efektu w postaci poprawy stanu zachowania środowiska kulturowego, uatrakcyjnienia go pod względem

turystycznym oraz pobudzenia przedsiębiorczości i uwrażliwienia społeczeństwa lokalnego na zagadnienia ochrony spuścizny historycznej.

Art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 poz. 1568) mówi:

W krajowym programie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami określa się w szczególności cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposób finansowania planowanych działań, a także harmonogram ich realizacji.

Zalecenia te stosuje się również do gminnych planów ochrony zabytków, a cele precyzuje art. 87, ust. 2 niniejszej ustawy, w którym czytamy, że wyżej wymieniony program ma na celu w szczególności:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji i doprowadzenie do poprawy stanu ich zahamowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami;

1.2. PODSTAWA PRAWNA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Podstawę prawną opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Miasto Elk stanowią:

I Rozstrzygnięcia ustawowe:

- a) Art. 7, ust. 1, pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 roku, Nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami), który mówi, że: Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy: kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- b) Art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 poz. 1568).

W artykule tym czytamy, że:

Ust. 1: Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.

Ust. 3: Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Ust. 4: Programy, o których mowa w ust. 3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Ust. 5: Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

II Gminna Ewidencja Zabytków dla Gminy Miejskiej Elk.

III Umowa z dnia 8.09.2009 roku Nr 1/2009 zlecająca wykonanie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Miejskiej Elk oraz umowa z dnia 9.07.2010 roku Nr 1/2010 zlecająca aktualizację przedmiotowego Programu.

2. PODSTAWOWE I ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Podstawowe uwarunkowania dla Gminy Miejskiej Elk określono w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego”, przyjęte uchwałą Rady Miejskiej w Elku Nr XVIII/170/2000 z dnia 26 kwietnia 2000 roku, zmienione uchwałą nr VIII/56/03 Rady Miejskiej w Elku z dnia 28 kwietnia 2003 roku i uchwałą Nr LII/486/2010 Rady Miasta Elku z dnia 27 kwietnia 2010 roku.

W powyższym studium uznano, że spośród uwarunkowań zewnętrznych rozwoju miasta najistotniejsze dla rozwoju jego struktury funkcjonalno-przestrzennej są między innymi:

- w makroregionie Północno-Wschodnim Elk pełni funkcje ośrodka regionalnego. Elk, poprzez koncentrację usług, z racji znaczącego potencjału gospodarczego i usługowego oraz znaczącego w skali kraju i regionu węzła komunikacji, zapewni obsługę wschodniej części województwa Warmińsko-Mazurskiego;
- w Elku kształtuje się regionalny węzeł aktywności gospodarczej;
- Elk zaliczany jest do ośrodków równoważenia rozwoju;
- Miasto posiada:
 - walory położenia w atrakcyjnym środowisku przyrodniczym i głównych ciągach infrastruktury komunikacyjnej i technicznej kraju;
 - duży potencjał usługowy i produkcyjny;
- czynnikami dalszego rozwoju Elku są:
 - ośrodek usługowy wyższego rzędu,
 - ośrodek przemysłu,
 - ośrodek obsługi ruchu turystycznego na Pojezierzu Elckim,
 - główny węzeł komunikacyjny.
- Elk leży w korytarzu ekologicznym, łączącym przyrodnicze obszary węzłowe o znaczeniu międzynarodowym, których elementami są Biebrzański Park Narodowy, Puszcza Borecka, dolina rzeki Sapiny, jezioro Mamry, jezioro Oświn;

- Elk położony jest na obszarze jednego z głównych zbiorników wód podziemnych;
- lasy na terenie miasta są lasami ochronnymi;
- część miasta leży w obszarze chronionego krajobrazu;
- ogólnomiejski układ urbanistyczny podlega ochronie konserwatorskiej;
- Elk położony jest w paśmie przyspieszonego rozwoju;
- w specjalnej strefie ekonomicznej mogą być lokalizowane zakłady nieuciążliwe i niewodochłonne;
- głównym ciągiem komunikacyjnym miasta będzie droga krajowa Nr 16 Olsztyn - Augustów. Układ uzupełniający to drogi międzyregionalne: Kętrzyn - Giżycko - Elk - Grajewo oraz Elk - Olecko - Gołdap;
- Elk jest głównym węzłem kolejowym województwa;
- występuje konieczność współpracy z gminą Elk.

I. Dotychczasowa zabudowa i zagospodarowanie miasta.

1. Historia rozwoju miasta

Do końca XIII w. ziemie Pojezierza Elckiego zamieszkiwali Jaćwingowie, którzy w wyniku najazdów krzyżackich wieku zostali wyparci z tych terenów. W latach 1398-1406 na wyspie Jeziora Elk (leżącej w granicach dzisiejszego miasta) Krzyżacy wybudowali mały zamek, najprawdopodobniej na miejscu jaćwieskiego grodziska. Zamek miał dobre położenie strategiczne i dawał zabezpieczenie okolicznej ludności, która zaczęła osiedlać się w jego pobliżu. W roku 1408 Krzyżacy umocnili zamek, ale w czasie wielkiej wojny polsko-krzyżackiej (1409-1411) został on zburzony. Po zawarciu pokoju między Polską a państwem zakonnym w roku 1422 rozwinęła się ponownie intensywna kolonizacja tego rejonu. Osadnikami była tu głównie ludność z Mazowsza i Podlasia.

Punktem centralnym kolonizowanego obszaru był odbudowany zamek elcki na wyspie.

Wzdłuż brzegu Jeziora Elckiego, na wprost zamku, powstała osada rybacka. Zasiedlanie tego terenu kontynuowano po zawarciu pokoju w Toruniu w 1466 roku.

Elk w tym okresie rozwijał się nieznacznie. W 1499 roku liczył 600 mieszkańców. Była tu szkoła, zlokalizowana naprzeciw cmentarza.

Dopiero pod koniec XVI w. rozpoczęła się intensywna akcja osadnicza a Elk osiągnął znaczenie jako ośrodek handlowy. W 1600 roku Elk liczył 800 mieszkańców, nabierał charakteru miejskiego i stał się duchową stolicą Mazur.

W mieście powstaje szkoła średnia. W 1688 roku spłonęło prawie całe miasto ocalał tylko zamek na Wyspie. W ciągu XVIII wieku Elk rozwijał się bardzo powoli. W 1732 roku liczył 1053 mieszkańców, a w 1775 roku - 1810. Pod koniec XVIII wieku w Elku było 154 domy.

Pierwsza połowa XIX wieku była okresem tragicznym dla Elku, który stał się obozowiskiem wojsk francuskich.

Po kongresie wiedeńskim (w 1815 roku) Elk stał się miastem powiatowym, a granice powiatu dotrwały do 1950 roku.

W 1821 roku w Elku znajdowało się 559 domów i 31 karczm i zajazdów. Ponieważ zabudowa była często drewniana a dachy słomiane, w mieście często szalały pożary. W związku z tym w mieście nie zachowały się zabytki dawnego budownictwa i Elk robi wrażenie miasta dziewiętnastowiecznego.

Dynamiczny rozwój Elku rozpoczął się dopiero w drugiej połowie XIX wieku. Kiedy to w 1868 roku nastąpiło otwarcie linii kolejowej Elk – Królewiec, a w 1871 roku Elk otrzymał połączenie kolejowe z granicą, ludność miasta zaczęła się znacząco powiększać;

w 1850 roku Elk liczył 3 899 mieszkańców

w 1880 roku - 6 671 mieszkańców,

w 1910 roku - 13 228 mieszkańców,

w 1939 roku - 16 480 mieszkańców.

W końcu XIX wieku miasto posiada już telegraf i telefon. W mieście ożywił się handel i nastąpił rozwój przemysłu. Elk był też wtedy siedzibą sądu.

W 1889 roku zamek na wyspie połączono z lądem za pomocą grobli, potem mostu drewnianego. W 1913 roku most ten zastąpiono mostem betonowym.

Pierwsza wojna światowa to dla Elku wielkie straty, spłonął kościół, ratusz i całe śródmieście. Ruinie uległo 165 budynków.

Druga wojna światowa to dalsze straty w zabudowie Elku.

Dopiero po II wojnie światowej, w 1949 roku, w Elku mieszkało już 11 468 mieszkańców a w roku 1954 miasto przekroczyło przedwojenną liczbę 16 630 mieszkańców. W dwa lata później liczba ta wzrosła do 21 124 osób.

Następne lata przedstawiają się następująco:

1960 - 23 080 mieszkańców

1963 - 24 096 " "

1965 - 24 472 " "

1967 - 25 136 " "

W skutek dogodnego położenia geograficznego Elk stał się ważnym węzłem komunikacyjnym, kolejowym i drogowym. W 1970 roku posiadał obszar 3 204 ha z czego 861 ha to zabudowa i drogi. W czasie odbudowy Elku po zniszczeniach wojennych pozostawiono prawie niezmienny układ urbanistyczny i plan zabudowy. Wielką zaletą tego układu jest to, że ulice spełniały już wtedy wymogi zabudowy przestrzennej miasta a zabudowa ta musiała być dość zwarta i ekonomiczna ze względu na warunki geograficzne.

Mankamentem rozwijającej się struktury funkcjonalno-przestrzennej jest brak odpowiednich do potrzeb powiązań komunikacyjnych w kierunku wschód - zachód. Spowodowało to na wiele lat zahamowanie rozwoju dzielnicy Zatorze.

Po wojnie, do roku 1955 nie wybudowano w Elku ani jednego nowego budynku mieszkalnego.

Pierwszymi budynkami zabudowy mieszkalnej były budynki w osiedlach robotniczych: jeden przy ul. Toruńskiej oraz trzy budynki przy ul. Armii Krajowej. Do końca 1967 roku w mieście przybyło 4 101 izb mieszkalnych, a obiekty były wyposażone w wodociągi, kanalizację oraz energię elektryczną i gaz.

W 1968 roku w Elku mieszkało już ponad 25 000 mieszkańców a w 1988 dwa razy tyle.

Wraz z rozbudową zasobów mieszkalnych rosła potrzeba w zakresie usług komunalnych. Aby z usług tych korzystać mogli mieszkańcy miasta, zakłady, takie jak: Roszarnia, Mleczarnia, Zakład Spożywczy, Zakłady Mięsne i kilka innych, zaczęły pokrywać swe potrzeby we własnym zakresie.

Powstają plany zagospodarowania przestrzennego miasta, które są podstawą kolejnych procesów inwestycyjnych. Zabudowywane są wolne działki śródmieścia i tereny aż do torów kolejowych. Za torami tereny przeznaczone pod budowę przemysłową. Miasto wypełnia się zasobami mieszkaniowymi, które powodują że Elk należy do grupy miast o dużej gęstości zaludnienia. Aktualna gęstość zaludnienia w mieście, jeśli przyjąć całkowitą jego powierzchnię w granicach administracyjnych, wynosi

2790 os./km². Jeśli jednak przyjąć tylko tereny zabudowy mieszkaniowej (blisko 400 ha) to gęstość zaludnienia wyniesie ponad 13950 os./km². Oba te wskaźniki świadczą, że Elk jest jednym z najgęściej zaludnionych miast Polski, o gęstości niższej od Warszawy i Łodzi, ale porównywalnej z Białymstokiem, Lublinem, Bytomiem lub Sosnowcem. Wynika to ze specyficznego położenia fizyczno-geograficznego miasta utrudniającego jego swobodny rozwój przestrzenny.

2. Miasto współczesne

Obecny układ funkcjonalno-przestrzenny miasta ukształtowany został warunkami fizjograficznymi z jednej strony i systemem dróg kołowych i kolejowych z drugiej strony. Struktura przestrzenna miasta jest bardzo czytelna. W paśmie zawartym pomiędzy jeziorem Elk a PKP Białystok-Olsztyn wykształciło się mieszkalnictwo i usługi. Na Zatorzu dominuje przemysł. Potencjalne tereny rekreacyjne to pasmo jeziora Elk, z przyległymi terenami oraz kompleksy leśne z jeziorem Selmęt Mały i Selmęt Duży.

Miasto jest obecnie ośrodkiem usługowym w zakresie szkolnictwa zawodowego, służby zdrowia, handlu i kultury a także obsługi rolnictwa. Jest także ośrodkiem przemysłowym i ośrodkiem obsługi ruchu turystycznego. Współczesna zabudowa miasta wskazuje na dużą wrażliwość projektantów na sprawy charakteru miasta i jego położenia w krajobrazie. Środowisko kulturowe miasta stanowi inspirację dla obecnych i przyszłych pokoleń.

Miasto podzielone jest, stosownie do występujących tu uwarunkowań i trwałych elementów zagospodarowania, na 5 jednostek strukturalnych. Podział na te jednostki przyjęto w ogólnym planie zagospodarowania przestrzennego miasta z 1991 roku.

W granicach opracowania planu wyodrębnia się 5 obszarów funkcjonalnych:

- A - śródmieście
- B - pasmo mieszkalnictwa z usługami towarzyszącymi obejmującymi osiedla: Bogdanowicza, Kilińskiego, Jeziorna i Barany rozciągające się wzdłuż jeziora Elk od rzeki Elk na granicy z jednostką A aż po rzekę Elk we wsi Barany.
- C - Zatorze
- D - Tereny rozwojowe położone na północ po zewnętrznej stronie linii kolejowych Elk-Olsztyn i Elk-Suwałki (Gołdap).
- E - Strefa ekologiczna obejmująca jezioro Elk oraz pasmo zieleni istniejącej i planowanej od jeziora Elk wzdłuż rzeki Elk poprzez tereny leśne w części wschodniej obszaru opracowania aż po kompleks terenów wypoczynku świątecznego w Szeligach - Buczkach nad jeziorem Selmęt Wielki.

II. Ochrona i kształtowanie środowiska

1. Rozwój Elku odbywać się musi w zgodzie z otaczającym środowiskiem przyrodniczym i przy zachowaniu jego zdolności regeneracyjnych. Osiągnąć to można jedynie w przypadku sprawnego działania urządzeń infrastruktury technicznej w zakresie odprowadzenia ścieków sanitarnych i deszczowych, a także sukcesywnej likwidacji palenisk domowych, powodujących niską emisję zanieczyszczeń powietrza.

2. W pasach przybrzeżnych jeziora i rzeki musi być wyeliminowane gromadzenie ścieków sanitarnych z budownictwa jednorodzinnego w szambach, często nieszczelnych.

3. Należy stosować radykalne środki represyjne w stosunku do osób odpowiedzialnych za przypadki

zanieczyszczenia wód otwartych, atmosfery oraz terenów leśnych lub zadrzewionych.

4. Z obszaru śródmiejskiego wyeliminować należy zakłady uciążliwe dla środowiska naturalnego. Zakazuje się ich remontów i modernizacji w stopniu, który utrwałaby nadal ich istnienie.

5. Cały obszar śródmiejski oraz tereny otaczające jezioro, a także położone przy drogach turystycznych uznaje się jako obszary chronionego krajobrazu. Lokalizacja inwestycji kubaturowych w miejscach tych wymaga szczególnej troski o właściwe kształtowanie sylwety i wyglądu miasta.

6. Na terenie miasta może być lokowany przemysł nieuciążliwy dla środowiska naturalnego i o stosunkowo małym zapotrzebowaniu na wodę.

III. Ochrona dóbr kultury

1. Ochronie prawnej i konserwatorskiej podlegają wszystkie obiekty znajdujące się w rejestrze zabytków architektonicznych i budownictwa odnoszące się do miasta Elk.

2. Ochronie konserwatorskiej podlega śródmiejski zespół urbanistyczny, a wszelka działalność inwestycyjna w tym obszarze wymaga akceptacji Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

3. Bez potrzeby zmian niniejszego planu Delegatura Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków może uzupełnić wykaz zabytków nieruchomych na terenie miasta, w tym także elementy budowlane i detale architektoniczne jak: kominki, piece kaflowe, stolarka, ślusarka itp.

4. Ochronie prawnej podlegają cmentarze wojskowe z I wojny światowej.

W studium przyjęto, że zasady kształtowania przestrzeni miejskiej będące wyrazem wyjątkowych a zarazem trudnych uwarunkowań rozwoju zagospodarowania przestrzennego Elku oraz myśl urbanistyczna prezentowana w rozwiązaniach planistycznych dla miasta powinny być kontynuowane.

IV. Na terenie miasta występują obszary i obiekty chronione na podstawie przepisów o ochronie zabytków:

- 1) Ustawa o ochronie i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku;
- 2) Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego, sporządzona w La Valetta dnia 16 stycznia 1992 roku.

V. Obszary chronione na podstawie przepisów o ochronie przyrody

Część miasta położona jest na obszarze chronionego krajobrazu. Przy zagospodarowaniu tego terenu należy uwzględniać postanowienia dokumentu stanowiącego o objęciu jego ochroną.

VI. Uwarunkowania środowiska przyrodniczego.

- 1. Rzeźba terenu

Obszar reprezentuje typową młodoglacjalną rzeźbę terenu. Teren charakteryzuje się bardzo urozmaiconą rzeźbą, o silnej pagórkowatości, o stosunkowo dużych wysokościach względnych z licznymi zagłębieniami bezodpływowymi oraz uchodzącymi do nich dolinami. Teren obniża się z północnego-zachodu na południowy wschód. Najbardziej urozmaiconą rzeźbę terenu posiada część północno-zachodnią, na północ od Siedlisk. Pozostałe tereny mają stosunkowo mało urozmaiconą rzeźbę terenu, związaną z terenem odpływu wód lodowcowych. Dawny szlak odpływu tych wód stanowi dolina rzeki Elk, a także równina na północ od jeziora Szarek. Jezioro Elk to głęboka rynna w powierzchni sandrowej, wypełniona wodą.

2. Wody powierzchniowe

Obszar miasta Elk należy do zlewiska Morza Bałtyckiego, z którym łączy się poprzez rzekę Elk, Biebrzę, Narew i Wisłę. Przez badany teren przebiega dział wodny IV-go rzędu rozdzielający dorzecza rzeki Elk i Legi - Jegrzni.

Sieć rzeczna jest tu słabo rozwinięta. Występuje tu dużo obszarów bezodpływowych. Przyczyną tego jest mały spływ powierzchniowy spowodowany równinnym charakterem sandru, dość dużym stopniem pokrycia szatą roślinną oraz bezpośrednią infiltrację wód opadowych w przepuszczalne obszary wodnolodowcowe.

Najważniejszym ciekim powierzchniowym jest rzeka Elk.

W okolicach miasta Elku rzeka płynie zakolami w głęboko wciętej, wąskiej dolinie. Niemal cały obszar doliny jest okresowo lub stale podmokły. Rzeka wpada do jeziora Elk.

3. Funkcjonowanie środowiska przyrodniczego

System jezior stanowi podstawowy układ terenów otwartych miasta i jako taki powinien podlegać, jak najstaranniejszej pielęgnacji, a nawet ochronie zachowawczej (jak np.: jezioro Szarek sąsiadujące z rezerwatem przyrody "Bartosze").

VII. Gospodarka mieszkaniowa.

Polityka mieszkaniowa miasta przez wiele lat była ukierunkowana wyłącznie na tworzenie warunków do realizacji nowych zasobów mieszkaniowych, obecnie zaległości modernizacji starych zasobów stanowią duże obciążenie budżetu gminy.

Działaniami renowacyjnymi w odniesieniu do tych terenów nazwać należy całość przedsięwzięć mających na celu renowację i modernizację istniejącej zabudowy mieszkaniowej na wyznaczonym obszarze rozumianą jako:

- 1) dokonanie niezbędnych wyburzeń i rozbiórek budynków w złym stanie technicznym,
- 2) odbudowę, rozbudowę, nadbudowę i przebudowę budynków zakwalifikowanych do renowacji,
- 3) poprawę stanu technicznego budynków oraz zmniejszenie ich energochłonności eksploatacyjnej,
- 4) podniesienie standardów i stanu technicznego wyposażenia w instalacje i urządzenia techniczne,
- 5) poprawę stanu otoczenia budynków i zagospodarowania nieruchomości,
- 6) realizację nowej zabudowy na miejscu wyburzonych wcześniej budynków mieszkalnych oraz na terenach przeznaczonych w planach zagospodarowania przestrzennego pod realizację budownictwa plombowego,
- 7) poprawę stanu technicznego budynków i zagospodarowania nieruchomości, a także

odpowiednio do potrzeb i warunków lokalnych, realizację celów dodatkowych takich jak:

- restrukturyzację własnościową zasobów komunalnych,
- ogólną poprawę bezpieczeństwa i stanu środowiska zamieszkiwania,
- dostosowanie zabudowy i przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- ochronę środowiska i dóbr kultury,
- tworzenie warunków aktywizacji zawodowej mieszkańców i zatrudnienia ich w miejscu zamieszkania.

2.1. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI ELKU Z OPRACOWANIAM WYKONANYMI NA POZIOMIE WOJEWÓDZTWA: STRATEGIA ROZWOJU I PLANEM ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ORAZ WOJEWÓDZKIM PROGRAMEM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

2.1.1. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW ZE STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Wizja rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego jest hasło:

Warmia i Mazury regionem, w którym warto żyć

- niezależnie od wieku,
- niezależnie od wykształcenia,
- niezależnie od stanu posiadania,
- niezależnie od pochodzenia,
- niezależnie od miejsca zamieszkania,
- niezależnie od płci.

Cel główny strategii województwa brzmi:

Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy.

Spójność ekonomiczna w kontekście regionalnym oznacza wzrost gospodarczy – wyrównanie dysproporcji w rozwoju przedsiębiorczości i promocji, tworzenia nowoczesnej infrastruktury technicznej i warunków zdobywania współczesnej wiedzy.

Spójność społeczna to powstawanie nowych miejsc pracy, zmniejszenie bezrobocia oraz poprawa poziomu życia mieszkańców zarówno miast jak i wsi.

Spójność przestrzenna to włączenie się województwa do głównej sieci infrastruktury transportowej w Polsce oraz w Europie.

Strategia zakłada wzmocnienie metropolitarnej roli Olsztyna oraz jego znaczenia w stosunku do stolic innych województw. Olsztyn w ścisłej współpracy z Elblągiem i Elkiem stanie się ośrodkiem integrującym województwo w procesie budowy tożsamości regionalnej.

Wysoka atrakcyjność środowiska przyrodniczego będzie jednym z ważnych elementów w perspektywie 2020 roku, rozstrzygających o konkurencyjności województwa. Zmierzać, więc należy do zachowania wysokiego standardu ekologicznego.

Do potrzeb niniejszego opracowania wybrano następujące priorytety i kierunki działań:

Priorytet I. KONKURENCYJNA GOSPODARKA.

Konkurencja odbywa się na kilku płaszczyznach, między wieloma podmiotami. Konkuruje ze sobą firmy o udziały w rynku, rządziej o konkretne lokalizacje. Ludzie rywalizują o

jak najlepsze miejsca pracy, a państwa zachęcają inwestorów do podejmowania działalności na ich terenie. Również regiony, miasta i gminy włączyły się w konkurencję o czynniki rozwoju.

Priorytet II. OTWARTÉ SPOŁECZEŃSTWO.

Otwarte społeczeństwo jest podstawą postępu. To otwartość na idee, innowacje, ale także otwartość pojmowana jako chęć kształcenia i podnoszenia kwalifikacji, podejmowania ryzyka i współpracy, zaliczana jest do tych cech społeczności regionalnych, które decydują w równym stopniu o poziomie rozwoju, co konkurencyjna gospodarka.

Priorytet III. NOWOCZESNE SIECI.

W globalnej gospodarce istotnym czynnikiem rozwoju regionów jest ich obecność w różnego rodzaju sieciach. Nowoczesne sieci postrzegane są zarówno jako elementy fizyczne (połączenia komunikacyjne i teleinformatyczne, infrastruktura techniczna), jak również powiązania psychiczne (kontakty międzyludzkie, doświadczenia współpracy).

CELE STRATEGICZNE:

1. WZROST KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARKI.

- wzrost potencjału turystycznego – już w poprzedniej strategii turystyka była traktowana jako jedna z wiodących dziedzin Warmii i Mazur. Obecny cel operacyjny zakłada wzrost potencjału turystycznego przy poszanowaniu wymagań środowiska przyrodniczego. W tym celu przewidywanych jest kilka grup działań: opracowanie koncepcji produktów turystycznych, wspieranie rozwoju odpowiedniej infrastruktury, poprawa jakości oferty turystycznej, współpraca na rzecz rozwoju turystyki oraz lepsza informacja i promocja.

2. WZROST AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ.

- rozwój społeczeństwa obywatelskiego - silnie rozwinięte społeczeństwo obywatelskie jest jednym z czynników rozwoju społeczno-gospodarczego. Cel ten może być osiągnięty głównie we współpracy i poprzez wsparcie organizacji pozarządowych, które stają się instrumentem wsparcia oraz płaszczyzną aktywizacji wielu jednostek.
- poprawa jakości i ochrona środowiska – wprawdzie już dziś Warmia i Mazury należą do liderów w dziedzinie jakości środowiska przyrodniczego, to stosowanie zasady trwałego rozwoju wymaga ciągłego myślenia o środowisku przyrodniczym przez pryzmat przyszłych pokoleń. W tym celu przewidziane są działania z zakresu ochrony: wód, powierzchni ziemi, powietrza oraz zachowania walorów krajobrazowych.

3. WZROST LICZBY I JAKOŚCI POWIĄZAŃ SIECIOWYCH.

- monitoring środowiska - ewentualne skutki negatywnego oddziaływania człowieka na środowisko przyrodnicze mają często nieodwracalny charakter. Dlatego konieczne jest realizowanie celu, który pomoże osiągnąć lepszą wiedzę o środowisku i pozwoli zachować je w oczekiwanym stanie.

CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA.

Warmia i Mazury uznawane są za atrakcyjny turystycznie region, jednak utrzymanie tej przewagi wymaga ciągłych starań. Aby wydłużyć sezon turystyczny trzeba poszukiwać nowych form aktywności w regionie. Należy działać poszczególnych sposobów niekonwencjonalny i kompleksowy podnosząc atrakcyjność poszczególnych miejsc poprzez przygotowywanie produktów turystycznych.

Planowane działania

A. Opracowanie koncepcji produktów turystycznych:

- opracowania i wdrożenia marketingowej strategii rozwoju turystyki w regionie, identyfikującej rynki, produkty i kanały komunikacji,
- stałe badania rynku turystycznego, w tym ewidencja i badania wszystkich kategorii zabytków (w celu rozwoju, konserwacji, rewaloryzacji i zagospodarowania dóbr kultury),
- wyeksponowanie specyfiki i wypromowanie tradycji regionu, opracowania szerokiej i urozmaiconej oferty turystycznej opartej o tradycje wydarzeń historycznych w regionie, posiadane obiekty zabytkowe i regionalną kuchnię.

B. Wspieranie rozwoju infrastruktury:

- ujednolicenie znakowania dróg i identyfikowanych atrakcji turystycznych,
- urządzenie miejsc postoju i odpoczynku turystów przy drogach i trasach rowerowych,
- zwiększanie dbałości o muzea w województwie, poprzez wsparcie kadry merytorycznej, poprawę bazy lokalowej i lepsze wyposażenie techniczne;
- budowa nowych i doinwestowanie istniejących instytucji kulturalnych,
- poprawa stanu sanitarnego i estetyki regionu,
- wspieranie rewitalizacji i budowy nowych szlaków wodnych;
- stała kontrola i ocena obiektów turystycznych,

C. Wzrost jakości aktualnej oferty turystycznej:

- opracowanie i realizowanie programów wspierania i ochrony indywidualnych cech kultury regionalnej,
- poszerzenie programów i repertuaru instytucji kultury,
- zwiększenie opieki nad działalnością twórczą i zapewnienie warunków powszechnej edukacji kulturalnej wszystkich grup społecznych,

D. Współpraca na rzecz rozwoju turystyki:

- inicjowanie i tworzenie lokalnych organizacji turystycznych,
- wspieranie i z aktywizowanie lobby turystycznego poprzez wspólne działania władz i zrzeszeń turystycznych,
- wsparcie otrzymują inicjatywy lokalne (w tym mniejszości narodowych) w tworzeniu placówek

muzealnych, izb regionalnych, kolekcji oraz promocji miejsc historycznych,

- wsparcie współpracy partnerskiej regionów i samorządów, w tym wykorzystującej naturalne powiązania mniejszości narodowych z ich ojczyznami,
- współtworzenie i współuczestniczenie w międzynarodowych i krajowych programach i imprezach kulturalnych,

E. Informacja i promocja:

- regularna informacja o ofercie turystycznej i kulturalnej,
- rozbudowa systemu informacji lokalnej,
- utrzymanie na wysokim poziomie systemu informacji i promocji regionu funkcjonującego w sieci krajowej, poprzez:
 - utworzenie i wspieranie powiatowych ośrodków informacji i promocji turystycznej
 - organizacja szkoleń i kursów dla kadry turystycznej,
 - budowę pozytywnego wizerunku regionu,
 - zwiększenie liczby, jakości i wielkości nakładów wydawnictw promocyjnych,
 - organizowanie cyklicznych imprez promujących region i regionalne produkty turystyczne,
 - uczestniczenie województwa warmińsko-mazurskiego w turystycznych targach krajowych i wybranych zagranicznych (regionalne stoiska promocyjne),
- zwiększenia świadomości korzyści płynących z rozwoju turystyki:
 - przeprowadzenie szkoleń,
 - upowszechnianie pozytywnych wzorów zewnętrznych,
 - wspieranie forum na rzecz turystyki,
 - wspieranie współpracy szkół i placówek turystyczno-krajoznawczych.

Korzyści wynikające z ww. wyznaczników dla Gminy Miejskiej Elk:

- 1) wsparcie i rozwój turystyki powinny przede wszystkim przyczynić się do wzrostu konkurencyjności gospodarki, następnie wzrostu aktywności społecznej.
- 2) wzrost świadomości, uwrażliwienie i akceptacja społeczna w sferze ochrony środowiska kulturowego;
- 3) konsolidacja i identyfikacja z „małą ojczyzną” wielokulturowego społeczeństwa;
- 4) zahamowanie degradacji i poprawa estetyczna środowiska kulturowego;
- 5) poprawa infrastruktury komunikacyjnej i technicznej w celu poprawienia dostępności;
- 6) rewitalizacja centrum miasta, przez co zwiększy się atrakcyjność turystyczna generująca ożywienie gospodarcze i nowe miejsca pracy;
- 7) zwiększenie standardu mieszkaniowego;
- 8) stworzenie środowiska przyjaznego człowiekowi;
- 9) wzrost znaczenia Elku w regionie;

10) zwiększenie atrakcyjności krajobrazowej i przyrodniczej regionu;

11) zainteresowanie gminą inwestorów wewnętrznych i zewnętrznych.

2.1.2. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW Z PLANEM ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego jest elementem regionalnego planowania strategicznego. Stanowi on podstawowe narzędzie równoważenia różnych sfer rozwoju województwa w przestrzeni a jednocześnie służy konkretyzacji przestrzennej celów sformułowanych w strategii rozwoju województwa Warmińsko - mazurskiego i określa uwarunkowania przestrzenne do formułowanych programów rozwoju.

Dla potrzeb opracowania wybrano następujące zasady ochrony i utrzymania w równowadze środowiska przyrodniczego oraz ochrony wartości kulturowych:

- na terenach prawnie chronionych funkcje gospodarcze winny być podporządkowane zasadom ochrony wynikającym z przepisów prawnych;
- na obszarze zbiorników wód użytkowych bez izolacji od powierzchni terenu ochrona i poprawa jakości wód podziemnych realizowana będzie przez zwiększenie reżimów w gospodarce wodno-ściekowej oraz dolesianie (głównie rejony: Nidzicy – Szczytna – Wielbarka; Świętajna – Rucianego Nidy – Pisz; Elku);
- na obszarze zlewni pojeziernej ochronę czystości wód powierzchniowych, głównie jezior, realizować się będzie przez zwiększenie reżimów w gospodarce ściekowej, wprowadzenie form gospodarowania mało uciążliwych dla środowiska, tworzenie wokół jezior i rzek stref ochronnych zagospodarowywanych trwałą zielenią i nie zabudowywanych, przywracanie dopływom do jezior co najmniej II klasy czystości;
- na obszarach, gdzie nastąpiły duże przekształcenia środowiska przyrodniczego i ich skutkiem są znaczne negatywne zmiany, polityka przestrzenna polegać powinna na odtworzeniu stanu równowagi przyrodniczej;
- ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego jako filaru turystyki;
- otoczenie szczególną troską obiektów zabytkowych o randze krajowej i międzynarodowej, a także obiektów o mniejszej randze lecz decydujących o odrębności regionalnej;
- przywrócenie zespołom staromiejskim ich historycznego charakteru (rewaloryzacja);
- zachowanie historycznej zabudowy wiejskiej z układem drożnym oraz zabytkowych układów pałacowych, dworskich i parkowych;
- respektowanie w zagospodarowaniu przestrzennym bezkonfliktowego komponowania zabudowy w przestrzeń historyczną.

Główne kierunki ochrony środowiska kulturowego

W planie wojewódzkim ustalono objęcie szczególną ochroną miast określonych w niniejszym planie województwa jako ośrodki kulturowe oraz zespoły kulturowe.

Ośrodki kulturowe są to miejsca koncentracji obiektów zabytkowych będące miastami historycznymi. Przy ich ocenie wzięto pod uwagę ilość i jakość następujących elementów obejmujących: układ staromiejski - Stare Miasto, w tym rynek, zamek, kościół, obwarowania miejskie i ratusz, a także obiekty zabytkowe w ich sąsiedztwie.

Wyróżniono dwie kategorie ośrodków kulturowych o wysokiej koncentracji obiektów zabytkowych:

- ośrodki o dużej koncentracji: Olsztyn, Lidzbark Warmiński, Reszel, Frombork, którego Zespół Katedralny został uznany w roku 1994 za Pomnik Historii, Elbląg;
- ośrodki o średniej koncentracji: Kętrzyn, Morąg, Orneta, Nidzica, Dobrze Miasto, Olsztynek, Braniewo, Pasłęk, Działdowo, Elk.

Zespoły kulturowe są to miejsca koncentracji obiektów zabytkowych poza miastami historycznymi. Spośród nich wyróżniono:

- historyczne zespoły pielgrzymkowe będące miejscami kultu: Święta Lipka, Stoczek Klasztorny, Gietrzwałd, Głotowo, Krosno, Święty Gaj, Zielonka Pasłęcka,
- zamki i warownie w: Lidzbarku Warmińskim, Symbarku, Olsztynie, Nidzicy, Reszlu, Kętrzynie, Barcianach, Ostródzie, Rynie, Fromborku,
- twierdze i fortyfikacje w Gierłożu, Przystani i Giżycku,
- pole bitwy pod Grunwaldem,
- zespoły pałacowo-parkowe, które w znakomitej większości służą lub mogą służyć rozwojowi wysokiej klasy bazy turystycznej: Kwitajny, Smołajny, Dobrocin, Karnity, Sorkwity, Bęsia, Łężany, Galiny, Łabędnik, Drogosze, Sztynort, Biała Olecka, Kamieniec, Kadyny, a także godne odtworzenia będące obecnie w ruinie Gładysze, Słobity, Bogatyńskie, Proсна,
- wsie: Kadyny, Klon, Łęczce, Jeloni,
- budowle inżynierskie: wiadukty w Stańczykach, pochylnie wraz z Kanałem Ostródzko-Elbląskim, most obrotowy w Giżycku,
- stanowisko archeologiczne Truso nad jeziorem Drużno.

Rozwiązanie problemów w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego na obszarze województwa głównie będzie obejmowało:

- działania ochronne i zabezpieczające, a także określenie zasobów i ich wartości;
- opracowanie strategii działań zmierzających do skutecznej i ciągłej ochrony, prawidłowego ich zagospodarowania i wypromowania;
- usystematyzowanie istniejących opracowań dotyczących krajobrazu kulturowego na fragmentach byłych województw włączonych w granice nowego

regionu, dokonanie ich oceny według jednolitych kryteriów oraz uzupełnienie braków;

- przystosowanie obiektów zabytkowych do nowych funkcji (np. turystyka).

Korzyści wynikające z ww. wyznaczników dla Gminy Miejskiej Elk:

1. kształtowanie mechanizmów generujących efektywny ekonomicznie rozwój społeczno-gospodarczy;
2. dostępność Elku dla potencjalnych inwestorów;
3. wyróżnienie Mazur w skład, których wchodzi Elk, jako obszaru o wysokich walorach turystycznych;
4. ochrona przed degradacją środowiska kulturalnego i przyrodniczego gminy miejskiej;
5. rewaloryzacja zabytków, architektonicznych i archeologicznych oraz ich prawna ochrona;
6. ochrona i rewaloryzacja parków i cmentarzy;
7. wyeksponowanie walorów kulturowych, krajobrazowych.

2.1.3. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW ZE STRATEGIĄ ROZWOJU TURYSTYKI W WOJEWÓDZTWIE WARMINSKO-MAZURSKIM.

Wizja rozwoju turystyki województwa:

TURYSTYKA WIODĄCĄ DZIEDZINĄ GODPODARKI WARMII I MAZUR GENERUJĄCĄ NOWE MIEJSCA PRACY I WZROST DOCHODÓW LUDNOŚCI. Poprzez ochronę i kontrolowany rozwój posiadanych zasobów naturalnych i kulturowych Warmia i Mazury staną się synonimem produktu turystycznego wysokiej jakości, skutecznie konkurującego zarówno na rynku krajowym, jak i na rynkach zagranicznych.

Celami głównymi strategii są:

Cel główny nr 1 – zwiększenie kapitału inwestycyjnego w turystyce;

Cel główny nr 2 - maksymalne i dynamiczne wykorzystanie predyspozycji turystycznych regionu.

Dla osiągnięcia celów głównych należy:

- zintegrować różne dziedziny gospodarcze i społeczne na rzecz rozwoju regionu poprzez turystykę;
- stworzyć warunki wzrostu konkurencyjności sektora turystyki;

Z generalnej strategii województwa dla potrzeb niniejszego opracowania wybrano następujące obszary działania:

Kultura II.

Cel główny 2.

Cel warunkujący:

Rozwój funkcji kulturalnej i ochrona dziedzictwa kulturowego w powiązaniu z potrzebami rozwoju turystyki

Kierunek działania 2:

Ochrona i rewitalizacja dziedzictwa kultury materialnej regionu.

Zadania szczegółowe:

Ochrona środowiska kulturowego powinna koncentrować się na:

- reintegracji struktury osadniczej;
- kontynuacji tradycyjnych wartości kultury użytkowania przestrzeni i kultury materialnej;
- przywróceniu wartości miejscowej tradycji architektonicznej.

Ochrona środowiska.

Cel główny 2.

Cel warunkujący:

Ochrona środowiska oparta o bezdyskusyjne normy chroniące stan obecny, zmniejszająca skutki wieloletnich zaniedbań, uwzględniająca potencjał tkwiący w biologicznej różnorodności regionu, jego względnie niskiej dewastacji oraz wzrastającą świadomość ekologiczną społeczeństwa.

Priorytetowy kierunek działania:

Niedopuszczanie do degradacji walorów turystycznych środowiska przyrodniczego przez ich niewłaściwe użytkowanie przez samą turystykę i inne rodzaje działalności gospodarczej w regionie.

Zadania szczegółowe:

Rozbudowa infrastruktury technicznej uwzględniającej wartości środowiska przyrodniczego, w pierwszej kolejności – utworzenie pełnej sieci oczyszczalni ścieków

- Stworzenie sprawnej i skutecznej kontroli ochrony środowiska, zwłaszcza w rejonach intensywnie użytkowanych przez turystykę;
- Wdrożenie dbałości o estetykę regionu poprzez wykluczanie przedsięwzięć zakłócających jego predyspozycje naturalne;
- Konsekwentne prowadzenie ochrony przyrody wg standardów europejskich;
- Ochrona wielkich jezior mazurskich przed zanieczyszczeniami ze źródeł rozproszonych.

Wśród uwarunkowania rozwoju produktu turystycznego w strategii zauważono, że atrakcyjne z uwagi na rozwój turystyki może być też odwołanie do dziedzictwa najdawniejszych gospodarzy tych ziem - Prusów, a przede wszystkim do tradycji Zakonu Krzyżackiego jako twórcy jednego z najoryginalniejszych w historii cywilizacji średniowiecznej tworu państwowego.

Na terenie miasta znajduje się niewykorzystany turystycznie zamek pokrzyżacki, na którego wyremontowanie miasta nie było stać. W czerwcu bieżącego roku został on sprzedany osobie fizycznej. Nadarzyła się okazja, aby ten unikalny obiekt architektury militarnej, odzyskał dawny blask i był wykorzystany na cele turystyczne.

Zgodnie z zapisami miejscowego planu zagospodarowania dla tego obszaru, zamek wraz budynkami towarzyszącymi i działkami przynależnymi, przeznaczone są pod zabudowę usługową związaną z obsługą ruchu turystycznego, w tym: usługi sportu, turystyki rekreacji, hotele, pensjonaty, centra konferencyjne itp. Inwestycja powinna być zrealizowana w ciągu najbliższych pięciu lat, co stwarza realną szansę, na stworzenie atrakcyjnego produktu turystycznego, który będzie przyciągał turystów do Elku.

2.1.4. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW Z WOJEWÓDZKIM PROGRAMEM OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Cele i zadania wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie warmińsko-mazurskim:

1. Zespoleń i koordynacja form i metod ochrony dziedzictwa kulturowego:

- a) Realizacja powszechnych tendencji europejskich i światowych do rozszerzania pola ochrony na całe dziedzictwo kulturowe obejmujące dobra kultury i natury;
- b) Powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną (ochrony przyrody), architektoniczną i przestrzenną, celną oraz polityką bezpieczeństwa;
- c) Włączenie problemów ochrony zabytkowo systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania województwa;
- d) Uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków (w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego) łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej w planach rozwoju województwa;
- e) Uwzględnienie - w planach zagospodarowania przestrzennego - ochrony środowiska naturalnego powiązanego przestrzennie z założeniami urbanistycznymi i ruralistycznymi oraz zespołami architektonicznymi;
- f) Opracowanie gminnych i powiatowych programów opieki nad zabytkami jako ważnego instrumentu kształtowania lokalnych strategii rozwoju;
- g) Wykorzystywanie nowej formy ochrony zabytków, jaką stanowi park kulturowy;
 - Opracowanie programu tworzenia parków kulturowych w województwie, wskazanie priorytetów, identyfikacja zagrożeń w celu powstrzymania degradacji, zachowania i ochrony terenów o wyjątkowych wartościach historyczno-kulturowych, krajobrazowych i przyrodniczych;
 - Współdziałanie w zakresie przygotowania i dofinansowywania opracowań studialnych i projektowych zmierzających do utworzenia parków kulturowych;
 - Promowanie działań zmierzających do tworzenia parków kulturowych jako skutecznej formy ochrony zintegrowanej cennych zasobów kulturowych województwa warmińsko-mazurskiego;
- h) Uwzględnianie – w studiach uwarunkowań i planach zagospodarowania przestrzennego - problematyki form zabudowy tradycyjnej oraz egzekwowanie form regionalnych w nowych budynkach do lokalnych form i materiałów;
- i) Wypracowanie programu wspomagania finansowego długofalowych działań na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków regionu;
- j) Dążenie do zwiększenia zaangażowania sektora prywatnego w rewaloryzację obiektów zabytkowych;
- k) Wspieranie programów ochrony zabytków uwzględniających finansowanie z funduszy Wspólnoty Europejskiej;

- l) Budowa społeczeństwa obywatelskiego poprzez aktywizację i wspieranie działań organizacji pozarządowych w realizacji zadań związanych z ochroną zabytków (konkursy, powierzenie ściśle określonych zadań, wsparcie finansowe dla projektów itp.). Wspieranie inicjatyw lokalnych zmierzających do tworzenia niewielkich skansenów lub izb pamięci w zabytkowych obiektach, w poszczególnych miejscowościach na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

2.2. STRATEGICZNE CELE POLITYKI PAŃSTWA W SFERZE OCHRONY ZABYTKÓW

Wstąpienie Polski do struktur Unii Europejskiej stworzyło szansę wprowadzenia w różnych dziedzinach życia publicznego, w tym i kultury – długookresowego planowania, w tym planowania strategicznego. Bardzo ważnym elementem takiego planowania jest wyznaczenie zadania i konstruowanie priorytetów do realizacji krótko i długofalowych.

Ramy dla nowoczesnego mecenatu państwa w sferze kultury, ale przede wszystkim – dla nowoczesnej pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych, a także wspólnoty Polski z Unią Europejską wyznacza dokument tworzący **Narodową Strategię Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 wraz z uzupełnieniem NSRK na lata 2004-2020**.

Przeprowadzona została w nim wnikliwa analiza prawna, ekonomiczna, instytucjonalna i organizacyjna sfery kultury. Strategia została stworzona centralnie dla obszaru całej Polski. Określa spójne działania horyzontalne, realizowane w regionach. Stąd celem strategicznym jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju kulturalnego regionów w Polsce, a celami częściowymi są m.in. zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków, wzrost efektywności zarządzania sferą kultury.

W celu wdrożenia tej strategii w dziedzinie ochrony zabytków w Ministerstwie Kultury opracowano **Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego na lata 2004-2020”**.

Najistotniejszym osiągnięciem tego programu jest zmiana filozofii pasywnej na aktywną w odniesieniu do działań wobec dziedzictwa kulturowego. Wzbogacono go również o ekonomiczne mechanizmy nadające sens skuteczności w podejściu do ochrony zabytków.

W dokumencie tym wśród najważniejszych celów strategicznych państwa w zakresie ochrony zabytków uznano w pierwszej kolejności:

- przygotowanie skutecznego systemu prawno-finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami;
- podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa;
- poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności służby konserwatorskiej;
- ograniczenia uznaniowości konserwatorów poprzez nałożenie na nich odpowiedzialności za niezgodne z prawem postępowanie.

Celem strategicznym programu jest intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych.

Celami częściowymi programu są:

- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków;
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne;
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych;
- promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą, w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informacyjnego;
- rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego;
- tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej;
- zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem zagranicę.

Podprogramy, priorytety i działania Narodowego Programu Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego”

PRIORYTET 1

Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe.

Działania realizowane w ramach tego priorytetu mają na celu materialną poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja działań pozwoli na zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym.

Działanie 1.1.

Budowa nowoczesnych rozwiązań organizacyjno-finansowych w sferze ochrony zabytków.

Głównym celem działania jest dostosowanie sfery ochrony zabytków do rzeczywistości gospodarczej.

Celami częściowymi są:

1. Poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków.
2. Wzmocnienie roli ośrodków dokumentacji zabytków.
3. Zrównoważone „urynkowanie zabytków”.
4. Wykształcenie zachęt dla przedsiębiorców i osób fizycznych do inwestowania w zabytki.

Działanie 1.2.

Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne.

Działanie to objęło dwa projekty:

1. Program „Polskie regiony w europejskiej przestrzeni kulturowej”.

2. Program: „Promesa Ministra Kultury”.

PRIORYTET 2

Edukacja i administracja na rzecz dziedzictwa kulturowego.

Działanie 2.1.

Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego

Działanie będzie realizowane poprzez:

- podnoszenie wykształcenia kadr zatrudnionych w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego;
- podnoszenie zainteresowania społeczeństwa problematyką ochrony zabytków;
- powołanie zespołu naukowego zajmującego się badaniami naukowymi z sferze wpływu zachowania i rewaloryzacji dziedzictwa kulturowego na rozwój społeczno – ekonomiczny regionów;
- promowanie zachowania dziedzictwa kulturowego wsi poprzez aktywizację społeczności wiejskich (realizacja programu „Ochrona ginących zawodów”).

Działanie 2.2.

Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego przed nielegalnym wwozem, wywozem i przewozem przez granice

Działanie będzie realizowane poprzez wdrożenie programu „Absent Patrymonium”.

Program przewiduje budowę sieci informacji wirtualnej o zabytkach wywożonych i zaginionych.

2.3. KRAJOWE UWARUNKOWANIA FORMALNO-PRAWNE I INSTYTUCJONALNE FUNKCJONOWANIA OCHRONY ZABYTEKÓW

Uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami znajdują się głównie w następujących ustawach:

1. ustawie z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U., Nr 162, poz. 1568);
2. ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62 poz. 627 i Nr 115 poz. 1229 z późniejszymi zmianami);
3. ustawie z dnia 16 października 1991 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 roku, Nr 99, poz. 1079, Nr 100, poz. 1085, Nr 110, poz. 1189 i Nr 145, poz. 1623 z późniejszymi zmianami);
4. ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2004 r. Nr 261 poz. 2603);
5. ustawie z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717);

6. ustawie z dnia 7 lipca 1994 roku – Prawo budowlane (Dz. U. z 2000 roku, Nr 106, poz. 1126, Nr 109, poz. 1157 i Nr 120, poz. 1268 z późniejszymi zmianami);

7. ustawie z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2001 roku, Nr 13, poz. 123, z 2002 roku Nr 41, poz. 364, z 2003 roku Nr 96, poz. 874, Nr 162, poz. 1568, Nr 213, poz. 2081, z 2004 roku, Nr 11, poz. 96, Nr 261, poz. 2598, z 2005 roku, Nr 131, poz. 1091, Nr 132, poz. 1111, Dz. U. z 2005 roku, Nr 131, poz. 1091).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach określone zostały w ustawach:

1. ustawie z dnia 21 listopada 1996 roku o muzeach (Dz. U. z 1997 roku, Nr 5, poz. 24 z późniejszymi zmianami);
2. ustawie z dnia 27 czerwca 1997 roku o bibliotekach (Dz. U. Nr 85 poz. 539 z późniejszymi zmianami).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy ustawy z dnia 14 lipca 1983 roku o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2002 roku, Nr 171, poz. 1396 i Nr 241, poz. 2074).

W myśl art. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytkiem jest: nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zgodnie z art. 4 niniejszej ustawy:

Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1)zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2)zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3)udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4)przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5)kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6)uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Natomiast w art. 6 stwierdza się, że:

1. ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1)zabytki nieruchome będące w szczególności:
 - a) krajobrazami kulturowymi,
 - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
 - c) dziełami architektury i budownictwa,
 - d) dziełami budownictwa obronnego,

- e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- f) cmentarzami,
- g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

2) zabytki ruchome będące w szczególności:

- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- e) materiałami bibliotecznymi, których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach,
- f) instrumentami muzycznymi,
- g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,

3) zabytki archeologiczne będące w szczególności:

- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- b) cmentarzyskami,
- c) kurhanami
- d) reliktnymi działalnościami gospodarczej, religijnej i artystycznej.

2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Formy ochrony zabytków określa art. 7:

- 1) wpis do rejestru zabytków,
- 2) uznanie za pomnik historii,
- 3) utworzenie parku kulturowego,
- 4) ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Na mocy art. 16:

1. Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

2. Uchwała określa nazwę parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony, a także zakazy i ograniczenia, o których mowa w art. 17 ust. 1.

3. Wójt (burmistrz, prezydent miasta), w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, sporządza plan ochrony parku kulturowego, który wymaga zatwierdzenia przez radę gminy.

4. W celu realizacji zadań związanych z ochroną parku kulturowego rada gminy może utworzyć jednostkę organizacyjną do zarządzania parkiem.

5. Park kulturowy przekraczający granice gminy może być utworzony i zarządzany na podstawie zgodnych uchwał rad gmin (związku gmin), na terenie, których ten park ma być urządzony.

6. Dla obszarów, na których utworzono park kulturowy, sporządza się obowiązkowo miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Ustaleniami art. 18:

1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

2. W koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:

- 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu,
- 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniając opiekę nad zabytkami.

Zaleceniami art. 19:

1. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia,
- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,
- 3) parków kulturowych.

2. W przypadku, gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.

3. W studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art. 20 nakazuje, że:

Projekt i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

W art. 21 ustanawia, że:

Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Postanowieniem art. 22, ust. 4:

Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków.

Organizację organów ochrony zabytków reguluje Rozdział 9. W myśl art. 89 organami ochrony zabytków są:

- 1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, imieniu którego zadania i kompetencje w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków,
- 2) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje w tym zakresie wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

W art. 91 ust. 4 sprecyzowane są zadania, które wykonywać będzie wojewódzki konserwator zabytków. Są to w szczególności:

- 1) realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- 2) sporządzanie, w ramach przyznaných środków budżetowych, planów finansowania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- 3) prowadzenie rejestru o wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz gromadzenie dokumentacji w tym zakresie,
- 4) wydawanie, zgodnie z właściwością, decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych,
- 5) sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych badań konserwatorskich, architektonicznych, prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i innych działań przy zabytkach oraz badań archeologicznych,
- 6) organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- 7) opracowywanie wojewódzkich planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz koordynacja działań przy realizacji tych planów,
- 8) upowszechnianie wiedzy o zabytkach,
- 9) współpraca z innymi organami administracji publicznej w sprawach ochrony zabytków.

3. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO EŁKU

I. Środowisko kulturowe

W Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego zauważono, że wartościowe zasoby środowiska kulturowego i krajobrazu stanowią szansę rozwoju miasta. Chodzi tu przede wszystkim o takie zasoby środowiska kulturowego jak: układy przestrzenne, zabytkowe zespoły i obiekty architektury, budownictwa, przemysłu i techniki, założenia

zieleni, zabytki archeologiczne, krajobraz. Ełk posiada na swoim obszarze wiele zasobów dziedzictwa kulturowego.

1. Układ urbanistyczny

Miasto Ełk założone zostało najprawdopodobniej w roku 1435 (1445). Zasadźcą Ełku był Bartosz (Bartoni) pochodzący zapewne z Mazowsza. Osadzie wyznaczono 48 włók (około 800 ha) oraz łakę po obu stronach rzeki Ełk. Osada leżała wzdłuż jeziora na wprost znajdującego się na wyspie zamku, usytuowana na dwumetrowej wysoczyźnie nad poziomem jeziora. Rozciągała się ona od ujścia rzeki Ełk do jeziora. Dzisiejsza ulica Wojska Polskiego, kręta, o zmiennej szerokości, przechodząca koło kościoła w plac targowy, jest pozostałością wsi ulicówki, typowej dla słowiańskiej zabudowy. Od wiejskiej drogi wiodła w stronę zamku spadzista droga na most zwodzony. Budynki skupione były wokół jednej ulicy Głównej (obecnie Wojska Polskiego). Miasto nie posiadało rynku, jego rolę spełniało właśnie poszerzenie ulicy i plac przed kościołem parafialnym. Drugim miejscem gdzie mogły odbywać się targi był tzw. „rynek świński” z końca XIX wieku, zlokalizowany przy ulicy Kościuszki, pomiędzy ul. Słowackiego i Wojska Polskiego. Z biegiem lat teren przed kościołem zmienił funkcję, „rynek świński” został zlikwidowany a na jego miejscu wybudowano bloki mieszkalne. Targowisko miejskie otrzymało nową lokalizację - część działki przy ulicy Kościuszki 24, nad rzeką Ełk.

Ulica Główna (Wojska Polskiego) zamknięta była dwoma bramami: od południa - Bramą Polską, od północy - Bramą Niemiecką.

Zasięg miasta do połowy XIX wieku wyznaczały głębokości działek przyległych prostopadle do ulicy Głównej (Wojska Polskiego). Granicę miasta od południa określała rzeka Ełk, od zachodu - brzeg jeziora, a od wschodu i północy palisada. Jej przebieg wyznaczają dzisiejsze ulice: Sikorskiego, Piłsudskiego, Słowackiego, Żeromskiego.

W XVIII wieku z ul. Głównej w kierunku jeziora biegło kilka uliczek istniejących do dziś: Zamkowa, Kąpielowa, Czarna, Cicha, Wylotna. Uliczki biegnące w kierunku wschodnim miały charakter gospodarczy.

W 1475 roku przy ul. Głównej wzniesiono kościół ewangelicki. Obok, w XVI wieku zbudowano ratusz. Na przestrzeni wieków, na skutek częstych pożarów budynki te były kilkakrotnie przebudowane i rozbudowane. Ostatni, zachowany na zdjęciach, obraz ratusza pochodzi z 1867 roku. W czasie II wojny światowej został zburzony i już więcej nie był odbudowany. Ostateczne, istniejące do dziś mury kościoła pochodzą z 1850 roku. Po I i II wojnie światowej został częściowo przebudowany w stylu neogotyckim. Obecnie funkcjonuje jako kościół katolicki.

Do połowy XIX wieku rozwój miasta w kierunku wschodnim ograniczała palisada. Za nią, pomiędzy ul. Słowackiego i Orzeszkowej znajdowały się cegielnie. Po rozebraniu palisady miasto rozrosło się na wschód. Intensywny rozwój Ełku zaczął się dopiero w 2 połowie XIX wieku. Czynnikiem sprzyjającym rozwojowi miasta było uzyskanie połączeń kolejowych z Królewcem, Białymstokiem i Olsztynem.

Między ulicami 3-go Maja i Małeckich wyznaczony został w końcu XIX wieku skwer miejski. Jest to jeden z niewielu terenów z zielenią wysoką istniejących w granicach miasta. Skwer stanowi zieloną enklawę w śródmieściu, miejsce odpoczynku mieszkańców. Otoczony jest starą zabudową z końca XIX wieku i początku XX wieku.

Fragment miasta przy ulicach: Konopnickiej, Gdańskiej, Moniuszki i Piłsudskiego funkcjonuje od końca XIX w. jako dzielnica willowa. Wyznaczone szerokości

działek mieszczą się w granicach 20-24 m. Budynki są jedno lub dwurodzinne, piętrowe, otynkowane, z dachami krytymi czerwoną dachówką, usytuowane wzdłuż jednej linii zabudowy.

W północno-wschodniej części miasta, objętej strefą ochrony konserwatorskiej, zlokalizowane zostały zakłady przemysłowe (mleczarnia, piekarnia) i magazyny.

W okresie międzywojennym na działce pomiędzy ul. Chopina i Orzeszkowej zbudowane zostały Zakłady Sklejek.

Granica miasta na przełomie XIX i XX wieku przebiegała ulicami: Sikorskiego, Dąbrowskiego, dochodziła do jeziora i rzeki Elk. Przez rzekę przerzucony był most noszący nazwę Gizewiusza. Obecnie istniejący most jest efektem przebudowy z okresu międzywojennego. Przed I wojną światową teren miasta z wyspą połączył most żelbetowy, użytkowany do dziś.

Zabytkowy charakter miasta kształtują w przeważającej części budynki z początku XX wieku. Są to kilku kondygnacyjne, o znacznej kubaturze kamienice. Większość z nich posiada bogato zdobione eklektyczne elewacje frontowe. Są to budynki położone przy ul. Wojska Polskiego, Armii Krajowej, Mickiewicza, Kościuszki, Piłsudskiego, Słowackiego, 3-go Maja, Małeckich, Orzeszkowej, Wawelskiej, Chopina, Żeromskiego. Decydują one o tradycyjnym charakterze zabudowy fragmentów poszczególnych ulic.

Dawny układ urbanistyczny miasta został zachowany dzięki obiektom podtrzymującym ciągłość tradycji budowlanej wznoszonym wg. ustalonych zasad urbanistycznych.

Podstawowym elementem struktury miasta z przełomu XIX/XX wieku jest kamienica czynszowa. XIX - wieczne przepisy budowlane przyczyniły się do ukształtowania i utrwalenia typowych cech ówczesnej zabudowy miejskiej wznoszonej w jednej linii wzdłuż ulic. Była ona zwarta, sytuowana przy granicach działek. Koniecznie musiały być zachowane linie zabudowy.

Dawne podziały działek miejskich spełniają ważną rolę w utrzymaniu zabytkowego układu urbanistycznego. Ich granice wyznaczają szerokość zabudowy, a także kształt ulicy. Te podziały kwartałów mieszkalnych, które w niezmiennym kształcie zachowały się od XIX wieku i pocz. XX wieku należałoby utrzymać w ich obecnym stanie jako elementy podtrzymujące historycznie ukształtowany obraz przestrzenny miasta. Najwięcej starych działek zachowało się w rejonach ulic: Moniuszki, Piłsudskiego, Wojska Polskiego, Armii Krajowej, Orzeszkowej.

Analizując szczegółowo dawne linie zabudowy ulic miasta można dostrzec, że nie są one wyznaczone wzdłuż linii prostej, lecz delikatnie się wyginają. Nadaje to zabudowie pewną miękkość, dzięki której prostokątny układ ulic ożywia się i nie jest monotony. Usytuowanie niektórych budynków nie podtrzymuje jednolitej linii zabudowy, ze względu na mieszczącą się w nich funkcję odsunięte są o kilka metrów od ulicy. Ułatwia to rozproszczenie spiętrzenia ruchu osób korzystających z tych obiektów, a także na oglądanie ich ciekawej architektury z pewnej odległości oraz urozmaica wygląd ulicy. Obserwując linie zabudowy ul. Armii Krajowej zauważamy, że nie są one jednolite na całej długości. Do skrzyżowania z ulicą Orzeszkowej szerokość ulicy w liniach rozgraniczających wynosi 18 m., natomiast dalej w kierunku dworca PKP zwiększa się. Zmiana ta pochodzi prawdopodobnie z drugiej połowy XIX wieku, kiedy to zbudowano dworzec PKP i zwiększyła się ilość pojazdów korzystających z tej ulicy.

Dawny układ urbanistyczny Elku nie jest niestety podtrzymywany przy lokalizacji nowych budynków, i ustalaniu ich gabarytów, oraz kształtu przestrzennego. Zabudowa prawie każdej ulicy jest uzupełniona nowymi

budynkami, które wpływają w sposób degradujący na wygląd miasta.

Trudno jest znaleźć w mieście widok, czy fragment pierzei, gdzie nie było by obok starych budynków zabudowy współczesnej, wyraźnie odbiegającej charakterem od tradycyjnej. Wartościowe wnętrza ulic, gdzie na pewnych odcinkach występują fragmenty zabudowy XIX/XX wieku, zachowane zostały przy ulicach Moniuszki, Orzeszkowej, Piłsudskiego, Wawelskiej, Chopina, Armii Krajowej, Mickiewicza, Kościuszki, Małeckich, 3-go Maja. Wprowadzają nas w dawny nastrój, dają namiastkę atmosfery i dawnego wyglądu miasta. Fragmenty te powinny w przyszłości zachować swój obecny kształt i charakter.

Na przestrzeni lat zniszczeniu ulegają poszczególne budynki a zniszczenie całych zespołów zabytkowych jeszcze bardziej zniekształca i okalecza wygląd miasta. Autentyzm zespołu zabytkowego to nie tylko zachowanie historycznej substancji budowlanej, ale także autentyzm struktury krajobrazu miejskiego. Każde pozostawienie pustki, w miejscu, gdzie kiedyś stał budynek powoduje zniekształcenie stanu pierwotnego. Jednym z podstawowych zadań w działaniach rewaloryzacyjnych powinno być ucytelnienie dawnej struktury przestrzennej w sposób nawiązujący do dawnych zasad. Szczególnie szkodliwe jest nieliczenie się z dawnymi założeniami i budowanie bloków wbrew dawnym podziałom działek.

Miejskie zespoły zabytkowe charakteryzuje zwarty układ zabudowy. Wnętrza urbanistyczne są zamknięte i ściśle zdefiniowane. W Elku, na przestrzeni wieków, obserwujemy zwartą obudowę kwartałów mieszkalnych. W ten sposób zagospodarowane były kwartały pomiędzy ulicami: Armii Krajowej, Chopina, Kościuszki, Orzeszkowej, Małeckich, Mickiewicza, Armii Krajowej, Orzeszkowej 3-go Maja, Mickiewicza, Słowackiego, Mickiewicza, Orzeszkowej Armii Krajowej, Wawelską.

Jak wynika z analiz obecnego stanu historycznego układu urbanistycznego Elku, jego kształt przestrzenny powstawał etapowo, narastająco. Zachodzące zmiany na przełomie XIX/XX wieku wzbogacały sukcesywnie miasto o nowe ulice, budynki, nadawały mu charakteru miejskiego.

W czasie I wojny światowej miasto uległo poważnemu zniszczeniu, było trzykrotnie zajmowane i niszczone przez wojska rosyjskie. Na skutek bombardowania spłonął kościół, ratusz, całe śródmieście.

II wojna światowa również nie oszczędziła miasta, wiele budynków cennych dla jego układu przestrzennego przestało istnieć, inne - zniszczone częściowo - odbudowano, (lecz nie wszystkie) a wiele z nich rozebrano ze względu na zły stan techniczny.

W czasie działań wojennych miasto zostało zniszczone w około 30%. Zniszczeniu uległa substancja mieszkaniowa, urządzenia komunalne oraz zakłady pracy. Duża część obiektów była tylko częściowo uszkodzona (przeważnie wypalona), z tego część wyremontowano i oddano do użytku, pozostałe - wobec daleko posuniętej dekapitalizacji - rozebrano.

Największe zniszczenia dotknęły śródmieście, a szczególnie najstarszą część miasta na osi północ-południe (rejon ulicy Wojska Polskiego), w mniejszym stopniu dzielnice peryferyjne o bardziej luźnej zabudowie. Tak więc z sylwetki miasta wypadło wiele elementów wysokiej zabudowy, pozostawiając bardzo zróżnicowany, przerywany pustymi placami, gabaryt głównych ulic.

Przystępując do odbudowy miasta, pozostawiono w zasadzie niezmienny układ i plan zabudowy. Trzeba przyznać, że układ ulic w mieście był prawidłowy, uwzględniający współczesne wymogi urbanistyki. Równoległy układ sieci ulic wiązanych prostymi przecznikami stwarzał możliwości dogodnej

i ekonomicznej zabudowy przestrzennej miasta. Do tego typu zabudowy zmuszały Elk warunki geograficzne. Wtłoczony między rzeką, jeziorem i torami kolejowymi miał bardzo ograniczoną przestrzeń umożliwiającą rozbudowę.

W rozwiązaniach urbanistycznych popełniono kilka zasadniczych błędów. Bardzo istotnym brakiem jest odwrócenie się miasta od najbardziej dekoracyjnego elementu, jakim jest jezioro. Drugim błędem o dość poważnych skutkach gospodarczych był brak odpowiednich do potrzeb rozwiązań komunikacyjnych w kierunku zachód - wschód. Tory kolejowe przecięły miasto na dwie części, a brak połączeń drogowych między nimi zahamował rozwój i rozbudowę dzielnicy Zatorze, a tym samym zmniejszył możliwości rozbudowy przestrzennej miasta.

Wiele budynków z początku XX wieku znajduje się w złym stanie technicznym i grozi im rozbiórka. Nieprzemyślane inwestycje budowlane, odpowiadające, co prawda skalą nowym funkcjom, usytuowane zostały w sposób sprzeczny z historyczną tkanką miasta. Przykładem jest wieżowiec na rogu ul. Mickiewicza i Piłsudskiego stanowiący dominantę, lecz o charakterze obcym w tym mieście.

Postępująca unifikacja form budownictwa mieszkaniowego doprowadziła do stopniowego zatracenia charakteru miasta, zagubienia indywidualności. Budowane w Elku „wyspowe” osiedla na terenach, gdzie wykruszyła się stara zabudowa, są niezintegrowane z całym organizmem miejskim.

Wnętrza kwartałów mieszkalnych wypełnione są bądź nowymi blokami, bądź zabudową gospodarczą chaotyczną, zaniedbaną.

Zagospodarowania i uporządkowania wymaga kwartał zabudowy pomiędzy ul. Orzeszkowej i Chopina, 3-go Maja i Słowackiego, teren bazy samochodowej i warsztatów szkolnych przy ul. Armii Krajowej, teren pomiędzy ul. Wawelską i Orzeszkowej.

2. Dominanty

Na krajobraz miasta, panoramę, sylwetkę wpływa w dużym stopniu ukształtowanie powierzchni terenu, na którym jest wzniesione.

Elk leży na terenie pofałdowanym, opadającym ponad 10-metrową skarpą w kierunku jeziora. Właśnie ta skarpa i jej zabudowa w decydującym stopniu wpływa na pierwsze wrażenie przy oglądaniu panoramy miasta jadąc z Grajewa czy patrząc z drugiego brzegu jeziora czy z wyspy. Dawniej, jak to wynika z posiadanych zdjęć, był to teren gęsto zabudowany. Ulice: Nadjeziorna i Pułaskiego biegnące nad brzegiem jeziora posiadały wschodnią pierzeję zwróconą w kierunku jeziora.

Obecny widok skarpy wymaga uporządkowania zaplecza budynków przy ul. Wojska Polskiego. Teren ten z uwagi na to, że stanowi pierwszy plan w sylwecie miasta od strony jeziora wymaga zwrócenia szczególnej uwagi przy opracowywaniu planów zabudowy. Jego naturalne ukształtowanie powinno być chronione i zagospodarowane odpowiednią architekturą.

Zdecydowanie negatywnie na wyraz przestrzenny miasta wpływają: wieżowiec KB przy ul. Mickiewicza, Dom Kultury i blok z restauracją przy ulicy Armii Krajowej. Nieprzemyśłana decyzja o lokalizacji wieżowca przy ul. Mickiewicza wpłynęła w znacznym stopniu na degradację historycznego układu przestrzennego Elku. Budynek dominuje wśród sąsiedniej zabudowy, nie reprezentuje ciekawej architektonicznie formy, nie pasuje zupełnie do charakteru zabudowy w tym rejonie oraz w mieście.

3. Istniejące punkty widokowe w mieście:

1. Cypel osiedla Jeziorna
2. Widok od strony POHZ na śródmieście Elku
3. ul. Wojska Polskiego przy nowym PZU do ul. Grunwaldzkiej (nie zabudowywać)
4. Rondo na "Szybie" (pozostawić prześwit na jezioro)
5. Widok z ul. Wojska Polskiego na zachodni brzeg jeziora

II. Środowisko przyrodnicze

Elk położony jest w centralnej części Pojezierza Elckiego. Elk, miasto z dość niewielką ilością zieleni wysokiej, posiada w najbliższym otoczeniu kompleksy terenów leśnych zlokalizowanych na północy, wschodzie i południu miasta, część lasów uroczyska „Bartosze” na zachód od miasta.

W okolicach miasta leżącego nad jeziorem Elckim, znajdują się jeziora o różnej powierzchni, z których istotną rolę w kształtowaniu i funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego miasta odgrywają jeziora Selmęt Wielki, Szarek i Sunowo. Nie bez znaczenia dla stanu środowiska są także torfowiska w rejonie wsi Konieczki, na północ od miasta.

Tereny leśne otaczające obszary zainwestowania miejskiego od wschodu i południa. Pomimo zróżnicowanej wartości biocenotycznej i przydatności rekreacyjnej tych lasów stanowią one bardzo istotny bufor przyrodniczy na tych kierunkach. Są one także tłem dla terenów przemysłowych z kierunku zabudowy mieszkaniowej. Bardzo ważnym uzupełnieniem tych lasów jest kompleks terenów otwartych związanych z doliną rzeki Elk, rozdzielających aktualnie miasto na część północną i południową. Dolina ta posiada obecnie strukturę użytków z przewagą terenów niezainwestowanych.

WYKAZ ZABYTKÓW

3.1.1. WYKAZ ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH WPISANYCH DO REJESTRU

Do rejestru zabytków w granicach administracyjnych miasta wpisane są następujące obiekty zabytkowe (il. 6):

1. Teren części miasta Elk (Układ urbanistyczny), nr rejestru A-180 (data wpisu – 8.11.1956),
2. Zespół zamkowy (zamek, budynek powięzienny), ul. Zamkowa, nr rej. A-3192 (12.09.1991 r.),
3. Kościół parafialny (dawny ewangelicki), ul. Wojska Polskiego 34, nr rej. A-566/S, (25.02.1987),
4. Kościół parafialny p.w. Św. Wojciecha, ul. Kościuszki 16, nr rej. A-567/S, (23.02.1987),
5. Kościół baptystów, ul. 3 Maja 8, nr rej., A-2762 (10.03.1989),
6. Budynek Siedziby Kurii (obecnie Diecezja Elcka), ul. 3 Maja 10, nr rej., A-3702 (08.06.1994),
7. Budynek mieszkalno - handlowy, ul. Armii Krajowej 10, nr rej., A-3039 (30.03.1990),
8. Bryła budynku sali sportowej, ul. Armii Krajowej 16, nr rej. A-4486 (5.12.2007),
9. Zespół kamienic wraz z terenem działki, ul. Chopina 2/Armii Krajowej 18, nr rej. A-4478 (1.10.2007),
10. Budynek mieszkalno-handlowy, ul. Armii Krajowej 20, nr rej., A-3038 (30.03.1990),
11. Budynek mieszkalno-handlowy (obecnie Szkoła Artystyczna), ul. Armii Krajowej 21, nr rej., A-3037 (30.03.1990),
12. Budynek mieszkalno - handlowy, ul. Armii Krajowej 23, nr rej., A-3036 (30.03.1990),
13. Budynek mieszkalny, ul. Armii Krajowej 25, nr rej. A-3040, (30.03.1990),

14. Budynek mieszkalny, ul. Chopina 12, nr rej. A-3567, (24.09.1993),
15. Budynek Wyższego Seminarium Duchownego, ul. Kościuszki 9, nr rej. A-3703, (8.06.1994),
16. Budynek mieszkalny (Obecnie Sąd Rejonowy), ul. Małeckich 4, nr rej. A-3811, (16.03.1995),
17. Dom, ul. Mickiewicza 11, nr rej. A-4114, (24.05.1999),
18. Budynek szkoły muzycznej (obecnie budynek Urzędu Miasta Elku), ul. Piłsudskiego 2, nr rej. A-3566 (24.09.1993),
19. Budynek mieszkalny, ul. Wojska Polskiego 15, nr rej. A-3195, (1.10.1991),
20. Budynek mieszkalny, ul. Wojska Polskiego 57, nr rej. A-3937, (5.12.1996),
21. Budynek mieszkalny, ul. Zamkowa 13, nr rej. A-3718 (12.08.1994 r.),
22. Wieża ciśnień, ul. Kajki/11 Listopada, nr rej., A-3716 (12.08.1994 r.),
23. Most na jeziorze Elckim, ul. Zamkowa, nr rej. A-3193 (12.09.1991 r.),
24. Zespół parowozowni normalnotorowej z pompownią. Zespół wąskotorowej stacji głównej, ul. Wąski Tor 1/ Sportowa 1, nr rej. A – 3765 (10.11.1994 r.),
25. Elcka Kolej Dojazdowa – Przestrzenny Układ Komunikacyjny, nr rej. A-3194 (30.09.1991);
26. Cmentarz wojenny żołnierzy rosyjskich z I wojny światowej, ul. Kolejowa, nr rej. A-3408 (26.10.1992 r.),
27. Cmentarz wojenny z I wojny światowej, ul. Kajki, nr rej. A-3555 (23.08.1993),
28. Cmentarz katolicki, ul. Piękna, nr rej. A-3573, (5.10.1993),
29. Cmentarz Wojenny Żołnierzy Rosyjskich z I Wojny Światowej, ul. 11 Listopada, nr rej. A-3572 (5.10.1993),
30. Cmentarz komunalny, ul. Cmentarna, nr rej. A-2617 (11.01.1989 r.),
31. Park miejski, położony między ulicami: Armii Krajowej, 3 Maja, Mickiewicza i Małeckich, A-2578 (10.11.1988).

3.1.2. WYKAZ ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W EWIDENCJI

Gminna ewidencja zabytków składa się po aktualizacji z 147 kart adresowych obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie Gminy Miejskiej Elk.

Prócz tego wykonanych jest około 100 „Białych Kart” ewidencyjnych.

Karty ewidencyjne zawierają następujące informacje o obiekcie:

1. Dokładny adres;
2. Czas powstania;
3. Techniki wykonania;
4. Fotografii.

Wykaz w rozdziale 11.

3.1.3. ZABYTEKI RUCHOME WPISANE DO REJESTRU I UJĘTE W EWIDENCJI.

1. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków:

Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków stanowią wyposażenie elckich świątyń. Informacje na ich temat dostępne są w siedzibie WUOZ w Olsztynie w księdze inwentarzowej B.

2. Zabytki ruchome zewidencjonowane:

Zabytki ruchome zewidencjonowane z obszaru miasta i regionu znajdują się w zbiorach Składnicy Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Elku oraz Muzeum Kropli Wody w Elku i Muzeum Kolejki Wąskotorowej w Elku.

3. 4. OBIEKTY ZABYTEKOWE POSTULOWANE DO WPISU DO REJESTRU ZABYTEKÓW ORAZ OBIEKTÓW ZAGROŻONYCH UTRATĄ.

W Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego zaproponowano wpis do rejestru zabytków następujących obiektów (aktualizacja):

1. Wykaz obiektów posiadających wartości zabytkowe, postulowanych o wpisanie do rejestru zabytków:

ulica Armii Krajowej

nr 1, zbudowany na przełomie XIX/XX wieku, w dobrym stanie technicznym,
nr 3, zbud. 1916-39, w dobrym stanie technicznym,
nr 4, zbud. pocz. XX w. w dobrym stanie technicznym,
nr 11, zbud. 1904, w złym stanie technicznym,
nr 13, zbud. 1919, w złym stanie technicznym,
nr 15, zbud. 1910, w średnim stanie technicznym,
Nr 17, zbud. 1908, w średnim stanie technicznym,
nr 17a, zbud. 1910, w średnim stanie technicznym,
nr 17b, zbud. 1910, w średnim stanie technicznym,
nr 33, zbud. 1909, w średnim stanie technicznym,
nr 35, zbud. 1919, w średnim stanie technicznym,
nr 37, zbud. 1919, w średnim stanie technicznym,
nr 40, zbud. 1923, w złym stanie technicznym,
nr 42, zbud. 1911, w złym stanie technicznym,
nr 56, zbud. 1939, po kapitalnym remoncie,

ulica Chopina

nr 1, zbud. 1910, w dobrym stanie technicznym, (począta),
nr 2, pocz. XX w., w średnim stanie technicznym,
nr 3, zbud. 1905, w średnim stanie technicznym,
nr 4, zbud. 1905, w średnim stanie technicznym,
nr 9, zbud. 1901, w średnim stanie technicznym,
nr 10, zbud. 1936, w średnim stanie technicznym,
nr 11, zbud. 1903, w średnim stanie technicznym,
nr 14, zbud. 1904, po kapitalnym remoncie,
nr 15, zbud. 1910, w dobrym stanie technicznym,
nr 17, zbud. 1910, w średnim stanie technicznym,
nr 19, zbud. 1905, w dobrym stanie technicznym,
nr 21, zbud. 1902, w dobrym stanie technicznym,
nr 23, zbud. 1902, w dobrym stanie technicznym,

ulica Czarnej

nr 1, zbud. 1918 , w średnim stanie technicznym,

ulica Kościuszki

nr 4, zbud. 1908, w dobrym stanie technicznym,
nr 5, zbud. 1905, w średnim stanie technicznym,
nr 6, zbud. 1909, w dobrym stanie technicznym,
nr 8, zbud. 1917, w dobrym stanie technicznym,
nr 11, zbud. 1897, w średnim stanie technicznym,
nr 11/4, zbud. 1920, w złym stanie technicznym,
nr 13, zbud. 1903, w złym stanie technicznym,
nr 14a, zbud. 1910, w dobrym stanie technicznym,
nr 15, zbud. 1906, w średnim stanie technicznym,
nr 16, zbud. 1895, w średnim stanie technicznym,
nr 16 (budynek gospodarczy), zbud. 1895, w dobrym stanie technicznym,
nr 17, zbud. 1911, w średnim stanie technicznym,
nr 18, zbud. 1920, w średnim stanie technicznym,
nr 22, zbud. 1918, w średnim stanie technicznym,

ulica Mickiewicza

nr 9, zbud. 1902, w średnim stanie technicznym,
nr 12, zbud. 1903, w średnim stanie technicznym,
nr 13, zbud. 1905, w dobrym stanie technicznym,
nr 14, zbud. 1896, w średnim stanie technicznym,
nr 16, zbud. 1920, w średnim stanie technicznym,

nr 17, zbud. 1910, w średnim stanie technicznym,
nr 18, zbud. 1905, w średnim stanie technicznym,
nr 19, zbud. 1925, w dobrym stanie technicznym,
nr 21, zbud. 1910, w średnim stanie technicznym,
nr 22, zbud. 1905, w średnim stanie technicznym,
nr 24, zbud. 1903, w średnim stanie technicznym,
nr 26, zbud. 1905, w średnim stanie technicznym,
nr 28, zbud. 1910, w średnim stanie technicznym,
nr 30, zbud. 1915, w dobrym stanie technicznym,
nr 32, zbud. 1915, w dobrym stanie technicznym,
nr 33, zbud. 1920, w średnim stanie technicznym,
nr 34, zbud. 1925, w dobrym stanie technicznym,
nr 37, zbud. 1910, w średnim stanie technicznym,
nr 38, zbud. 1908, w średnim stanie technicznym,
nr 38a, zbud. 1910, w średnim stanie technicznym,
nr 39, zbud. 1910, w średnim stanie technicznym,
nr 40, zbud. 1908, w średnim stanie technicznym,
nr 42, zbud. 1910, w średnim stanie technicznym (magazyn),

ulica Piłsudskiego

nr 1, zbud. 1915, w dobrym stanie technicznym,
nr 3, zbud. 1910, w dobrym stanie technicznym,
nr 4, zbud. 1898, w dobrym stanie technicznym,
nr 6, zbud. 1930, w średnim stanie technicznym,
nr 7/1, zbud. 1908, w dobrym stanie technicznym,
nr 7/2, zbud. 1910, w dobrym stanie technicznym,
nr 9, zbud. 1905, w dobrym stanie technicznym,
nr 10, zbud. 1915, w dobrym stanie technicznym,
nr 11, zbud. 1908, w dobrym stanie technicznym
nr 11a, zbud. 1908, w dobrym stanie technicznym,

ulica 3 Maja

nr 5, zbud. 1929, w średnim stanie technicznym,
nr 6, zbud. 1904, w średnim stanie technicznym,
nr 7/1, zbud. 1904, w średnim stanie technicznym,
nr 9/2, zbud. 1910, w średnim stanie technicznym,
nr 11, zbud. 1917, w średnim stanie technicznym,

ulica Słowackiego

nr 1, zbud. 1910, w średnim stanie technicznym,
nr 2, zbud. 1920, w średnim stanie technicznym,
nr 3, zbud. 1914, w średnim stanie technicznym,
nr 6, zbud. 1920, w średnim stanie technicznym,
nr 6a, zbud. 1919, w średnim stanie technicznym,
nr 9, zbud. 1909, w złym stanie technicznym,
nr 16 (bank), zbud. 1920, w dobrym stanie technicznym,
nr 20, zbud. 1920, w dobrym stanie technicznym,
nr 22a, zbud. 1920, w średnim stanie technicznym,
nr 23, zbud. 1920, w średnim stanie technicznym,
nr 26, zbud. 1914, w złym stanie technicznym,
nr 28, zbud. 1915, w średnim stanie technicznym,
nr 30a, zbud. 1902, w średnim stanie technicznym,

ulica Orzeszkowej

nr 1, zbud. 1909, w złym stanie technicznym,
nr 3, zbud. 1912, w złym stanie technicznym,
nr 5, zbud. 1918, stan techniczny zły,
nr 6a, zbud. 1916, stan techniczny zły,
nr 8, zbud. 1902, stan techniczny zły,
nr 10, zbud. 1905, stan techniczny dobry,
nr 13, zbud. 1911, stan techniczny zły,
nr 14, zbud. 1905, stan techniczny średni,
nr 16, zbud. 1909, stan techniczny zły,
nr 17, zbud. 1910, stan techniczny średni,
nr 18, zbud. 1909, stan techniczny średni,
nr 20, zbud. 1899, stan techniczny zły,
nr 22, zbud. 1905, stan techniczny średni,
nr 24, zbud. 1902, stan techniczny zły,
nr 28, zbud. 1914, stan techniczny średni,
nr 30, zbud. 1914, stan techniczny średni,
nr 32, zbud. 1914, stan techniczny średni,

ulica Wawelska

nr 1, zbud. 1910, stan techniczny zły,
nr 2, zbud. 1924, stan techniczny średni,
nr 3, zbud. 1917, stan techniczny średni,
nr 5, zbud. 1924, stan techniczny dobry,
nr 6, zbud. 1910, stan techniczny zły,
nr 8, zbud. 1910, stan techniczny średni,
nr 10, zbud. 1915, stan techniczny średni,
nr 12, zbud. 1917, stan techniczny średni,

ulica Moniuszki

nr 1, zbud. 1920, stan techniczny średni,
nr 3, zbud. 1920, stan techniczny średni,
nr 4, zbud. 1925, stan techniczny średni,
nr 5, zbud. 1925, stan techniczny dobry,
nr 7, zbud. 1938, stan techniczny dobry,
nr 8, zbud. 1920, stan techniczny dobry,
nr 9, zbud. 1925, stan techniczny średni,
nr 10, zbud. 1920, stan techniczny dobry,
nr 11, zbud. 1930, stan techniczny średni,
nr 12, zbud. 1924, stan techniczny dobry,
nr 13, zbud. 1921, stan techniczny średni,
nr 14, zbud. 1924, stan techniczny dobry,
nr 15, zbud. 1921, stan techniczny średni,
nr 16, zbud. 1920, stan techniczny dobry,
nr 17, zbud. 1920, stan techniczny średni,
nr 18, zbud. 1920, stan techniczny średni,
nr 19, zbud. 1920, stan techniczny średni,

ulica Magazynowa

nr 2, zbud. 1920, stan techniczny średni,
nr 2/2, zbud. 1925, stan techniczny zły,
nr 6, piekarnia, zbud. 1918, stan techniczny średni,
nr 6, budynek gospodarczy, zbud. 1925, stan techniczny średni,

ulica Dąbrowskiego

nr 16, zbud. 1918, stan techniczny średni

ulica Gdańska

nr 1, zbud. 1924, stan techniczny średni,
nr 3, zbud. 1920, stan techniczny średni,
nr 5, zbud. 1920, stan techniczny średni,
nr 7, zbud. 1924, stan techniczny średni,
nr 9, zbud. 1924, stan techniczny średni,

ulica Małeckich

nr 1, zbud. 1910, stan techniczny dobry,
nr 2, zbud. 1918, stan techniczny średni,
nr 2, budynek gospodarczy, zbud. 1910,
nr 2, zbud. 1910, stan techniczny zły,
nr 3, zbud. 1920, stan techniczny średni,

ulica W. Świąckiego „Sępa”

nr 3, zbud. 1930, stan techniczny średni,
nr 5, zbud. 1925, stan techniczny średni,
nr 7, zbud. 1925, stan techniczny średni,

ulica Konopnickiej

nr 2, zbud. 1921, stan techniczny dobry,
nr 3, zbud. 1925, stan techniczny dobry,
nr 7, zbud. 1918, stan techniczny dobry,

ulica Kąpielowa

nr 1, zbud. 1920, stan techniczny średni,

ulica Wojska Polskiego

nr 1, zbud. 1911, stan techniczny średni,
nr 1a, zbud. 1898, stan techniczny średni,
nr 5, zbud. 1911, stan techniczny zły,
nr 7, zbud. 1911, stan techniczny zły,
nr 9, zbud. 1911, stan techniczny średni,

nr 9 , zbud. 1915, stan techniczny średni,
nr 9a, zbud. 1911, stan techniczny średni,
nr 10, zbud. 1923, stan techniczny zły,
nr 14, zbud. 1923, stan techniczny średni,
nr 15, zbud. 1935, stan techniczny zły,
nr 16, zbud. 1905, stan techniczny zły,
nr 17, zbud. 1923, stan techniczny średni,
nr 18, zbud. 1911, stan techniczny średni,
nr 19, zbud. 1911, stan techniczny zły,
nr 20, zbud. 1900, stan techniczny średni,
nr 21, zbud. 1911, stan techniczny zły,
nr 28, zbud. 1923, stan techniczny średni,
nr 28a, zbud. 1930, stan techniczny średni,
nr 32, zbud. 1923, stan techniczny średni,
nr 33, zbud. 1899, stan techniczny dobry,
nr 35, zbud. 1925, stan techniczny średni,
nr 37, zbud. 1887, stan techniczny średni,
nr 38, zbud. 1911, stan techniczny średni,
nr 42, zbud. 1925, stan techniczny średni,
nr 45, zbud. 1924, stan techniczny dobry,
nr 48a, zbud. XX w. stan techniczny zły,
nr 51, zbud. 1911, stan techniczny średni,
nr 55, zbud. 1935, stan techniczny średni,
nr 61, zbud. 1923, stan techniczny średni,
nr 63, zbud. 1923, stan techniczny dobry,
nr 65, zbud. 1925, stan techniczny dobry,
nr 69, zbud. 1925, stan techniczny średni,

ulica Zamkowa

nr 3, zbud. w XV wieku, późn. przebudowy,

ulica Żeromskiego

nr 6, zbud. 1920, stan techniczny zły.

Razem 193 obiekty.

2. Obiekty o wartościach kulturowych, zagrożone rozbiórką ze względu na stan techniczny.

ulica Armii Krajowej

nr 23 bud. 3 na działce, zbud. 1920, stan techniczny średni,
nr 28, zbud. 1920, oficyna 1920, stan techniczny średni,
nr 30, zbud. 1920, stan techniczny średni,
nr 32 , zbud. 1919, stan techniczny zły,
nr 34, zbud. 1930, stan techniczny średni,
nr 38,zbud. 1929, stan techniczny średni,

ulica Chopina

nr 3a, zbud. 1920, stan techniczny średni,
nr 3b, zbud. 1920,
nr 5a, 5b, 5c, zbud. XIX w.
nr 6, zbud. 1896, stan techniczny zły,
nr 11, zbud. 1910,stan techniczny zły,

ulica Kościuszki

nr 20, zbud. 1909, w złym stanie technicznym,

ulica Stary Rynek

nr 4,

ulica Piłsudskiego

nr 3/2, zbud. 1910, w dobrym stanie technicznym,
nr 3/4, zbud. 1902, w dobrym stanie technicznym,

ulica 3 Maja

nr 7/2, zbud. 1910, w złym stanie technicznym,

ulica Mickiewicza

nr 36, zbud. 1910, w średnim stanie technicznym,
nr 41, zbud. 1915, w średnim stanie technicznym,

nr 44, zbud. 1915, w średnim stanie technicznym,
nr 46, zbud. 1915, w średnim stanie technicznym,

ulica Wojska Polskiego

nr 1b, zbud. 1911, w złym stanie technicznym,
nr 5a, zbud. 1911, w złym stanie technicznym,

ulica Wawelska

nr 14, zbud. pocz. XX w., w średnim stanie technicznym,
nr 16, zbud. pocz. XX w., w średnim stanie technicznym,
nr 17, zbud. pocz. XX w., w średnim stanie technicznym,
nr 18, zbud. pocz. XX w., w średnim stanie technicznym,
nr 19, zbud. pocz. XX w., w średnim stanie technicznym,
nr 21, zbud. pocz. XX w., w średnim stanie technicznym,

ulica Zamkowa

nr 3, druga połowa XIX w., w złym stanie technicznym,

Razem 29 obiektów.

3.1.5. OBIEKTY ZABYTKOWE WYZNACZONE DO REWITALIZACJI.

W Programie Rewitalizacji Elku do rewitalizacji wyznaczono następujące obiekty:

- ul. Armii Krajowej 6, 7, 8,10, 11, 13, 15, 17, 20, 23, 25, 33, 35, 37, 40, 42;
- ul. Chopina 2, 3, 4, 9, 10, 12, 14, 16, 19, 21, 23;
- ul. Cmentarna – cmentarz komunalny;
- ul. Kajki – cmentarz wojenny, wieża ciśnień;
- ul. Kolejowa – cmentarz wojenny;
- ul. Konopnickiej 1, 5;
- ul. Kościuszki 5, 9, 11, 13, 16 – kościół ŚW;
- ul. 11 Listopada – cmentarz wojenny;
- ul. 3 Maja 4, 5, 6, 7, 8 – kościół Baptystów, 9, 10, 11;
- ul. Małeckich 2, 3, 4;
- ul. Mickiewicza 11, 12, 13, 14, 16, 18, 22, 24, 26, 28;
- ul. Orzeszkowej 1, 10, 14, 22, 24;
- ul. Piłsudskiego 2, 3, 4, 5, 6,10;
- ul. Pułaskiego 2;
- ul. Słowackiego 4, 6;
- ul. Wawelska 2, 4, 6, 8;
- ul. Wojska Polskiego 1, 5, 7, 9, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 32, 33, 35, 37, 42, 51, 55, 57, 61, 63, 69, kościół NSJ;
- ul. Zamkowa 3, 5 oraz zamek i most drogowy na jeziorze Elckim;
- Modernizacja Elckiej Kolejki Wąskotorowej na potrzeby turystyki;
- Renowacja zabytkowego parku Solidarności wraz z modernizacją budynków mieszkalnych przy ulicach: Małeckich i 3 – Maja.

3.2. ZASOBY MUZEALNE

Placówką kulturalną, która zajmuje się gromadzeniem dóbr kultury w mieście jest Muzeum Kropli Wody mieszczące się w dawnej wieży ciśnień.

Muzeum powstało z inicjatywy braci Sawczyńskich. W trzech pomieszczeniach zgromadzono rozmaite eksponaty związane tematycznie z wodą. Większość z nich to własność prywatna mieszkańców miasta. Najcenniejszą rzeczą jest magiel, są też wanienki, tary, beczki z wyżymaczką, butelki, konewki.

Drugą instytucją jest Muzeum Kolejnictwa. Istnieje przy kolei wąskotorowej w Elku. Utworzyli je dwaj bracia - pasjonaci kolei Mirosław i Adam Sawczyńscy. Postanowili podzielić się z Elczanami swoją wiedzą i gromadzonymi od lat pamiątkami, związanymi z historią kolei na Mazurach. Elk na terenie Prus był trzecim znaczącym węzłem kolejowym, po Olsztynie i Królewcu.

Zachowała się oryginalna mapa kolejowa stacji Elk, gdzie widoczny jest układ szerokich i wąskich torów, usytuowanie Jednostki Wojskowej, Szpitala Garnizonowego, Gazowni. Druga mapa przedstawia połączenie kolejowe Prus Wschodnich. Z Elku było połączenie z Białymstokiem, Olsztynem przez Orzysz, Pisz, Giżycko do Gołdapi i Suwałk przez Olecko. Zachował się oryginalny datownik i kartonikowe bilety, czapki: dyżurnego ruchu i konduktora. W muzeum znajduje się też duży zbiór lampek konduktorskich i oświetleniowych używanych na stacjach kolejowych. Były to lampy naftowe. Są tu różne rodzaje oświetlenia rozjazdów, gazowe i naftowe lampy semaforowe, oznakowania końca pociągów, oświetlenia znaków drogowych na przejazdach kolejowych. Bardzo elegancko prezentuje się piecyk do ogrzewania pomieszczeń. Leżą szyny, różne rodzaje petard używanych do sygnalizacji w wypadku pęknięć szyn, czy innych awarii. Dział łączności zaskakuje ilością central i aparatów telefonicznych ofiarowanych do muzeum przez Jerzego Głowickiego. Znajduje się tu aparat telegraficzny z 1876 roku, telefon z 1898 roku, amerykański, z darów produkcji 1930 rok z oddzielną słuchawką i mikrofonem.

Odczuwalny jest brak w Elku muzeum, które przybliżyłoby odwiedzającym turystom, historię miasta i regionu.

3.3. OBIEKTY ZABYTEKOWE O NAJWYŻSZYM ZNACZENIU DLA MIASTA

Prócz kształtującego się od XV do XIX wieku staromiejskiego układu urbanistycznego, zabytkami nieruchomymi o najwyższym znaczeniu dla Elku, są obiekty, które pokrywają się głównie z wpisanymi do rejestru zabytków oraz umieszczonymi w gminnej ewidencji zabytków. W szczególności są, to:

- Kościół pod wezwaniem Najświętszego Serca Jezusowego (poprzednio ewangelicki) – z 1847 roku (il. 7);
- Zamek prokuratorów – XIV-XIX wiek (il. 8);
- Kościół parafialny pod wezwaniem Św. Wojciecha – 1853 rok (il. 9);
- Most na jeziorze Elckim – 1910 rok (il. 10);
- Wieża ciśnień (Obecnie Muzeum Kropli Wody) – 1906 rok (il. 11);
- Park Miejski (Położony między ulicami Armii Krajowej, 3 Maja, Mickiewicza i Małeckich) – początek XX wieku (il. 12);
- Budynek Szkoły Artystycznej - druga połowa XIX wieku (il. 13);
- Kolejka Wąskotorowa – początek XX wieku (il. 14);
- Pojedyncze budynki z drugiej połowy XIX i początku XX wieku (il. 15).

3.4. KRAJOBRAZ KULTUROWY

Miasto Elk położone jest w obrębie mezoregionu Pojezierze Elckie, makroregionu Pojezierze Mazurskie, podprovincji Pojezierze Wschodniobałtyckie, prowincji Niżu Wschodniobałtycko-Białoruskiego, megaregionu Niżu Wschodnioeuropejskiego.

Gmina położona jest w obrębie jednostki tektonicznej zwanej garbem mazurskim, będącej częścią platformy wschodnioeuropejskiej. W gminie utwory krystaliczne prekambriu zalegają na głębokości 680 m. Na nich znajduje się niezbyt dużej miąższości warstwa utworów kredowych i piaskowców trzeciorzędowych (300-700 m). Utwory powierzchniowe to w większości osady plejstocénskie, reprezentowane przez osady moreny dennej i czołowej (gliny, piaski naglinowe, piaski całkowite i żwiry zwałowe), osady fluwioglacjalne (piaski i żwiry,

sandrowe, mułki i ily zastoiskowe) i osady eoliczne (piaski wydymowe). Powierzchnię gminy pokrywają również utwory holocénskie: osady aluwialne, osady deluwialne oraz osady organiczne – torfy, gyty, kreda jeziorna. Krajobraz gminy ukształtowany został przez cztery zlodowaczenia czwartorzędowe na przestrzeni milionów lat, a głównie ostatnie - bałtyckie. Na tym obszarze w szczególny sposób zespoliły się wody z morenowymi wzniesieniami i lasami, wyżynny, pagórkowaty teren z wydłużonymi, ostro rysującymi się wzgórzami, kopulastymi pagórkami poprzecinanymi dolinami rzek i jezior oraz licznymi dużymi kompleksami leśnymi i małymi zagajnikami, mokradłami i bagnami. Teren Miasta Elk jest mało pofałdowany, przechodzi stopniowo w kotlinę a następnie w obszar równinny stanowiący część wielkiej Równiny Augustowskiej. W zagłębieniach morenowych znajdują się jeziora.

Tereny dzisiejszej Ziemi Elckiej wchodziły we wczesnym średniowieczu w skład ziem tajemniczego plemienia Jaćwingów. Oni też na wyspie jeziora założyli pierwszą strażnicę. W tym samym miejscu, w latach 1398-1406, Krzyżacy wybudowali mały zamek. Wokół zamku zaczęli osiedlać nowi przybysze, szczególnie z Mazowsza. Osada była wielokrotnie niszczone. Okresem największego rozwoju Elku był XVI wiek, przełom XIX i XX wieku oraz okres międzywojenny.

3.5. ZABYTEKI ARCHEOLOGICZNE

Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków;

Miejscowość	Nr rejestru	Funkcja – chronologia – kultura archeologiczna
Elk	C-122	Osada pradziejowa – data wpisu: 7 listopada 1980 r.
Elk	C-113	Osada pradziejowa – data wpisu: 10 października 1973 r.

Występujące na terenie miasta Elk strefy ochrony archeologicznej i strefy obserwacji archeologicznej:

Nr stanowiska	Ewidencja WKZ AZP	Funkcja – chronologia – kultura archeologiczna
7	23 – 79/5	Cmentarz, średniowiecze (?); Stanowisko zlokalizowane w trakcie badań powierzchniowych AZP. W tradycji ludowej miejsce to uważa się za średniowieczny cmentarz epidemiczny.
18	23 – 79/21	Osada - okres nowożytny; Stanowisko odkryto w 1969 roku. Przebadane w latach 1969-1972. W ramach badań pozyskano kilka tysięcy zabytków, które znajdują się w zbiorach IAiE PAN w Warszawie.
19	23-79/22	Ślad osadnictwa, mezolit (?); Stanowisko zlokalizowane w trakcie badań powierzchniowych AZP. W związku z bardzo dobrym rozpoznaniem stanowiska w trakcie dotychczasowych badań materiału dodatkowego nie zbierano.

4. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

Formą i sposobem ochrony zabytków, są m. in.: wpis do rejestru zabytków, odpowiednie ustalenia w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz zapisy w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Aktualny stan zachowania i zagospodarowania przestrzennego historycznej Elku oraz zabytkowych obiektów architektonicznych wynika z działań

planistycznych samorządu oraz realizatorskich ich właścicieli i użytkowników po 1945 roku.

Ocena środowiska kulturowego.

W Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Zauważono, że: Największą wartością w środowisku przyrodniczym miasta jest występowanie dużego akwenu wody w strukturze miasta. Wody jeziora Elckiego i wody, płynącej przez obszar miasta, rzeki Elk wraz z jej pradoliną to podstawa układu terenów otwartych a także struktury przyrodniczej w mieście.

Drugim elementem, po jeziorach, dzięki któremu miasto, pomimo zaburzeń w strukturze przestrzennej funkcjonuje jeszcze stosunkowo prawidłowo, są tereny leśne otaczające obszary zainwestowania miejskiego od wschodu i południa. Pomimo różnicowanej wartości biocenotycznej i przydatności rekreacyjnej tych lasów stanowią one bardzo istotny element systemu przyrodniczego miasta. Są one także tłem dla terenów przemysłowych eksponowanych z zachodu na wschód, z kierunku zabudowy mieszkaniowej a także istotnym uzupełnieniem krajobrazu i panoramy miasta. Przestrzenne bariery rozwoju miasta jakimi są jezioro, lasy, istniejące tory kolejowe i projektowane obwodnice drogowe sprawiają, że miasto rozwija się niezbyt ekspansywnie, jednak w warunkach wysokiej intensywności zabudowy. Tu teren ma wysoką wartość ze względu na jego niedostatek. Wiele terenów to tereny istniejącej od dawna zabudowy, która, często ze względu na stan techniczny i wyposażenie, wymaga pilnych zabiegów rehabilitacyjnych. Ze względu na fakt objęcia tych terenów ochroną konserwatorską działania te są bardziej skomplikowane. W północno-wschodniej części miasta występuje obszar substandardowej zabudowy o nieustabilizowanej strukturze przestrzennej, który może stanowić rezerwę pod procesy urbanizacyjne w mieście, stając się tym samym terenem współczesnego miasta o nowej tożsamości.

Poza nielicznymi wyjątkami, tereny objęte ochroną archeologiczną pokrywają się obszarem historycznego układu urbanistycznego Elku, chronionym wpisem do rejestru zabytków.

4.1. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU POWIATU ELCKIEGO DO ROKU 2016.

W Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Elckiego, która opracowana została przez Lokalną Grupę Działania „Lider w EGO” określono kierunki rozwoju i tworzenia ram do planowanych zmian, które dotyczą wszystkich gmin powiatu. Oznacza to przyjęcie przez Radę Powiatu oraz społeczność lokalną określonych zasad postępowania zwanych Agenda 21 (Globalny Program Działań na Rzecz Rozwoju Zrównoważonego), zwany również Ekorozwojem, który przyjęty został w czerwcu 1992 roku na Konferencji ONZ zwanej „Szczytem Ziemi” w Rio de Janeiro przez 153 państwa. Obejmuje światową, krajową, regionalną i lokalną skalę działań w perspektywie XXI wieku.

Głównym celem jest wymóg równoważenia rozwoju gospodarczego, społecznego i ekologicznego z uwzględnieniem podstawowych i uniwersalnych zasad rozwoju, w tym m.in. praworządności, likwidacji zanieczyszczeń u źródła, uspołecznienia, ekonomizacji i regionalizacji oraz etapowania działań.

Program zrównoważonego rozwoju to zbiór zasad harmonijnego i trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego,

zakładający zaspokajanie współczesnych potrzeb ludzkości bez ograniczania możliwości rozwojowych przyszłych pokoleń, zwłaszcza tych, które związane są z potencjałem środowiska.

Lokalna Agenda 21 to uspołeczniony, lokalny, gminny lub powiatowy plan działań na rzecz zrównoważonego rozwoju na przełomie XX i XXI wieku. Stara się on zintegrować i wprowadzić w życie harmonie łądów: ekologicznego, ekonomicznego, społecznego i przestrzennego.

Zbiór wspólnych zasad ZR (zrównoważonego rozwoju) tworzą:

- dwie zasady podstawowe o charakterze filarów ZR:
 - (1) równego dostępu do środowiska, w tym sprawiedliwości międzypokoleniowej,
 - (2) wydolności środowiska, czyli nie przekraczania granic odporności środowiska,
- osiem zasad o charakterze wytycznych:
 - (1) wysokiego poziomu ochrony środowiska przyrodniczego,
 - (2) wysokiego poziomu ochrony środowiska kulturowego,
 - (3) wysokiego poziomu ochrony kapitału ludzkiego, a zwłaszcza minimalizacji sfer ubóstwa,
 - (4) integracji łądów (ekologicznego, przestrzennego, ekonomicznego, społecznego),
 - (5) prewencji i przezorności,
 - (6) skuteczności prawnej, technicznej i ekologicznej i efektywności ekonomiczno-środowiskowej, w tym "zanieczyszczający płaci",
 - (7) regionalizacji (lokalności) i subsydiarności,
 - (8) partnerstwa i uspołecznienia.

Zasada I - Wysokiego poziomu ochrony środowiska przyrodniczego (kapitału naturalnego):

- stosowanie zasad prewencji i przezorności powinno być ukierunkowane na wysoki i bezpieczny dla zdrowia ludzkiego poziom ochrony środowiska przyrodniczego,

Zasada II - Wysokiego poziomu ochrony kulturowego (kapitału antropogenicznego):

- utrzymywanie jakości wytworzonego dziedzictwa kulturowego, tzn. ochrona, utrzymanie i rehabilitacja kultury i wartości architektury, łącznie z budynkami, pomnikami; zapewnienie atrakcyjności przestrzeni i budynków.

Zasada IV - Integracji łądów (łądu zintegrowanego):

- uwzględnienie w polityki ZR (strategii ZR, programach ZR itp.) równoważenia rozwoju w kategoriach środowiskowych, przestrzennych, gospodarczych i społecznych,
- traktowanie środowiska jako nierozłącznej części procesów rozwojowych.

4.2. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU ELKU DO ROKU 2016.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Elku do roku 2016 zatwierdzona Uchwałą Rady Miejskiej w Elku Nr XX/190/08 z dnia 29 stycznia 2008 roku, zaktualizowana Uchwałą NR LVI/502/10 Rady Miasta w Elku z dnia 29 czerwca 2010 roku w sprawie aktualizacji Strategii Zrównoważonego Rozwoju Elku do roku 2016 oraz przyjęcia

Prognozy oddziaływania na środowisko Strategii Zrównoważonego Rozwoju Elku do roku 2016 jest dokumentem planistycznym umożliwiającym ubieganie się o dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej.

W zakresie objętym niniejszym opracowaniem jest kompatybilny z 3, 4 i 5 celem horyzontalnym NSRO (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia):

- Podniesienie konkurencyjności polskich przedsiębiorstw w tym szczególnie sektora usług;
- Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów;
- Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Ład przestrzenny – cele operacyjne:

P.I. Poszerzenie granic miasta Elk

Pozyskanie nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe, inwestycje przemysłowe i usługowe. Poprawa obsługi komunikacyjnej miasta. Łatwiejsza możliwość przekwalifikowania działek rolnych w budowlane. Perspektywa rozwoju gospodarczego, większe możliwości inwestowania w oparciu o pozyskane tereny. Rozwój wyższych uczelni. Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i turystycznej. Budowa boisk, ścieżek i tras rowerowych. Powiększenie bazy hotelarsko-gastronomicznej dla sprawniejszej obsługi większej liczby turystów. Obniżenie kosztów biletów komunikacji po włączeniu pobliskich miejscowości do „strefy miejskiej”. Rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej.

P.II. Rewitalizacja starej zabudowy w oparciu o pozyskane środki unijne

Rewitalizacja części zabytkowej miasta jest jednym z elementów kompleksowej rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich, powojkowych i poprzemysłowych w Elku. W tym celu strategicznym i operacyjnym uwzględniono działania rewitalizacyjne i zmierzające do ochrony dziedzictwa kulturowego, która będzie związana także z usprawnieniem funkcjonowania instytucji kultury i innych instytucji działających w zasobach chronionych zabytków Elku. Rewitalizacja tych zasobów jest podstawą do rozwoju kulturalnego Elku, ale także turystycznego i w konsekwencji gospodarczego.

P.III. Wzrost potencjału turystycznego miasta

Właściwie ukształtowana przestrzeń miasta, obecność jeziora w centrum pozwala na właściwe wykorzystanie walorów turystycznych miasta. Ponadto cel wskazuje na rozwój infrastruktury turystycznej, czyli obiektów i urządzeń, które służą turystom. Elk posiada wiele miejsc godnych odwiedzenia i poznania m.in. baza noclegowa, baza gastronomiczna, obiekty sportowe, obiekty kultury oraz szlaki. Dobrze rozwinięta infrastruktura turystyczna ma znaczny wpływ na wzrost liczby turystów i tym samym na rozwój gospodarczy regionu.

P.IV. Zwiększenie ilości terenów zielonych w obrębie jeziora Elckiego i osiedli mieszkalnych

Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego ze szczególnym uwzględnieniem Jeziora Elckiego i osiedli mieszkaniowych (tzw. „blokowisk”). Położenie nacisku na

efektywniejsze uporządkowanie zieleni miejskiej. Poprawa walorów turystycznych miasta, jego estetycznego wizerunku. Ochrona środowiska poprzez polepszenie standardów zarządzania terenami publicznymi. Wzmoczony rozwój miasta z uwzględnieniem walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych. Wspieranie inwestycji proekologicznych, które wpłyną znacznie na poprawę stanu środowiska naturalnego. Poprawa jakości i dostępności do usług turystycznych. Nowe inwestycje turystyczne i sportowo-wypoczynkowe z uwzględnieniem terenów zielonych.

P.V. Przemysłana zabudowa wolnych obszarów miejskich, z uwzględnieniem istniejącej architektury.

Ograniczona powierzchnia miasta zmusza do racjonalnego wykorzystania istniejących terenów i zasobów mieszkaniowych. Koniecznym działaniem musi być uporządkowanie własności gruntów będących w użytkowaniu wieczystym i innych formach własności. Działania powinny zmierzać w kierunku wyposażenia powstających osiedli mieszkaniowych usługami, zielenią i urządzeniami służącymi do codziennej rekreacji. Działania w tym zakresie mają służyć wielofunkcyjnemu rozwojowi miasta w różnych kierunkach (funkcja mieszkaniowa, turystyczna, produkcyjna i usługowa). Wyodrębnienie obszarów jednorodnych przestrzennie (obszary mieszkalnictwa wielorodzinnego tradycyjnego, obszary o mieszanej zabudowie mieszkalnictwa wielorodzinnego tradycyjnego z mieszkalnictwem jednorodzinnym). Odpowiednie zagospodarowanie przestrzeni miejskiej, pozwalające na pełne wykorzystanie dostępnego terenu. Projektowanie nowych form architektonicznych zmierzających do podniesienia walorów estetycznych otoczenia, jak również mając na uwadze ochronę zdrowia ludzi, środowiska, przyrody i krajobrazu.

P.VI. Rozbudowa bazy sportowo-rekreacyjnej i jej modernizacja.

Wykorzystanie naturalnych warunków geograficzno-przyrodniczych miasta do organizacji szeregu masowych imprez plenerowych (kulturalno-sportowych). Na nowych i zmodernizowanych obiektach należy stworzyć warunki dla mieszkańców miasta do czynnej rekreacji poprzez zapewnienie boisk, przyrządów i przyborów sportowych oraz przygotowanie odpowiedniej obsługi. Integracja niepełnosprawnych ze społeczeństwem lokalnym. Różnorodność i atrakcyjność obiektów sportowo-rekreacyjnych (naturalne zbiorniki wodne, sale gimnastyczne, korty, stadiony, tereny leśne), stwarza doskonałe warunki do propagowania zdrowego stylu życia wśród mieszkańców Elku i okolic. Upowszechnianie czynnego wypoczynku poprzez wędrówki, spacer, jazdę na rowerze, biegi czy sporty wodne, przebywających w mieście turystów. Realizowanie planów inwestycyjnych w zakresie tworzenia nowych i modernizacji istniejących obiektów sportowo-rekreacyjnych stało się realne dzięki funduszom strukturalnym Unii Europejskiej.

4.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PROGRAMU ROZWOJU LOKALNEGO NA LATA 2004-2016

Celem nadrzędnym Programu Rozwoju Lokalnego 2004-2016 będącego załącznikiem Nr 1 do Uchwały XXIII/211/04 Rady Miasta Elku z dnia 9 lipca 2004 r., zaktualizowanego uchwałą NR LVI/502/10 Rady Miasta Elku z dnia 29 czerwca 2010 roku w sprawie aktualizacji Strategii Zrównoważonego Rozwoju Elku do roku 2016 oraz przyjęcia Prognozy oddziaływania na środowisko Strategii Zrównoważonego Rozwoju Elku do roku 2016

jest poprawa jakości życia mieszkańców Elku. Program ów jest dokumentem wykonawczym Strategii. Określa priorytetowe działania, które mają przyczynić się do realizacji wytyczonego w niej celu głównego:

„Poprawy jakości życia mieszkańców Elku”, poprzez zrównoważony rozwój miasta. Część zadań opisanych w Programie sfinansowanych będzie przez miasto w całości, część przy dużym udziale funduszy pomocowych, reszta w ramach środków własnych inwestorów.

Głównym założeniem zarówno Programu jak i Strategii jest przekonanie, że walory środowiska naturalnego są istotnym czynnikiem warunkującym szanse rozwoju, a co za tym idzie poprawę poziomu życia mieszkańców. W związku z tym, wszystkie podejmowane działania, mają przyczynić się do polepszenia stanu środowiska naturalnego. Programując rozwój miasta w perspektywie kilkunastu lat zwiększamy efektywność gospodarowania patrząc na miasto całościowo, rozpatrując poszczególne dziedziny działalności w powiązaniu ze sobą.

4.4. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE ZE STUDIU UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA

Dla realizacji Gminnego Programu Ochrony Zabytków istotnym wyznacznikiem są zapisy zawarte w dokumencie gminnym określającym w sposób ogólny planowany sposób zagospodarowania całego terytorium gminy miejskiej, zawierający informacje o położeniu przeznaczonych pod zabudowę obszarów, przebiegu głównych szlaków komunikacyjnych, terenów chronionych itp.

Na podstawie Uchwały Rady Miejskiej Elku XXVII/182/96 z dnia 12 lipca 1996 roku sporządzono taki właśnie dokument pod kierunkiem mgr inż. arch. Danuty Strembickiej wraz z zespołem, który stanowi załącznik nr 1 do Uchwały Rady Miejskiej w Elku Nr XVIII/170/2000 z dnia 26 kwietnia 2000 roku, zaktualizowany uchwałą nr LII/486/10 Rady Miasta Elku z dnia 27 kwietnia 2010 r. w sprawie „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Elku”. Dokument ten odnosi się również do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków.

W powyższym opracowaniu określono cele rozwoju zagospodarowania przestrzennego:

Cel generalny określony został jako podstawowy kierunek rozwoju całego miasta. Cele główne określone zostały dla poszczególnych stref strukturalnych i systemów funkcjonalnych a cele operacyjne jedynie do stref strukturalnych.

Wydzielono 4 strefy strukturalne:

- A - Centralną
- B - Nowomiejską
- C - Ekonomiczną
- D - Przyjeziorną

Wyodrębniono również 4 systemy funkcjonalne:

- system komunikacji,
- system infrastruktury technicznej,
- system przyrodniczy miasta (osnowa przyrodnicza),
- system przestrzeni publicznych.

Cel generalny

Celem generalnym jest poprawa jakości życia mieszkańców miasta we wszystkich sferach funkcjonowania miasta w warunkach zrównoważonego rozwoju. Osiągnięcie celu będzie możliwe poprzez realizację niżej określonych zamierzeń, a w ich ramach celów strategicznych, które zostały określone dla poszczególnych stref.

Cele główne dla stref

Strefa A - Centralna:

Wykształcenie centralnej strefy miejskiej o najwyższej jakości przestrzeni publicznej z koncentracją usług śródmiejskich i rewitalizacją istniejącej zabudowy.

Strefa B - Nowomiejaska:

Stworzenie warunków dla przestrzennego rozwoju terenów budowlanych w mieście oraz warunków dla powstania nowego ośrodka tożsamości miasta, będącego zarazem potencjałem rozwoju miasta w kierunkach północnym i południowym.

Strefa C - Ekonomiczna:

Zapewnienie możliwości rozwoju usług, przemysłu i wytwórczości, stanowiących podstawę rozwoju ekonomicznego miasta. Rozwój przedsiębiorczości na wytyczonych obszarach aktywności gospodarczej w granicach strefy.

Strefa D – Przyjeziorna (jezior Elckiego i Selmęt Mały):

Ochrona i odpowiednie wykorzystanie środowiska przyrodniczego zarówno dla rozwoju funkcji wypoczynkowych, rekreacyjnych i turystycznych, w tym przestrzeni publicznych, jak i dla prawidłowego funkcjonowania systemu przyrodniczego miasta. Wzmocnienie rangi miasta w kierunku rekreacyjno-turystycznym poprzez połączenie jezior Sunowo, Elckiego i Selmęt Mały.

2.3 Cele główne dla systemów

System komunikacji:

- poprawa systemu i stanu technicznego dróg umożliwiająca sprawną obsługę wewnętrzną i tranzytową ruchu indywidualnego, towarowego i zbiorowego;
- poprawa warunków współistnienia komunikacji drogowej, kolejowej, rowerowej i pieszej;
- rozbudowa i modernizacja układu komunikacyjnego, w tym realizacja obwodnicy miasta Elku.

System infrastruktury technicznej:

- dalszy rozwój i poprawa funkcjonowania systemu oraz stanu technicznego infrastruktury technicznej, umożliwiająca zapewnienie realizacji potrzeb w równowadze z wymaganiami ekonomicznymi i ochroną środowiska;
- modernizacja kanalizacji deszczowej.

System przyrodniczy miasta:

- ochrona środowiska przyrodniczego i kształtowanie struktury przyrodniczej miasta poprzez rewitalizację i powiększenie terenów zieleni miejskiej.

System przestrzeni publicznej:

- podniesienie atrakcyjności przestrzennej miasta;
- poprawa warunków dla rozwoju funkcji ogólnomiejskiej;
- realizacja ogólnodostępnych przestrzeni publicznych;
- realizacja przystani wodnych i innych miejsc wypoczynku i rekreacji.

Cele operacyjne dla stref strukturalnych

Strefa A - Centralna

podniesienie jakości miejskiego ośrodka usług o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym;

- ochrona i formowanie przestrzeni publicznych;
- ochrona i wykorzystanie walorów kulturowych w działaniach inwestycyjnych;
- podniesienie jakości zasobów mieszkaniowych;
- stworzenie warunków dla działalności ofertowej miasta w zakresie zabudowy zgodnej z funkcją strefy centralnej;
- budowa parkingów w obrębie centrum miasta;
- dopuszcza się lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

Strefa B - Nowomiejska

- przekształcenie istniejącej, nieustalonej struktury funkcjonalno-przestrzennej w strukturę stabilną o wykształconej tożsamości;
- zapewnienie terenów rozwojowych miasta;
- wykształcenie czytelnego systemu przestrzeni publicznych, powiązanych z powstałymi strefami strukturalnymi;
- dopuszcza się lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

Strefa C - Ekonomiczna:

- stworzenie podstaw w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej;
- kompleksowe tworzenie centrum przemysłowego o znaczeniu ponadlokalnym;
- zabezpieczenie przed rozproszaniem na obszarze miasta nowych inwestycji o funkcji przemysłowej;
- dopuszcza się lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

Strefa D - Przyjeziorna

- ochrona krajobrazowa pradoliny rzeki Elk na całej jej długości w obrębie miasta;
- zagospodarowanie terenów nadbrzeżnych z zachowaniem warunków ekspozycji krajobrazu kulturowego;
- stworzenie bazy rekreacji i sportu;
- zakaz lokalizacji inwestycji mogących pogorszyć stan środowiska;
- wyekspozowanie elementów identyfikacji przestrzennej Jeziora Elckiego poprzez realizację ogólnodostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych;
- wzmocnienie atrakcyjności turystycznej.

W studium wysnuto konkluzję, że procesy planistyczne i decyzje realizacyjne na poszczególnych terenach miasta będą poprawne, jeśli struktura miasta jako całości spełniać będzie następujące cechy:

- ekologicznej równowagi,
- funkcjonalnej sprawności,
- estetycznej atrakcyjności.

Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów szczególnych.

Przepisem takim jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568, z późniejszymi zmianami). Objęte ochroną obiekty i obszary środowiska kulturowego stanowią o tożsamości miasta. Uwzględnianie faktu ich występowania, a także harmonizowanie charakteru zabudowy współczesnej z zabytkową, jest obowiązkowe na podstawie przepisów szczególnych.

Zgodnie z ustawą z dnia 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. 2010 nr 75 poz. 474) ochroną prawną objęte zostały również zabytki ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

Obszary i obiekty wpisane do rejestru zabytków.

Do wojewódzkiego rejestru zabytków w księdze inwentarzowej A, wpisanych jest 31 obiektów wraz z elementami składowymi. (Pełna lista na stronie 38).

Polityka przestrzenna

1. Kontynuacja działań miasta w zakresie rehabilitacji starej zabudowy.

2. Ochrona i staranne kształtowanie panoramy miasta, w strefie przybrzeżnej jeziora widocznej z jeziora i zachodniego jego brzegu. W ramach planów miejscowych, wykonywanych dla tych obszarów, a także przy opracowywaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu należy opracowywać studia krajobrazowe.

3. Ochrona krajobrazu miejskiego na całym obszarze śródmiejskim i terenach otaczających jezioro przez harmonizację nowych obiektów budowlanych ze skalą i charakterem zabudowy historycznej na tym obszarze.

4. Ochrona historycznie ukształtowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej śródmieścia przez zachowanie przebiegu starych ulic.

5. Ochrona obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub ewidencji dóbr kultury, przez ich zachowanie i utrzymywanie w odpowiednim stanie technicznym. Wszystkie prace przy obiektach i na terenach zabytkowych oraz w ich bezpośrednim otoczeniu mogą być prowadzone po uzyskaniu zezwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków, stosownie do przepisów ustawy o ochronie dóbr kultury (o ochronie i opiece nad zabytkami – Dz. U. z 2003 roku, Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) oraz przepisów rozporządzenia ministra kultury i sztuki z dnia 9 czerwca 2004 roku w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich i architektonicznych, a także innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych (Dz. U. z 2004 roku, Nr 150, poz. 1579).

W odniesieniu do dóbr kultury, nie wpisanych do rejestru zabytków, może nastąpić trzymiesięczne wstrzymanie wszelkich prac podjętych bez stosownego zezwolenia, w celu dokonania wpisu do rejestru.

6. Zachowanie cmentarzy i mogił historycznych przez:

- wyłączenie ich z wszelkiej działalności inwestycyjnej niezwiązanej z rewaloryzacją,
- zachowanie i konserwacja historycznych elementów ukształtowania terenu cmentarzy,
- zachowanie i konserwacja starodrzewu, zabytkowych nagrobków, krzyży i innych elementów małej architektury,
- usuwanie elementów zniekształcających (samosiewy, wysypiska, wyrobiska),
- uwzględnianie ich występowania przy ustalaniu warunków zabudowy i zagospodarowywania terenów z nimi sąsiadujących.

7. Występowanie do wojewódzkiego konserwatora zabytków o wpisanie do rejestru zabytków obiektów umieszczonych w ewidencji dóbr kultury, a posiadających szczególnie cenny charakter zabytkowy i podejmowanie działań wspomagających utrzymanie takiego obiektu we właściwym stanie technicznym.

8. Występowanie do Generalnego Konserwatora Zabytków w sprawie skreślenia z rejestru zabytków obiektów, które utraciły swą wartość zabytkową wskutek całkowitego zniszczenia albo, których wartość zostanie zdyskwalifikowana wobec nowych ustaleń naukowych.

9. Wykonanie pełnego rozpoznania istniejących wartości kulturowych oraz uzupełnienie rejestru zabytków o obiekty, ich zespoły i stanowiska archeologiczne wymagające ochrony konserwatorskiej.

10. Zakaz lokalizowania w sąsiedztwie zabytków obiektów uciążliwych i inwestycji, które mogą pogorszyć stan środowiska przyrodniczego oraz zakaz lokalizowania budynków zasłaniających widok na zabytek, a także obiektów dysharmonizujących przestrzennie i kompozycyjnie z tym zabytkiem.

11. Zawiadamianie organów miasta lub organów powiatu i wojewódzkiego konserwatora zabytków o ujawnieniu, podczas prowadzenia robót ziemnych lub budowlanych, przedmiotu posiadającego cechy zabytku z równoczesnym zabezpieczeniem odkrytego przedmiotu i wstrzymaniem wszelkich robót, mogących go uszkodzić lub zniszczyć, do czasu wydania przez wojewódzkiego konserwatora zabytków odpowiedniego zarządzenia. Zarządzenie to powinno być doręczone nie później niż trzeciego dnia od zawiadomienia o odkryciu. Jeśli zarządzenie nie zostało doręczone w terminie, przerwane roboty mogą być podjęte.

12. Zawiadamianie wojewódzkiego konserwatora zabytków, albo zarządu miasta lub powiatu o znalezieniu przedmiotu archeologicznego lub odkryciu wykopaliska z równoczesnym, odpowiednim ich zabezpieczeniem. dopełnienie tego obowiązku wiąże się z prawem uzyskania nagrody od państwa.

13. Przyjęcie zasady, że:

- 1) zamierzenia inwestycyjne dotyczące obszarów położonych w strefach ekspozycji panoramy miasta i jego dominant przestrzennych oraz w sąsiedztwie miejsc eksponowanych, powinny być poprzedzone sporządzeniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, w którym ustalone zostaną, w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków warunki ukształtowania i zagospodarowania przestrzennego tych obszarów.
- 2) Warunki zabudowy i zagospodarowania dotyczące pojedynczych terenów położonych na obszarach, o których mowa w pkt 1) i dla których nie ma obowiązku sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego ustalone będą po przeprowadzeniu analizy ukształtowania krajobrazu miasta lub przestrzeni publicznej.

14. Przedkładanie do uzgodnienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków projektów planów miejscowych, które dotyczą obszarów wyznaczonych stref konserwatorskich i stref obserwacji archeologicznej, w celu wykonania obowiązków w zakresie dbałości

o dobro kultury oraz uwzględniania zadań ochrony zabytków w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Obszary chronione w strefie D na podstawie przepisów o ochronie przyrody

Zgodnie z rozporządzeniem Wojewody Warmińsko-Mazurskiego Nr 154 z dnia 19 grudnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Warmińsko-Mazurskiego Nr 198 poz. 3105) Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierza Elckiego obejmuje część północną Jeziora Elckiego, część planowanego terenu do zabudowy od strony północno-wschodniej miasta oraz tereny przyległe do jeziora Selmęt Mały. Występujące na terenie miasta lasy mają status lasów ochronnych. Stosownie do przepisów ustawy z dnia 28.09.1991 r. o lasach (Dz. U. z 2005 r. Nr 45, poz. 435, z późniejszymi zmianami) lasy te uważane są za szczególnie chronione. Pozbawienie charakteru lasu ochronnego zarządzić może minister właściwy do spraw środowiska oraz starosta na podstawie art. 16 ust. 1a i 2 wymienionej wyżej ustawy.

Na podstawie rozporządzenia nr 154 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 19 grudnia 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Pojezierza Elckiego (Dz. Urz. Woj. Warmińsko-Mazurskiego Nr 198, poz. 3105), na obszarze tym zakazuje się:

- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności, związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.)
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwoślusiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek i jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych

oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej (zakaz ten nie dotyczy zwartej zabudowy miasta i wsi, w granicach określonych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz uzupełnień zabudowy mieszkaniowej i usługowej pod warunkiem wyznaczenia nieprzekraczalnej linii zabudowy od brzegów zgodnie z linią występującą na działkach przyległych).

Polityka przestrzenna

1. Zachowanie naturalnych biocenoz leśnych z licznymi gatunkami chronionymi oraz rzadkimi gatunkami roślin i zwierząt, jak też swoistych cech krajobrazu terenów przyjeziornych.

2. Zakaz niszczenia gleby i naturalnego ukształtowania terenu.

3. Zakaz zanieczyszczania wód, gleby i powietrza.

4. Uzgodnianie z wojewodą wszelkich prac, które mogłyby naruszyć zakazy i ograniczenia ustalone w rozporządzeniach dotyczących ustanowienia szczególnych form ochrony przyrody.

5. Zakaz zabudowy na terenach zalesionych.

Obszary chronione na podstawie przepisów o ochronie wód

Ważnym elementem struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta są rzeka Elka i jezioro Elckie. Podejmowanie działań ochronnych wymaga również występujący na obszarze miasta zbiornik wód podziemnych.

Polityka przestrzenna

1. Zakaz odprowadzania nieoczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych i gleby.

2. Ustalanie warunków ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczaniem w opracowaniach planistycznych i decyzjach administracyjnych.

3. Monitorowanie stanu czystości wód i podejmowanie działań, mających doprowadzić do podwyższenia klas czystości wszystkich zbiorników i cieków wodnych w mieście.

4. Przestrzeganie ustaleń dotyczących zatwierdzonych przez ministra właściwego do spraw środowiska warunków korzystania z wód dorzecza przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i w decyzjach administracyjnych związanych z zagospodarowaniem przestrzennym (w myśl ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne, Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późniejszymi zmianami).

5. Wydobywanie żwiru, piasku i innych materiałów w granicach powszechnego korzystania z wód może odbywać się jedynie w miejscach wyznaczonych przez Radę Miasta w drodze uchwały (w myśl ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne, Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późniejszymi zmianami).

6. Przestrzeganie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów o ustanowieniu obszaru chronionego zbiorników wód podziemnych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach

o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenów wydawanych w przypadkach braku planu miejscowego (w myśl ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne, Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późniejszymi zmianami).

7. Obowiązek podłączenia obiektów do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej miasta.

8. Realizacja studni w mieście, ograniczona do niezbędnych przypadków, wymaga szczegółowych badań geologicznych i uzgodnień ich lokalizacji.

Ogólne działania w polityce przestrzennej miasta

- kontynuacja prac związanych z poprawą czystości jeziora, odpowiednio do branżowych opracowań specjalistycznych w tym zakresie;
- projektowanie i realizacja ogólnodostępnych terenów zieleni miejskiej w dolinie rzeki Elki;
- dokonanie analizy spełniania warunków ustawowych przez lasy ochronne i przygotowanie niezbędnych wniosków do zmian w tym zakresie;
- we wszystkich opracowaniach planistycznych ustalenie warunków zabudowy i zagospodarowania terenów, zapewniających poprawę jakości wód oraz ochronę gleb i powietrza przed zanieczyszczeniami;
- kontynuacja rozpoczętego już procesu „odwrócenia” miasta do jeziora przez modernizację kamieniczek i terenów położonych nad brzegiem jeziora, oraz przeznaczenie terenów nadjeziornych na cele rekreacji i wypoczynku;
- wolne przestrzenie od strony jeziora w mieście, stanowiące własność miasta Elku, przeznaczyć na cele publiczne np. miejsca do wypoczynku i rekreacji;
- działalność produkcyjną i składową należy lokalizować w wyznaczonej strefie ekonomicznej miasta, przy jednoczesnej likwidacji obiektów uciążliwych w strefie centralnej i przyjeziorniej;
- zakaz zabudowy na terenach, tworzących strukturę przyrodniczą miasta, z wyjątkiem obiektów związanych z obsługą tych terenów pod warunkiem, że nie będą one przeszkodą w swobodnym przepływie powietrza wzdłuż doliny, za wyjątkiem zabudowy wzdłuż ulic Zamkowej i Parkowej, istniejącego osiedla Grunwaldzkiego i skrzyżowania ulic Suwalskiej i Przemysłowej;
- utrzymanie zagospodarowania przyrodniczego na znacznej części terenów, Bo-4, Bo-10, Bs-12, Bo-17, Do-2.

Szczególne działania w polityce przestrzennej miasta

- Obszary zabudowane śródmieścia położone w strefie centralnej poddane być muszą procesom rehabilitacyjnym, ze zwróceniem uwagi na likwidację niskich źródeł emisji zanieczyszczeń.
- W Elku występują też tereny predestynowane do występowania też tereny predysponowane do zabudowy wolnych przestrzeni w ramach uzupełnień z uwzględnieniem głównych funkcji strefy. Obszar śródmieścia wymagający rehabilitacji zasobów mieszkaniowych. Przy projektowaniu zagospodarowania tego terenu należy uczytelnić układ przestrzeni

publicznych, m.in. przez zaprojektowanie ciągu pieszego wzdłuż ulicy Armii Krajowej, na odcinku od dworca do ul. Wojska Polskiego. Ustalono zostały zasady rewitalizacji tych terenów, które przedstawiono w Programie Rewitalizacji Elku, sporządzonym w 2008 r., należy uwzględnić możliwość adaptacji istniejących budynków z przystosowaniem ich do funkcji śródmiejskiej z ustaleniem koniecznych warunków do zaprojektowania tam wysokiej jakości przestrzeni publicznych. Możliwość utworzenia obiektu handlowego o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² – jako rozwiązanie alternatywne. Teren byłego szpitala miejskiego przeznaczony jest do przekształceń funkcji i zagospodarowania w celu utworzenia centrum handlowego i usług o wysokim standardzie – lokalizacja obiektu handlowego o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² z zapewnieniem miejsc parkingowych.

Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym.

Z myślą pozyskiwania środków Unii Europejskiej w okresie programowania do roku 2013 zaplanowano następujące inwestycje w budżecie miasta:

1. Budowa dróg na osiedlu Grunwaldzkim.
2. Kompleksowe przygotowanie terenu pod inwestycje w Miejskiej Strefie Rozwoju „Techno-Park”.
3. Rozbudowa „Techno-Parku”.
4. Budowa III etapu promenady w mieście Elku.
5. Rewitalizacja zabytkowych kamienic i drzewostanu.
6. Kompleksowa modernizacja położonych w mieście obiektów sportowo-rekreacyjnych przy Miejskim Ośrodku Sportu i Rekreacji w Elku.
7. Budowa amfiteatru przy Elckim Centrum Kultury w Elku.
8. Przebudowa dróg w dzielnicy przemysłowej „Lenpol” w ramach rehabilitacji terenów poprzemysłowych.
9. Przebudowa ul. Mickiewicza II etap.
10. Modernizacja ul. Bema.
11. Renowacja zabytkowej kamienicy przy ul. Piłsudskiego 2.
12. Informatyzacja miasta Elku.
13. Renowacja zabytkowego miejskiego parku Solidarności w Elku.
14. Modernizacja Elckiej Kolei Wąskotorowej na potrzeby turystyki.
15. Modernizacja kanalizacji deszczowej na terenie miasta Elku.

Potencjalne zadania publiczne przewidziane do realizacji przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego:

- podjęcie badań archeologicznych, wyprzedzających działania inwestycyjne (np. modernizacja lub budowa infrastruktury transportowej);
- wykonanie pełnego rozpoznania istniejących wartości kulturowych oraz uzupełnienie rejestru zabytków o obiekty, ich zespoły i stanowiska archeologiczne wymagające ochrony konserwatorskiej.

4.5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE Z MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA MIASTA ELK.

W chwili obecnej dla Elku opracowano 23 plany miejscowe zagospodarowania przestrzennego, dla następujących fragmentów miasta:

1. ELK – BARANKI;
2. ELK – CMENTARNA;
3. ELK – CYPEL;
4. ELK – DĄBROWSKIEJ;
5. ELK – GDANSKA II;
6. ELK – JEZIORNA;
7. ELK – KAJKI;
8. ELK – KONIECZKI.
9. ELK – KONOPNICKIEJ;
10. ELK – LENPOL;
11. ELK – ŁUKASIEWICZA;
12. ELK – NADJEZIORNA;
13. ELK – NORWIDA ZIELEŃ;
14. ELK – PARK;
15. ELK – PARKOWA;
16. ELK – PIĘKNA – KSZYKOWA;
17. ELK – PODMIEJSKA;
18. ELK – PÓŁWYSEP;
19. ELK – SKLEJKI;
20. ELK – SKLEJKI II;
21. ELK – TARGOWA;
22. ELK – ZAMKOWA;
23. ELK – 2 PODSTREFA SSSE;

I. Informacja z Uchwały NR XV/128/03 RADY MIASTA ELK z dnia 18 listopada 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Elku nad Jeziorem Elckim przy ul. Baranki, zwanego „ELK – BARANKI”.

USTALENIA W ZAKRESIE ZASAD OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

1. Podstawą ustaleń miejscowego planu jest zasada zrównoważonego rozwoju, przez którą rozumie się taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.

II. Informacja z Uchwały NR XLIII/305/97 Rady Miasta ELK z dnia 30 grudnia 1997 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania rejonu ulic: Cmentarnej, Kochanowskiego, Matejki, Kilińskiego, Koszykowej i Pięknej w Elku.

1. Ustalenia szczegółowe:

26 UT.MP - Teren projektowanej zabudowy mieszkalno-pensjonatowej. Wysokość zabudowy 3-4 kondygnacje z ewentualnym wykorzystaniem na cele użytkowe poddaszy usytuowanych w przestrzeni połaci 2-spadowych dachów. Pensjonaty muszą spełniać warunki zawarte w § 4 ust. 4 zarządzenia Przewodniczącego GKT z dnia 24.06.1985 r. w sprawie rodzaju i kategorii zakładów hotelarskich, obozowisk i domków turystycznych (M.P. Nr 25, poz. 193) oraz załącznika nr 2 do tego zarządzenia. Dla każdego z pensjonatów należy zabezpieczyć miejsca postojowe dla samochodów na własnej działce. Dopuszcza się budowę jednego lub dwóch obiektów hotelowych na tym obszarze.

28 ZP - Teren istniejącego zadrzewienia, wymagający uporządkowania, dosadzenia drzew i przystosowania do funkcji parkowej i spacerowej. Możliwa budowa stacji trafo. Należy umożliwić dojazd pożarowy do Domu Pomocy Społecznej od strony ul. Pięknej.

29 ZP - Teren o funkcji parkowej przeznaczony do uporządkowania z urządzeniem na poboczu ul. Pięknej punktów widokowych na jezioro Elckie. U podnóża skarpy wzdłuż brzegu jeziora należy przewidzieć odcinek ścieżki rowerowej i pieszej stanowiących ciąg bulwaru nadjeziornego

III. Informacja z Uchwały Nr XI/87/99 RADY MIASTA EŁKU z dnia 7 lipca 1999 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu ograniczonego ul. Kilińskiego, rzeką Ełk, terenem Zgromadzenia Sióstr Benedyktynek Misjonarek i jez. Ełk zwanym EŁK - CYPEL.

1. W obszarze strefy ochronnej jeziora zabrania się:

- 1) wznoszenia obiektów budowlanych, które nie są związane z utrzymaniem: zbiorników wodnych, przystani wodnych i kąpielisk, z dopuszczeniem obiektów małej architektury parkowej np.: punktów widokowych, deszczochronów, placów wypoczynkowych itp.
- 2) wznoszenia wszelkich obiektów budowlanych, których forma architektoniczna nie harmonizuje z krajobrazem,
- 3) utwardzania dróg i alejek żużlem piecowym,
- 4) składowania śmieci i tworzenia wylewisk nieczystości płynnych,
- 5) nawożenia gnojowicą terenów zielonych,
- 6) usuwania istniejącego zadrzewienia i zakrzaczenia bez projektu zieleni dla całej strefy ochronnej, zawierającego studium krajobrazu w stylu zbliżonym do naturalnego,
- 7) prowadzenia działalności gospodarczej wpływającej szkodliwie na środowisko lub powodującej degradację krajobrazu.

2. Ustala się tereny zieleni parkowej oznaczone na rysunku planu symbolem 21ZP, 22 ZP

3. W zakresie przeznaczenia podstawowego, w obszarach 21ZP i 22 ZP planuje się zieleń parkową związaną z jeziorem Ełk.

4. Ustala się tereny zieleni parkowej, oznaczone na rysunku planu symbolami 23 ZP, 24 ZP

5. W zakresie przeznaczenia podstawowego, jedynie dopuszczalnego w obszarze 23 ZP i 24 ZP planuje się tereny zieleni parkowej, funkcjonujące w układzie ciągu ekologicznego rzeki Ełk i jeziora Ełk.

6. Ustala się tereny zieleni parkowej, oznaczone na rysunku planu symbolami 25 ZP, 26 ZP

7. W zakresie przeznaczenia podstawowego, jedynie dopuszczalnego w obszarach planuje się nadrzeczne tereny zieleni parkowej, funkcjonujące w układzie ciągu ekologicznego rzeki Ełk.

IV. Informacja z Uchwały UCHWAŁA Nr XXXIV/306/05 Rady Miasta Ełku z dnia 28 czerwca 2005 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Ełk zwanego „EŁK – Dąbrowskiej”.

Ustalenia dotyczące zasad ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego

1. Na terenie objętym ustaleniami planu obowiązują standardy jakości środowiska określone w aktualnej ustawie Prawo ochrony środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem zapisów dotyczących ochrony przed emisjami związanymi z eksploatacją dróg i linii kolejowych.

2. W przypadku dokonania znalezisk archeologicznych na terenie objętym ustaleniami planu, prace budowlane winny być przerwane a teren udostępniony dla ratowniczych badań archeologicznych.

3. Wojewódzki Konserwator Zabytków może określić zakres i sposób eksploatacji gruntów, na których zostały dokonane znaleziska archeologiczne.

V. Informacja z Uchwały NR IV/21/06 RADY MIASTA EŁK z dnia 28 grudnia 2006 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Ełku, ograniczonego ulicami: Gdańską, A. Mickiewicza, Słoneczną, Gen. W. Sikorskiego, zwanego „EŁK – GDAŃSKA”.

Ustalenia dotyczące zasad ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego:

1. Na terenie objętym planem obowiązuje zakaz wprowadzania nowych funkcji przemysłowych.

2. Ewentualna uciążliwość lub szkodliwość dla środowiska nie może wykraczać poza teren lokalizacji obiektu.

3. Nakazuje się ochronę istniejących wartościowych zadrzewień i wzbogacanie ich dodatkowymi nasadzeniami.

4. Wprowadza się obowiązek objęcia obszaru planu zorganizowanym systemem

5. segregacji i unieszkodliwiania odpadów stałych.

Ustalenia dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

1. W przypadku dokonania znalezisk archeologicznych prace budowlane winny być przerwane, a teren udostępniony do ratowniczych badań archeologicznych.

2. W stosunku do gruntów, na których zostały zlokalizowane stanowiska archeologiczne, Wojewódzki Konserwator Zabytków może określić zakres i sposób eksploatacji takich gruntów.

3. Na obszarze podlegającym ochronie konserwatorskiej wszelkie planowane inwestycje należy uzgodnić z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

V a. Informacja z Uchwały NR XLIX/458/10 RADY MIASTA EŁK z dnia 23 lutego 2010 roku w sprawie uchwalenia zmiany części miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Ełku, zwanego „EŁK - GDAŃSKA II”.

1. Teren objęty planem położony jest poza granicami obszaru objętego ochroną konserwatorską.

VI. Informacja z Uchwały UCHWAŁA NR XLVII/396/06 RADY MIASTA EŁKU z dnia 23 maja 2006 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Ełku zwanego „EŁK – osiedle JEZIORNA”.

1. Teren objęty planem miejscowym znajduje się poza strefą opieki konserwatorskiej. Na jego obszarze nie występują stanowiska archeologiczne.

2. Ustala się strefę ochronną Jeziora Ełk o szerokości od 30 do 50 m od linii brzegowej jeziora. W strefie ochronnej zakazuje się wznoszenia trwałych obiektów kubaturowych.

VII. Informacja z Uchwały NR XLV/318/98 RADY MIASTA EŁKU z dnia 27 marca 1998 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego osiedla „Kajki” w Ełku, zmienionego w części tekstowej uchwałą nr XXXI/299/08 Rady Miasta Ełku z dnia 23 grudnia 2008 r.

USTALENIA SZCZEGÓŁOWE PLANU

1 ZP - Teren z podstawowym przeznaczeniem pod zieleń parkową z urządzonymi tarasami widokowymi i możliwością zabudowy usługami turystycznymi w odległości minimum 30 m od terenów PKP. Zabudowa z wysokim dachem i specjalnym wystrojem elewacji.

VIII. Informacja z Uchwały Nr XXIV/236/08 Rady Miasta Ełku z dnia 27 maja 2008 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, zwanego „Ełk – Konieczki”.

1. Zasady ochrony środowiska naturalnego i krajobrazu kulturowego

a. Ochrona istniejących zadrzewień.

b. Na terenach podmokłych nie należy zmieniać stosunków wodnych, nie dotyczy melioracji w rozumieniu art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne.

c. W strefach zieleni urządzonej, wolnych od zabudowy dopuszcza się urządzenie dojazdów.

IX. Informacja z Uchwały Nr V/33/03 RADY MIASTA EŁKU z dnia 31 stycznia 2003 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Ełku, ograniczonego ulicami A. Mickiewicza, Gdańską, St. Moniuszki i M. Konopnickiej, zwanego „EŁK – KONOPNICKIEJ”.

USTALENIA W ZAKRESIE ZASAD OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

1. Obszar objęty planem, znajduje się na terenie podlegającym ochronie konserwatorskiej, obszaru historycznego miasta Ełku, wpisanego do rejestru zabytków decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia

20 lutego 1979 roku. Miasto założone w 1445 roku posiada zachowany zabytkowy układ urbanistyczny z okresu lokacji oraz drugiej połowy XIX wieku.

2. Na wymienionym obszarze, zarówno na terenie zabudowanym jak i niezabudowanym pod współczesną powierzchnią gruntu znajdują się relikty budowli i innych procesów związanych z działalnością człowieka, które są wartościowe pod względem historycznym, naukowym i kulturowym. Wymagają one ochrony konserwatorskiej.

3. Wszelkie inwestycje planowane w strefie ochrony konserwatorskiej podlegają uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

1. Na obszarze objętym planem nie występują obiekty wpisane do rejestru zabytków.

2. Na obszarze objętym planem znajdują się obiekty posiadające wartości zabytkowe, stanowiące przedmiot zainteresowania konserwatorskiego. Podlegają one zachowaniu i ochronie. Prace przy obiektach o wartościach zabytkowych winny być uzgadniane ze służbą konserwatorską. Rozbiórka budynku o wartościach zabytkowych może być dokonana tylko w uzasadnionych przypadkach za zgodą służb konserwatorskich.

3. Wykaz obiektów o wartościach zabytkowych:

1) budynek nr 17 przy ulicy Mickiewicza (obszar 7UA), zbudowany w 1910 r.;

2) budynek szpitala nr 19 przy ulicy Mickiewicza (obszar 6UA), zbudowany w 1925 r.

1. W celu ochrony układu urbanistycznego należy:

1) zachować prostokątny układ kwartałów zabudowy;

2) zachować tradycyjną zasadę parcelacji kwartałów, szczególnie wzdłuż istniejących ulic;

3) zachować istniejące linie zabudowy tworzące zwarte pierzeje uliczne.

2. Inwestor ma obowiązek powiadomić Wojewódzki Oddział Ochrony Zabytków w Olsztynie, Delegatura w Ełku, o zamiarze rozpoczęcia robót ziemnych celem podjęcia nadzoru archeologicznego.

1. W celu ochrony budynków zabytkowych i posiadających wartości zabytkowe należy:

1) zachować historyczny charakter i detale architektoniczne;

2) w miarę możliwości przywracać dawny wygląd budynków;

3) zmiana funkcji budynku musi honorować historyczny charakter budynku;

4) w przypadku przekształceń parterów budynków mieszkalnych na potrzeby usług, nie wolno dopuścić do sytuacji, w której udostępnienie parterów wiązałoby się z koniecznością ingerencji w tereny komunikacji publicznej (konieczność budowy schodów i pochylni na chodnikach, pogarszająca warunki komunikacji);

5) przekształcenia architektoniczne związane ze zmianą funkcji części lub całego budynku należy utrzymać w historycznym charakterze miasta Ełku.

2. Nowoprojektowane obiekty należy:

- 1) Dostosować wysokością i formami architektonicznymi do zabudowy zabytkowej istniejącej w jej sąsiedztwie;
- 2) zaleca się powszechne stosowanie w wystroju elewacji materiałów ceramicznych i tynków;
- 3) nawiązywać do tradycyjnych form architektonicznych.

USTALENIA W ZAKRESIE ZASAD OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

1. Zapotrzebowanie w media należy rozwiązywać w oparciu o systemy sieci miejskich: wodociąg, kanalizację sanitarną, kanalizację deszczową, ciepło, gaz, energię elektryczną. Kanalizacja deszczowa winna być wyposażona w separatory tłuszczu i inne urządzenia podczyszczające w celu ochrony wód rzeki Elk i jeziora Elckiego. Kanalizacja sanitarna winna działać w oparciu o miejską oczyszczalnię ścieków. Dopuszcza się zaopatrzenie w ciepło z indywidualnych małych kotłowni przydomowych pod warunkiem wykorzystania wyłącznie paliw ekologicznych.

2. Wyklucza się lokalizacje i funkcjonowanie wszelkiej działalności produkcyjnej szkodliwej dla środowiska.

3. Należy chronić zieleń towarzyszącą i rekreacyjną na terenach budowlanych, a szczególnie wartościowy drzewostan. Utrzymywać i uzupełniać zieleń izolacyjną wzdłuż dróg. Dopuszcza się wycinkę pojedynczych drzew, kolidujących z przyjętym w planie zagospodarowaniem terenu.

4. Należy chronić wody podziemne przed przedostaniem się do nich zanieczyszczeń, a w szczególności produktów ropopochodnych.

X. Informacja z Uchwały Nr VII/39/99 Rady Miasta Elku z dnia 12 marca 1999 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu po byłym przedsiębiorstwie "Lenpol" zwanym "LENPOL".

USTALENIA W ZAKRESIE ZASAD OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

I. Ustala się tereny zieleni ochronnej wzdłuż rzeki Elk, stanowiące fragment nadrzecznego ciągu ekologicznego miasta.

II. Nie zezwala się na budowie indywidualnych ujęć wody (wgłębnych i powierzchniowych).

III. Nie zezwala się na budowie lokalnych urządzeń gromadzenia i usuwania ścieków sanitarnych.

III Ścieki przemysłowe należy odprowadzić do kanalizacji miejskiej poprzez odpowiednie urządzenia podczyszczające, na warunkach Zarządcy sieci.

IV. Zakazuje się powierzchniowego odprowadzania wód deszczowych. Wody opadowe z dachów, terenów i dróg należy kierować do kanalizacji deszczowej wyposażonej w odpowiednie urządzenia podczyszczające (osadniki, separatory).

XI. Informacja z Uchwały Nr XXXV/367/02 RADY MIASTA ELKU z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Elku, zwanego „ELK - ŁUKASIEWICZA”.

W decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu należy wskazać konieczność uzgadniania wszelkich prac ziemnych na obszarze objętym planem

z Wojewódzkim Oddziałem Ochrony Zabytków w Olsztynie – Delegaturą w Elku.

XII. Informacja z Uchwały NR XXII/212/08 Rady Miasta Elku z dnia 18 marca 2008 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zwanego „Elk – Nadjeziorna”

1. W zakresie ochrony środowiska przyrodniczego oraz krajobrazu ustala się jako obowiązujące:

- 1) dopuszczalny poziom hałasu w środowisku dla całego obszaru objętego planem należy przyjąć jak dla celów rekreacyjno-wypoczynkowych;
- 2) wycinkę istniejącego wartościowego drzewostanu należy ograniczyć do niezbędnego minimum;
- 3) zakaz lokalizowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagających sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko.

2. W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej - tereny objęte granicami niniejszego planu znajdują się w strefie ochrony konserwatorskiej miasta Elku (decyzja Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 20 lutego 1979 r. Na obszarze strefy obowiązują następujące zasady ochrony:

- 1) wszelkie prace zewnętrzne w obrębie budynków leżących w strefie ochrony konserwatorskiej (w tym montaż wszelkiego rodzaju urządzeń technicznych, tablic i reklam) wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Olsztynie Delegatura w Elku;
- 2) roboty ziemne należy poprzedzić badaniami archeologicznymi;
- 3) architektura powinna nawiązywać charakterem i gabarytami do historycznej zabudowy miasta Elku;
- 4) należy stosować materiały tradycyjne: drewno, cegła, kamień, tynk, dachówka.

2. Obszary przeznaczone do rewitalizacji i jej zasady:

- 1) teren w granicach zgodnych z niniejszą uchwałą zakwalifikowano do obszarów wymagających rewitalizacji ze względu na zniszczoną historyczną zabudowę;
- 2) Ustala się następujące zasady rewitalizacji istniejącej zabudowy i zagospodarowania terenu:
 - likwidacja i uporządkowanie substandardowej zabudowy gospodarczej (garażowej) oraz wprowadzenie nowej funkcji terenu w oparciu o ustalenia konserwatorskie;
 - przebudowa i modernizacja pozostałych obiektów w nawiązaniu formą i układem do historycznej zabudowy;
 - uporządkowanie i wykreowanie przestrzeni publicznych w postaci poprawy nawierzchni i małej architektury;
 - wprowadzenie zieleni komponowanej wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz zachowanie i rekompozycja istniejących układów zieleni w postaci parków i zieleni urządzonej.

XIII. Informacja z Uchwały Uchwała Nr XXXVIII/361/09 Rady Miasta Elku z dnia 26 maja 2009 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu zwanego „ELK – NORWIDA ZIELEŃ”.

Ustalenia ogólne dla terenów i obiektów podlegających ochronie ze względu na wymagania środowiska kulturowego.

1. Teren objęty planem nie znajduje się w strefie ochrony konserwatorskiej i nie występują na nim obiekty zabytkowe:

- a) nakłada się obowiązek harmonijnego kształtowania krajobrazu przy realizacji nowych inwestycji ze względu na położenie obszaru w strefie ochrony krajobrazowej jeziora Elckiego;
- b) w przypadku dokonania znalezisk archeologicznych prace budowlane winny być przerwane a teren udostępniony do ratowniczych badań archeologicznych.

XIV. Informacja z Uchwały Nr XLIII/367/98 RADY MIASTA ELKU z dnia 18 czerwca 1998 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu ograniczonego ul. Kilińskiego, rzeka Elk, układem torowym stacji Elk - Towarowa, cmentarzem komunalnym i ul. Cmentarna, zwanym – “PARK”.

1. Ustala się tereny zieleni parkowej, oznaczone na rysunku planu symbolem 17 ZP.

2. W zakresie przeznaczenia podstawowego, jedynie dopuszczalnego w obszarze 17ZP planuje się park miejski powiązany z ciągiem ekologicznym rzeki Elk.

3. W obszarze 17ZP przewiduje się:

- 1) układ ciągów spacerowych łączących sąsiadujące tereny,
- 2) zieleń urządzona z dominacją ozdobnej zieleni wysokiej,
- 3) obiekty małej architektury ogrodowej,
- 4) place wypoczynkowe wyposażone w urządzenia zabawowe dla dzieci,
- 5) oświetlenie terenu,
- 6) nawodnienie niezbędne do utrzymania zieleni.

4. Urządzenie parku wymaga starannego, wielobranżowego opracowania projektowego, powiązanego z sąsiadującymi obszarami.

5. Ustala się następujące ograniczenia w zagospodarowaniu pagórka zwanego "Jeruzalem Berg", w związku z prawdopodobieństwem istnienia na tym terenie cmentarza:

- 1) zakazuje się prowadzenia prac ziemnych na górze i w jej najbliższym otoczeniu bez nadzoru archeologicznego,
- 2) zagospodarowanie terenu należy ograniczyć do uporządkowania istniejącej zieleni i uzupełnienia nawierzchni trawiastych,
- 3) dopuszcza się urządzenie ciągów pieszych o nawierzchni żwirowej,

4) obiekt udostępnić do przeprowadzenia badań archeologicznych.

XV. Informacja z Uchwały NR IX/68/03 RADY MIASTA ELKU z dnia 23 czerwca 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, zwanego „Elk – Parkowa”.

1. Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko naturalne wymagają postępowania określonego stosownymi przepisami, w szczególności Ustawy Prawo ochrony środowiska.

XVI. Informacja z Uchwały NR XXXII/327/2002 RADY MIASTA ELKU z dnia 25 stycznia 2002 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu zwanego „ELK – PIĘKNA, KOSZYKOWA”.

1. Istniejące ukształtowanie terenu i drzewostan podlega ochronie. Dopuszcza się wycinkę pojedynczych drzew, chorych, uszkodzonych lub kolidujących z projektowaną zabudową.

2. Teren objęty planem miejscowym znajduje się poza strefą opieki konserwatorskiej. Na jego obszarze nie występują stanowiska archeologiczne.

3. Ustala się strefę ochronną Jeziora Elk o szerokości 30 m od linii brzegowej jeziora. W strefie ochronnej zakazuje się wznoszenia trwałych obiektów kubaturowych.

XVII. Informacja z Uchwały Nr XX/187/08 Rady Miasta Elku z dnia 29 stycznia 2008 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta „ELK-PODMIEJSKA”, dla terenu ograniczonego ulicą Przemysłową, ulicą Suwalską, od wschodu i południa granicą miasta Elk

1. W zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu:

1) wprowadza się zakaz realizacji inwestycji budowlanych przed wyprzedzającym lub równoległym wykonaniem infrastruktury technicznej (sieci kanalizacji sanitarnej z doprowadzeniem ścieków do oczyszczalni ścieków oraz sieci kanalizacji burzowej i wodociągowej). Wszystkie kolektory sieci burzowej muszą być zaopatrzone na wylotach w separatory szlamu, piasku i substancji ropopochodnych. Ustala się zakaz odprowadzania wód opadowych bezpośrednio do gruntu;

2) ochronie podlega rów melioracyjny, biegnący wzdłuż południowej granicy opracowania planu;

3) na obszarze opracowania planu występują wody podziemne bez izolacji od terenu, a także obszar ten położony jest w strefie ochrony pośredniej zewnętrznej komunalnego ujęcia wody oraz na terenie ochrony pośredniej-wewnętrznej ujęcia wody zakładów mięsnych. Wymaga to rygorystycznego i kompleksowego rozwiązywania gospodarki wodno-ściekowej z jednoczesnym zakazem stosowania rozwiązań przejściowych;

4) ustala się zakaz:

- składowania i przechowywania wszelkiego rodzaju odpadów bez stosownych zabezpieczeń wymaganych przepisami sanitarnymi i ochrony środowiska,

- lokalizowania nowych magazynów substancji chemicznych w tym produktów ropopochodnych,
- budowy nowych ujęć wody z wyjątkiem modernizacji istniejących;

5) wprowadza się obowiązek komponowania nowej zabudowy w nawiązaniu do istniejącej, określa się maksymalną wysokość budynków do 12 m jeżeli ustalenia szczegółowe nie stanowią inaczej.

2. W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

- 1) na obszarze opracowania planu nie występują obiekty podlegające ochronie konserwatorskiej jak również sam obszar nie jest położony w strefie podlegającej ochronie.

XVIII. Informacja z Uchwały Nr XVIII/161/2000 RADY MIASTA EŁKU z dnia 26 kwietnia 2000 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Ełku, pomiędzy ulicami Wojska Polskiego, Grunwaldzka, jeziorem Ełckim i ulicą dojazdowa /dz. 181/ i zwanego Ełk – „Półwysep”.

USTALENIA OGÓLNE DLA CAŁEGO OBSZARU OBJĘTEGO PLANEM.

1.3. Mając na względzie wnioski zawarte w prognozie wpływu ustaleń planu na środowisko przyrodnicze nakazuje się:

1.3.1. stosowanie technologii bezpiecznych dla środowiska w szczególności niepowodujących zanieczyszczenia wód podziemnych;

1.3.2. ograniczenie emisji pyłów i gazów poprzez stosowanie paliwa ekologicznego w lokalnych kotłowniach lub poprzez ogrzewanie gazem z istniejącej sieci gazowniczej;

1.3.3. zmniejszenie emisji hałasu poprzez tworzenie zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

1.3.4. zachowanie istniejącego zadrzewienia oraz zwiększanie terenów zielonych na terenach zainwestowania, w celu izolacji od szkodliwego działania hałasu i poprawy stanu higieny atmosfery;

1.3.5. wyposażenie w separatory tłuszczu system odprowadzania wód opadowych z powierzchni utwardzonych.

1.3.6. utworzenie strefy ochronnej jeziora Ełckiego o szer. 30 m od linii brzegowej. W strefie ochronnej zakazuje się wznoszenia trwałych obiektów kubaturowych.

1.5. Ustala się minimalny wskaźnik terenów zielonych dla wydzielonego w planie terenu usług na 25 %.

1.6. Teren w granicach opracowania planu jest obecnie niezabudowany. Historycznie od XVI wieku do 1945 roku funkcjonowały na tym terenie budowle o charakterze mieszkalnym i gospodarczym. Całość obszaru leży w strefie konserwatorskiej miasta Ełk, wyznaczonej decyzją konserwatorską z dnia 20.02.1979 znak KL. WKZ. 534/17/D/79. Pod powierzchnią ziemi mogą znajdować się relikty wcześniejszych budowli. Wszelkie działania inwestycyjne na terenie objętym opracowaniem niniejszego planu zagospodarowania przestrzennego wymagają opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie oraz powinny być zgodne z ustawą o ochronie dóbr kultury z dnia 15 lutego 1962 (aktualnie ustawą z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie i opiece nad zabytkami).

XIX. Informacja z Uchwały Nr XXXIV/356/02 Rady Miasta Ełku z dnia 27 maja 2002 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu ograniczonego ulicami Armii

Krajowej, E. Orzeszkowej, T. Kościuszki i F. Chopina, zwanym „EŁK – SKLEJKI”.

USTALENIA W ZAKRESIE ZASAD OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

I.

1. Obszar objęty planem, znajduje się na terenie podlegającym ochronie konserwatorskiej, obszaru historycznego miasta Ełku, wpisanego do rejestru zabytków decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 20 lutego 1979 roku (znak, KL.WKZ 534/17/d/79). Miasto założone w 1445 roku posiada zachowany zabytkowy układ urbanistyczny z okresu lokacji oraz drugiej połowy XIX wieku.

2. Na wymienionym obszarze, zarówno na terenie zabudowanym jak i niezabudowanym pod współczesną powierzchnią gruntu znajdują się relikty budowli i innych procesów związanych z działalnością człowieka, które są wartościowe pod względem historycznym, naukowym i kulturowym. Wymagają one ochrony konserwatorskiej.

3. Wszelkie inwestycje planowane w strefie ochrony konserwatorskiej podlegają uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

II.

1. Na obszarze objętym planem znajdują się obiekty wpisane do rejestru zabytków, objęte ścisłą ochroną konserwatorską, która polega na ich zachowaniu i konserwacji. Wszelkie prace przy obiektach i na terenach zabytkowych oraz w bezpośrednim ich otoczeniu mogą być prowadzone tylko za zgodą służb konserwatorskich.

2. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków,

1) budynek nr 20 przy ulicy Armii Krajowej (obszar 30MU), zbudowany w 1929 r. (A-771, 30.03.90),

2) budynek nr 9 przy ulicy Kościuszki (obszar 17UO), zbudowany w 1912 r. (A-1001).

III.

1. Na obszarze objętym planem znajdują się obiekty posiadające wartości zabytkowe, stanowiące przedmiot zainteresowania konserwatorskiego. Podlegają one zachowaniu i ochronie. Prace przy obiektach o wartościach zabytkowych winny być uzgadniane ze służbą konserwatorską. Rozbiórka budynku o wartościach zabytkowych może być dokonana tylko w uzasadnionych przypadkach za zgodą służb konserwatorskich.

2. Wykaz obiektów o wartościach zabytkowych:

1) budynek nr 28 przy ulicy Armii Krajowej (obszar 26U), zbudowany w 1915 r.,

2) budynek nr 1 przy ulicy Chopina (obszar 32UA), zbudowany w 1910 r.,

3) budynek nr 3 przy ulicy Chopina (obszar 33MU), zbudowany w 1905 r.,

4) budynek nr 9 przy ulicy Chopina (obszar 33MU), zbudowany w 1901 r.,

5) budynek nr 11 przy ulicy Chopina (obszar 33MU), zbudowany w 1903 r.,

6) budynek nr 15 przy ulicy Chopina (obszar 19 UA), zbudowany w 1910 r.,

- 7) budynek nr 17 przy ulicy Chopina (obszar 18MU), zbudowany w 1910 r.,
- 8) budynek nr 19 przy ulicy Chopina (obszar 18MU), zbudowany w 1905 r.,
- 9) budynek nr 21 przy ulicy Chopina (obszar 18MU), zbudowany w 1902 r.,
- 10) budynek nr 23 przy ulicy Chopina (obszar 18MU), zbudowany w 1902 r.,
- 11) budynek nr 7 przy ulicy Kościuszki (obszar 18MU), zbudowany w 1912 r.,
- 12) budynek nr 11 przy ulicy Kościuszki (obszar 16MU), zbudowany w 1897 r.,
- 13) budynek nr 13 przy ulicy Kościuszki (obszar 16MU), zbudowany w 1903 r.,
- 14) budynek nr 15 przy ulicy Kościuszki (obszar 16MU), zbudowany w 1906 r.,
- 15) budynek nr 17 przy ulicy Kościuszki (obszar 16MU), zbudowany w 1911 r.,
- 16) budynek nr 22 przy ulicy Orzeszkowej (obszar 25M), zbudowany w 1905 r.,
- 17) budynek nr 24 przy ulicy Orzeszkowej (obszar 25M), zbudowany w 1902 r.,
- 18) budynek nr 28 przy ulicy Orzeszkowej (obszar 23M), zbudowany w 1914 r.,
- 19) budynek nr 30 przy ulicy Orzeszkowej (obszar 23M), zbudowany w 1914 r.,
- 20) budynek nr 38 przy ulicy Orzeszkowej (obszar 16MU), zbudowany w 1898 r.

IV.

1. W celu ochrony układu urbanistycznego należy:

- 1) zachować prostokątny układ kwartałów zabudowy,
- 2) zachować tradycyjną zasadę parcelacji kwartałów, szczególnie wzdłuż istniejących ulic,
- 3) zachować istniejące linie zabudowy tworzące zwarte pierzeje uliczne,
- 4) należy dążyć do zamykania poszczególnych posesji, dopuszczając możliwość ich ogrodzenia.

2. Inwestor ma obowiązek powiadomić Wojewódzki Oddział Ochrony Zabytków w Olsztynie, Delegatura w Elku, o zamiarze rozpoczęcia robót ziemnych celem podjęcia nadzoru archeologicznego.

V.

1. W celu ochrony budynków zabytkowych i posiadających wartości zabytkowe należy:

- 1) zachować historyczny charakter i detale architektoniczne,
- 2) w miarę możliwości przywracać dawny wygląd budynków,
- 3) zaleca się utrzymanie pierwotnej funkcji budynków,
- 4) zmiana funkcji budynku musi honorować historyczny charakter budynku,
- 5) w przypadku przekształceń parterów budynków mieszkalnych na potrzeby usług, nie wolno dopuścić do sytuacji, w której udostępnienie parterów wiązałoby się z koniecznością ingerencji w tereny komunikacji publicznej (konieczność budowy schodów i pochylni na chodnikach, pogarszająca warunki komunikacji),

6) przekształcenia architektoniczne związane ze zmianą funkcji części lub całego budynku należy utrzymać w historycznym charakterze miasta Elku.

2. Nowoprojektowane obiekty należy:

- 1) dostosować wysokością i formami architektonicznymi do zabudowy zabytkowej istniejącej w ich sąsiedztwie,
- 2) zaleca się powszechne stosowanie w wystroju elewacji materiałów ceramicznych i tynków,
- 3) nawiązywać do tradycyjnych form architektonicznych.

USTALENIA W ZAKRESIE ZASAD OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

1. Zapotrzebowanie w media należy rozwiązywać w oparciu o systemy sieci miejskich, wodociąg, kanalizację sanitarną, kanalizację deszczową, ciepło, gaz, energię elektryczną.

Kanalizacja deszczowa winna być wyposażona w separatory tłuszczu i inne urządzenia podczyszczające w celu ochrony wód rzeki Elk.

Kanalizacja sanitarna winna działać w oparciu o miejską oczyszczalnię ścieków.

Dopuszcza się zaopatrzenie w ciepło z indywidualnych małych kotłowni przydomowych pod warunkiem wykorzystania wyłącznie paliw ekologicznych.

2. Wyklucza się lokalizacje i funkcjonowanie wszelkiej działalności produkcyjnej szkodliwej dla środowiska.

3. Na obszary budowlane należy wprowadzić zieleń towarzyszącą. Wymóg ten dotyczy w szczególności obszarów mieszkaniowych, na których należy przewidywać powierzchnię biologicznie czynną min. 20%. Utrzymywać i uzupełniać zieleń izolacyjną wzdłuż dróg.

4. Należy chronić wody podziemne przed przedostaniem się do nich zanieczyszczeń a w szczególności produktów ropopochodnych.

XX. Informacja z Uchwały NR XX/188/08 Rady Miasta Elku z dnia 29 stycznia 2008 roku w sprawie uchwalenia zmiany fragmentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu ograniczonego ulicami Armii Krajowej, E. Orzeszkowej, T. Kościuszki i F. Chopina „Elk – Sklejki II” na obszarze położonym w obrębie I miasta Elku, obejmującym dz. nr 484/5, 486/11, 488/10, 488/8, 1401/1, 1401/2, 484/7, 480/51, 1362/6.

W zakresie ochrony środowiska przyrodniczego oraz krajobrazu ustala się jako obowiązujące:

1. dopuszczalny poziom hałasu w środowisku dla terenu oznaczonego symbolem 2MW/U, 3MW/U oraz 4MW należy przyjąć jak dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej;

2. wycinkę istniejącego wartościowego drzewostanu należy ograniczyć do niezbędnego minimum;

3. Dopuszcza się lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedażowej do 2000 m²;

4. zakaz lokalizowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagających sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko lub, dla których obowiązek sporządzania raportu może być wymagany na podstawie przepisów szczególnych za wyjątkiem przedsięwzięć objętych uchwałą;

5. W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej - tereny objęte granicami niniejszego planu znajdują się w strefie ochrony konserwatorskiej miasta Elku (decyzja Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 20 lutego 1979 r. znak: KL.WKZ 534/17/d/79. Na obszarze strefy obowiązują następujące zasady ochrony:

- 1) wszelkie prace zewnętrzne w obrębie budynków leżących w strefie ochrony konserwatorskiej (w tym montaż wszelkiego rodzaju urządzeń technicznych, tablic i reklam) wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Olsztynie Delegatura w Elku;
- 2) roboty ziemne należy wykonać pod nadzorem archeologicznym;
- 3) architektura powinna nawiązywać charakterem i gabarytami do historycznej zabudowy miasta Elku;
- 4) w elewacjach budynków należy stosować materiały tradycyjne: drewno, cegła, kamień, tynk, dachówka.

Obszary przeznaczone do rewitalizacji i jej zasady: nie ustala się.

XXI. Informacja z Uchwały Nr XLIX/438/06 Rady Miasta Elku z dnia 26 września 2006 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Elku zwanego „Elk - Kilińskiego - Targowa”.

Ustalenia szczegółowe dla terenów wyróżnionych na rysunku planu, karty terenu

1U, 2U, 3U, 6U, MN, MW:

Zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego:

1. Obowiązują standardy jakości środowiska określone w aktualnej ustawie Prawo ochrony środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem zapisów dotyczących ochrony przed emisjami związanymi z eksploatacją dróg.

2. Wprowadza się zakazy:

- lokalizowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
- odprowadzania nieoczyszczonych ścieków do gruntu
- gromadzenia i składowania odpadów niezwiązanych ze zwykłym użytkowaniem nieruchomości
- stosowania żużla do ulepszania nawierzchni dróg, placów i dojazdów

3. Istniejące drzewa podlegają ochronie. Dopuszcza się wycinkę pojedynczych drzew kolidujących z planowanym zagospodarowaniem pod warunkiem rekompensaty w stosunku: 3 nowe nasadzenia za 1 drzewo wycięte.

4. W przypadku dokonania znalezisk archeologicznych prace budowlane powinny być przerwane a teren udostępniony dla ratowniczych badań archeologicznych.

4 MW, U, 5MN, 7E, 8U, 9E:

Zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego:

1. Obowiązują standardy jakości środowiska określone w aktualnej ustawie Prawo ochrony środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem zapisów dotyczących ochrony przed emisjami związanymi z eksploatacją dróg.

2. Wprowadza się zakazy:

- lokalizowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
- odprowadzania nieoczyszczonych ścieków do gruntu;

- gromadzenia i składowania odpadów niezwiązanych ze zwykłym użytkowaniem nieruchomości;
- stosowania żużla do ulepszania nawierzchni dróg, placów i dojazdów

3. W przypadku dokonania znalezisk archeologicznych prace budowlane powinny być przerwane a teren udostępniony dla ratowniczych badań archeologicznych.

10KD:

Zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego:

1. Obowiązują standardy jakości środowiska określone w aktualnej ustawie Prawo ochrony środowiska oraz rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie wartości progowych poziomów hałasu.

2. Dopuszczalny równoważny poziom hałasu drogowego odpowiadający wartościom progowym na odcinku ul. Kilińskiego objętym planem, dla terenów zabudowy mieszkaniowej wynosi:

- 75 dB (A) – w porze dziennej 600 – 2200
- 67 dB (A) – w porze nocnej 2200 – 600

3. Na podstawie badań hałasu w środowisku i analizy jego propagacji wymienionych w § 1, ust. 4, pkt 4 niniejszej uchwały, na terenie objętym planem nie występuje zagrożenie hałasem drogowym ze strony ul. Kilińskiego.

4. Wprowadza się zakazy:

- lokalizowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- odprowadzania nieoczyszczonych ścieków do gruntu;
- gromadzenia i składowania odpadów nie związanych ze zwykłym użytkowaniem nieruchomości;
- stosowania żużla do ulepszania nawierzchni dróg, placów i dojazdów.

5. W przypadku dokonania znalezisk archeologicznych prace budowlane powinny być przerwane a teren udostępniony dla ratowniczych badań archeologicznych.

11KD

Zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego:

1. Obowiązują standardy jakości środowiska określone w aktualnej ustawie Prawo ochrony środowiska oraz rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie wartości progowych poziomów hałasu.

2. Dopuszczalny równoważny poziom hałasu drogowego odpowiadający wartościom progowym na odcinku planowanej ulicy zbiorczej, objętym planem, dla terenów zabudowy mieszkaniowej wynosi:

- 75 dB (A) – w porze dziennej 600 – 2200
- 67 dB (A) – w porze nocnej 2200 – 600

3. Wprowadza się zakazy:

- lokalizowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
- odprowadzania nieoczyszczonych ścieków do gruntu
- gromadzenia i składowania odpadów niezwiązanych ze zwykłym użytkowaniem nieruchomości
- stosowania żużla do ulepszania nawierzchni dróg, placów i dojazdów

4. W przypadku dokonania znalezisk archeologicznych prace budowlane powinny być przerwane a teren udostępniony dla ratowniczych badań archeologicznych.

XXII. Informacja z Uchwały NR XXIII/223/08 Rady Miasta Elku z dnia 29 kwietnia 2008 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w obrębie I miasta Elk, obejmującego wyspę Zamkową oraz teren ograniczony ul. Zamkową i jeziorem Elckim, zwanego „Elk – Zamkowa”.

1. W zakresie ochrony środowiska przyrodniczego oraz krajobrazu ustala się jako obowiązujące:

- 1) wycinkę istniejącego drzewostanu należy ograniczyć do niezbędnego minimum;
- 2) zakaz lokalizowania innych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- 3) część terenu w obszarze opracowania planu znajduje się w Granicach Chronionego Krajobrazu, gdzie obowiązują właściwe przepisy wykonawca.

2. W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej – tereny objęte granicami niniejszego planu znajdują się w części w strefie ochrony konserwatorskiej miasta Elku (decyzja Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 20 lutego 1979 r. znak: KL. WKZ 534/17/d/79. Na obszarze strefy obowiązują następujące zasady ochrony:

1. wszystkie prace zewnętrzne oraz działania mogące wpłynąć na układ urbanistyczny, jak i na poszczególne obiekty (w tym montaż wszelkiego rodzaju urządzeń technicznych, tablic i reklam) podejmowane na terenie strefy ochrony konserwatorskiej wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków Delegatura w Elku;

2. w przypadku nowej zabudowy obowiązuje zasada dostosowania do istniejącej zabudowy historycznej przy uwzględnieniu gabarytów, wysokości, formy architektonicznej, kształtu dachu (w tym kierunku kalenicy, spadku połaci dachowych) oraz rozmieszczenia balkonów, proporcji i podziałów otworów okiennych i drzwiowych;

3. roboty ziemne należy poprzedzać badaniami archeologicznymi lub prowadzić pod nadzorem archeologicznym;

4. na obszarze planu znajduje się stanowisko archeologiczne wymagające ochrony – nakłada się obowiązek przeprowadzenia wyprzedzających badań archeologicznych przed procesem inwestycyjnym oraz obowiązek uzgadniania inwestycji z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków Delegatura w Elku;

3. Na obszarze objętym granicami planu znajdują się budynki wpisane do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Wszelkie prace w obrębie budynków wymagają pozwolenia właściwego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;

4. Na obszarze objętym granicami planu znajdują się budynki widniejące w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Wszelkie prace w obrębie budynków wymagają zgody właściwego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;

5. Obszary przeznaczone do rewitalizacji, rewitalizacji i jej zasady:

- 1) teren w granicach zgodnych z terenem urbanistycznym o symbolu 1UT przeznacza się do rewitalizacji;
- 2) teren w granicach zgodnych z terenem urbanistycznym o symbolu 2UT i 3MN/UT zakwalifikowano do obszarów wymagających rewitalizacji;
- 3) ustala się następujące zasady rewitalizacji istniejącej zabudowy i zagospodarowania terenu:
 - likwidacja i uporządkowanie substandardowej zabudowy gospodarczej (garażowej) oraz wprowadzenie nowej funkcji terenu w oparciu o ustalenia konserwatorskie;
 - przebudowa i modernizacja pozostałych obiektów w nawiązaniu formą i układem do zabudowy historycznej;
 - wprowadzenie zieleni kompozytowej wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz zachowanie i rekompensacja istniejących układów zieleni w postaci parków i zieleni urządzonej.

XXIII. Informacja z Uchwały Nr XLVII/362/98 Rady Miasta Elku z dnia 2 czerwca 1998 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów położonych po zachodniej stronie ul. Przemysłowej obejmujących obszar 2 Podstrefy Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Elku.

1. Ustalenia szczegółowe:

7ZP/US - Teren projektowanej zieleni parkowej w korytarzu ekologicznym rzeki Elk z ewentualnymi urządzeniami rekreacyjnymi i sportowymi.

4.6. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE Z UWARUNKOWAŃ OCHRONY PRZYRODY I RÓWNOWAGI EKOLOGICZNEJ

Krajobraz kulturowy podlega ochronie ustawowej. Zgodnie z definicją jest to – przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze.

Gmina Miasto Elk leży w zasięgu Obszaru Chronionego Krajobrazu Pojezierza Elckiego (ustanowionego rozporządzeniem Wojewody Warmińsko-Mazurskiego Nr 154 z dnia 19 grudnia 2008 roku w sprawie Obszarów Chronionego Krajobrazu Pojezierza Elckiego Dzienniku Urzędowym Województwa Warmińsko-Mazurskiego Nr 198, poz. 3105) Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierza Elckiego ustanowiono rozporządzeniem Wojewody Warmińsko-Mazurskiego Nr 154 z dnia 19 grudnia 2008 r. w sprawie Obszarów Chronionego Krajobrazu Pojezierza Elckiego (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 198, poz. 3105). Miasto Elk położone jest w zasięgu obszaru, którego łączna powierzchnia stanowi ponad 49 tys. ha i wchodzi w granice administracyjne gmin: Stare Juchy, Elk, Kalinowo, Prostki (powiat elcki); Wydminy (powiat giżycki); Świętajno i Olecko (powiat olecki). Wśród ustaleń dotyczących czynnej ochrony ekosystemów leśnych OChK Pojezierze Elckie wymieniono m.in. utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych oraz niedopuszczanie do ich nadmiernego użytkowania, a także wykorzystanie lasów do celów rekreacyjno-krajoznawczych i edukacyjnych w oparciu o wyznaczone szlaki turystyczne oraz istniejące i nowe ścieżki edukacyjno-przyrodnicze wyposażone w elementy infrastruktury turystycznej i edukacyjnej zharmonizowanej z otoczeniem.

Pomniki przyrody

Na terenie Elku powołano 11 pomników przyrody. Najcenniejsze pojedyncze zadrzewienia (buki, klony, dęby) występują na terenach starego układu urbanistycznego Elku. Wysokie walory krajobrazowe posiadają rzędy starodrzewu klonowego oraz dębowego na terenie skweru i parku miejskiego. Są to:

1. Buk Zwyczajny, park miejski, ul. 3 Maja, nr dz. 1-389;
2. Klon Jawor, park miejski, ul. 3 Maja, nr dz. 1-389;
3. Klon Zwyczajny, skwer miejski, ul. Słowackiego, nr dz. 1-362/4;
4. Klon Zwyczajny, skwer miejski, ul. Słowackiego, nr dz. 1-362/4;
5. Klon Jawor, skwer miejski, ul. Słowackiego, nr dz. 1-362/4;
6. Dąb Szypułkowy, nieruchomość, ul. Wojska Polskiego 47, nr dz. 1-407;
7. Dąb Szypułkowy, nieruchomość, ul. Wojska Polskiego 47, nr dz. 1-407;
8. Dąb Szypułkowy, park miejski, ul. 3 Maja, nr dz. 1-389;
9. Buk Zwyczajny, park miejski, ul. 3 Maja, nr dz. 1-389;
10. Dąb Szypułkowy, skwer zieleni okolice J. Elckiego, nr dz. 1-1360/5;
11. Klon Jawor, skwer miejski, ul. Słowackiego, nr dz. 1-362/4.

Tereny zieleni

Na tereny zieleni w Mieście Elku składają się: parki spacerowo-wypoczynkowe, zieleńce, zieleń uliczna, tereny zieleni osiedlowej oraz cmentarze. Obiekty te zajmują powierzchnię 96,4 ha co stanowi 4,58% całej powierzchni gminy.

W trosce o zachowanie tego krajobrazu dla Gminy Miejskiej Elku opracowano Program Ochrony Środowiska Miasta Elku na lata 2010-2013 (przyjęty Uchwałą Nr XLVIII/446/10 Rady Miasta Elku z dnia 26 stycznia 2010 r.).

Głównym celem Programu Ochrony Środowiska Miasta Elku na lata 2010-2013 jest określenie polityki zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Elku, która ma być formą realizacji polityki ekologicznej państwa, województwa, powiatu i gminy w skali regionu. Dokument w pełni odzwierciedla tendencje europejskiej polityki ekologicznej, której główne cele to:

- zasada zrównoważonego rozwoju;
- zasada równego dostępu do środowiska postrzegana w kategoriach:
 - sprawiedliwości międzypokoleniowej,
 - sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej,
 - równoważenia szans między człowiekiem i przyrodą,
- zasada przeczności;
- zasada uspołecznienia i subsydiarności;
- zasada prewencji;
- zasada „zanieczyszczający płaci”;
- zasada skuteczności efektywności ekologicznej i ekonomicznej.

Wśród priorytetów dla celów programu najważniejsze, są:

- Stymulowanie zmian w strukturze gospodarki Miasta umożliwiających wzrost jakości życia;
- Spadek bezrobocia;
- Ułatwienia dla napływającego kapitału;
- Poprawa infrastruktury Miasta m. in. w oparciu o finansowanie z instytucjonalnych (nie bankowych) źródeł kapitału;
- Wypracowanie rozwiązań instytucjonalnych promujących gospodarkę Elku (w powiązaniu z regionem);
- Budowanie ładu funkcjonalnego i przestrzennego Miasta;
- Wyeksponowanie walorów turystycznych;

- Zachowanie walorów turystycznych i zapewnienie mieszkańcom Elku komfortu życia w zdrowym środowisku;
- Usprawnienie systemów infrastruktury technicznej i gospodarki komunalnej – poprawa środowiska.

4.7. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE Z PROGRAMU REWITALIZACJI ELKU

Rewitalizacja jest terminem, który zazwyczaj stosuje się dla określenia skoordynowanych procesów przestrzennych, społecznych i ekonomicznych prowadzących do „odnowy miasta”. Rewitalizacja ma zastosowanie w odniesieniu do istniejących przestrzeni zurbanizowanych oraz nie jest celem samym w sobie, lecz elementem strategii społeczno-gospodarczej, prowadzącej do zapewnienia harmonijnego i wielostronnego rozwoju miasta, poprawy warunków życia mieszkańców oraz wyrównywania standardu nowych i starych zasobów. Rewitalizacja może obejmować zagadnienia z zakresu:

- gospodarki przestrzennej i architektury;
- infrastruktury (technicznej, komunikacyjnej i socjalnej);
- ekologii;
- ekonomii (handel, usługi, zatrudnienie);
- spraw społecznych (rozwijanie tożsamości, aktywizacja i integracja społeczna);
- kultury (m.in. ochrona zabytków).

Program rewitalizacji określa zadania, których realizacja przyczyni się do:

1. rewaloryzacji historycznego układu urbanistycznego historycznego centrum;
2. zwiększenia atrakcyjności turystycznej miasta;
3. poprawy warunków życia mieszkańców;
4. odbudowy ładu przestrzennego;
5. estetyzacji miasta;
6. stworzenia sprzyjających warunków dla rozwoju handlu i usług, zwłaszcza związanych z obsługą ruchu turystycznego;
7. zmniejszenia bezrobocia.

W literaturze przedmiotu uznano, że możliwości i potrzeba rozwoju miast „do wewnątrz” spowodowały, że rewitalizacja stała się jednym z najważniejszych sposobów współczesnego ratowania historycznych zasobów mieszkaniowych miast oraz bardzo trafnie odnajduje się w przekształcającej się sytuacji społeczno-politycznej Polski.

Dnia 25 maja 2010 roku Rady Miasta Elku uchwałą Nr LIII/493/10 zatwierdziła Program Rewitalizacji Elku do 2016 roku. W związku z czym, szereg obiektów zabytkowych w mieście ma realną szansę odzyskać dawny blask, a co za tym idzie – przyczynić się do podniesienia atrakcyjności turystycznej w regionie, ocalając jednocześnie szereg cennych obiektów dla przyszłych pokoleń.

4.8. WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII PROMOCJI ELKU.

Głównym celem strategii jest promocja wizerunku miasta w oparciu o jego najważniejsze walory społeczno-gospodarcze, tj.:

- Wielowiekową historię i architekturę;
- Malownicze położenie geograficzne;

- Ekologiczną działalność społeczną;
- Prężnie rozwijającą się gospodarkę;
- Działalność sportowo-kulturalną.

MISJA

„Elk jako mazurskie centrum nauki, kultury i biznesu; miasto otwarte, przyjazne dla mieszkańców i gości, stawiające na dynamiczny rozwój z zachowaniem walorów środowiska naturalnego”.

WIZJA

„Elk jako najlepiej rozpoznawany i najczęściej wybierany przez gości i inwestorów centralny ośrodek turystyczno-gospodarczy w regionie”.

W celu realizacji określonej misji i wizji miasta Elk ustanawia się następujące cele strategiczne:

1. Ukształtowanie wizerunku marki Elk jako: miasta nowoczesnego, proekologicznego, przychylnego przedsiębiorcom oraz mazurskiego centrum kultury i rekreacji.

2. Podniesienie atrakcyjności turystycznej miasta.

3. Wzrost identyfikacji i tożsamości mieszkańców z miastem.

4. Promocja rozwoju przedsiębiorczości miasta.

Zadania operacyjne:

1. Stworzenie spójnego systemu identyfikacji wizualnej miasta;

2. Wypromowanie imprez Elckich do rangi imprez ogólnopolskich;

3. Promowanie rozwoju gospodarczego miasta;

4. Promowanie rozwoju turystyki;

5. Promowanie rozwoju ekologii i aktywnego wypoczynku;

6. Promowanie działań kulturalnych.

5. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT

Analiza strategiczna SWOT stanowi zestawienie takich cech, jak: Strengths – silne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse, Threats – zagrożenia.

Powszechnie stosowana jest w planowaniu przestrzennym i regionalnym oraz programowaniu urbanistycznym, np. przy sporządzaniu strategii gminy.

Wykorzystując tę analizę, biorąc pod uwagę priorytety, cele i kierunki opracowań planistycznych i strategicznych Elku, wśród dziedzin mających wpływ na jego środowisko kulturowe należy wymienić:

Atuty i szanse:

- integracja z Unią Europejską;
- atrakcyjne nieskażone środowisko naturalne (ochrona), walory przyrodniczo-krajobrazowe, rzeka, jeziora, lasy;
- rozbudowa i odnowa parków zieleni;
- dobre środowisko naturalne;
- dobra ochrona środowiska w regionie, duża dążność gmin sąsiednich do podejmowania wspólnych działań;

- atrakcyjność inwestycyjna regionu (osadnictwo, finanse, rynek kapitałowy);
- atrakcyjność turystyczna regionu i miasta;
- istnienie dużego skupiska jezior;
- dobra reklama i popularność Elku;
- zwiększenie ruchu turystycznego;
- dobra infrastruktura;
- dobra jakość wody pitnej i jej znaczne zasoby dla celów gospodarczych;
- kanalizacja gminna obejmuje 97% obszaru;
- dobry układ komunikacyjny z sąsiednimi gminami i miastami, szczególnie istnienie węzła kolejowego;
- aktywni i zintegrowani mieszkańcy gminy, zasoby siły roboczej, zasoby intelektualne mieszkańców;
- wielokulturowość i współpraca mieszkańców, lokalny patriotyzm;
- bogata historia miasta i regionu, liczne zabytki i stanowiska archeologiczne;
- przetrwał w dużej części zamek, który może być potencjalnym produktem marketingowym przyciągającym turystów;
- przetrwał również historyczny układ urbanistyczny dawnego miasta;
- występowanie obiektów zabytkowych w zespołach przestrzennych;
- rozwój działalności licznych organizacji, szczególnie o profilu społeczno-kulturalnym;
- działalność Muzeum Kolejnictwa i Muzeum Kropli Wody;
- lokalne centrum oświaty i kultury;
- poczucie lokalnej tożsamości i odrębności kulturowej mieszkańców;
- wzrost ilości podmiotów gospodarczych działających w sferze usług i turystyki;
- istniejąca baza materialna usług turystycznych;
- skuteczność działania samorządu;
- duża liczba nowatorskich opracowań planistycznych i strategicznych (np.: Program Rewitalizacji Elku);
- planowana budowa obwodnicy Elku;
- dbałość o środowisko przyrodnicze;
- ponad połowa gruntów jest własnością gminną;
- rzemiosło, MŚP (Małe i Średnie Przedsiębiorstwa), gospodarka;
- wykorzystanie powiązań regionalnych i zagranicznych mieszkańców Mazur (emigracja);

Słabości i zagrożenia:

- zły stan dróg, komunikacja;
- zagrożenie centrum miasta zjawiskiem kumulacji zanieczyszczeń;
- brak wystarczającej ilości stref ruchu spowolnionego, ścieżek rowerowych i tras pieszych;
- zły stan techniczny obiektów zabytkowych, dekapitalizacja zabudowy w historycznym centrum miasta;
- mała ilość inwestorów zainteresowanych rewitalizacją obiektów zabytkowych i zabudową centrum;
- zabudowa wkraczająca w tereny otwarte tworzące system ekologiczny miasta;
- brak wystarczającej infrastruktury kulturalno-sportowo-rekreacyjnej;
- wolne tempo życia;
- upadający przemysł;
- brak przestrzeni publicznej;
- brak terenów pod inwestycje;
- zaniedbania w sferze estetyki architektonicznej i urbanistycznej;
- słabo wykorzystany potencjał środowiska kulturowego;
- niska zamożność społeczeństwa, brak pieniędzy;
- emigracja ludzi młodych i wykształconych;
- duże oddalenie od głównego ośrodka administracyjno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego;

- zła polityka gospodarcza, finansowa, fiskalna państwa, niestabilne prawo;

6. CELE, KIERUNKI ORAZ PODZIAŁ NA OBSZARY, PROJEKTY I DZIAŁANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Podnoszenie prestiżu miasta stanowi jeden z głównych priorytetów samorządu terytorialnego. Można go osiągnąć stwarzając przyjazne warunki w sferze ochrony zabytków i środowiska kulturowego.

W Polsce w związku z wymogiem ustawowym ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, opracowywane są na szeroką skalę gminne programy ochrony zabytków. Są one w większości na etapie opracowywania, a tylko nieliczne już ukończono.

W dobrze przygotowanych, wzorcowych gminnych programach wykonanych przez Regionalne Ośrodki Badań i Dokumentacji Zabytków, jak np.: ośrodek łódzki, czy gdański, określone tam cele strategiczne programów są reminiscencją Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2013, Tez Krajowego Programu Ochrony Zabytków i wypadkową programów strategicznych wojewódzkich i gminnych. Dużą rangę mają także ustalenia zawarte w lokalnych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, jak również studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a także prace studialne historyczno-urbanistyczne. Kwintesencja płynących z tych materiałów ogólnokrajowych wniosków przeniesiona na realia opracowywanych programów gminnych, nabiera jednocześnie cech ponadregionalnych.

W związku z powyższym należy w Gminnym Programie Ochrony Zabytków dla Gminy Miejskiej Elk, przyjąć następujące cele strategiczne:

A. CELE STRATEGICZNE.

Cel I:

Systematyczna realizacja zadań własnych gminy w zakresie opieki nad zabytkami;

Cel II:

Wyeksponowanie lokalnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;

Cel III:

Poprawa stanu zachowania lokalnych zabytków oraz zahamowanie procesu ich degradacji;

Cel IV:

Podniesienie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społeczno-kulturalnych, turystycznych i edukacyjnych;

Cel V:

Przyjęcie odpowiednich zasad zagospodarowania przestrzeni oraz zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego;

Cel VI:

Wspieranie aktywności lokalnej mieszkańców mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego;

Cel VII:

Powszechna edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego;

Cel VIII:

Regulacja stanu formalno-prawnego obiektów i obszarów zabytkowych;

Cel IX:

Wykorzystanie w opiece nad zabytkami funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Cel X:

Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;

Cel XI:

Określenie warunków bezkonfliktowej współpracy z właścicielami zabytków;

Cel XII:

Tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami;

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Elku umożliwia włączenie go do opracowanego i realizowanego aktualnie Programu Rewitalizacji Elku.

W związku z powyższym, w niniejszym opracowaniu skorzystano z wytycznych Stowarzyszenia Forum Rewitalizacji w stosunku do działań rewitalizacyjnych. W myśl definicji:

Rewitalizacja pojmowana jest, jako proces przemian przestrzennych, społecznych i ekonomicznych w zdegradowanych dzielnicach, przyczyniających się do poprawy jakości życia mieszkańców, przywrócenia ładu przestrzennego,żywienia gospodarczego i odbudowy więzi społecznych. Obejmuje ona kompleksowe działania techniczne, społeczne i ekonomiczne mające na celu przywrócenie dawnych walorów oraz zapewnienie rozwoju określonego obszaru. Do istotnych i pozytywnych wyznaczników koncepcji rozwiązywania sytuacji kryzysowych przez rewitalizację należą – zachowanie walorów historycznych obszaru, podkreślenie jego unikalności i kolorytu lokalnego, działanie w zgodzie z potrzebami wyznawanymi przez społeczność wartościami, przy jej aktywnym udziale w przygotowaniu i realizacji programu rewitalizacji. Wspólne inicjatywy i działania władz lokalnych i mieszkańców, instytucji zlokalizowanych na danym terenie oraz innych zainteresowanych partnerów, pozwalają na osiągnięcie większych efektów rzeczowych oraz większą akceptację społeczności lokalnej dla prowadzonych działań.

Kierunki działań dla realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami określone zostały w tabeli nr 1.

Tabela 1.

PRIORYTETY GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTEKÓW	CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE	SPODZIEWANE EFEKTY
I	II	III	IV
1. Systematyczna realizacja zadań własnych gminy w zakresie opieki nad zabytkami.	1. Stworzenie gminnego systemu ochrony dziedzictwa kulturowego;	1. Zapewnianie warunków prawnych i organizacyjnych umożliwiających trwałe zachowanie substancji zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie; 2. Zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków; 3. Udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków; 4. Kontrola stanu zachowania i przeznaczenia zabytków; 5. Uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.	1. Powstrzymanie degradacji obszarów kulturowych, przestrzennych i historycznych w mieście; 2. Utrzymanie zróżnicowania krajobrazu kulturowego miasta; 3. Podniesienie dzięki walorom kulturowym konkurencyjności miasta w skali województwa; 4. Ciągłe aktualizowanie danych o stanie zachowania i użytkowania obiektów zabytkowych; 5. Ścisła współpraca z Delegaturą Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków oraz państwowym nadzorem budowlanym w opiece nad zabytkami.
2. Wyeksponowanie lokalnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego.	1. Rewaloryzacja zabytkowego centrum i zespołów przestrzennych.	1. Rozszerzenie zakresu działań konserwatorskich w zabytkowym centrum mających wpływ na otoczenie zabytku. 2. Sukcesywna wymiana lub przebudowa obiektów dysharmonizujących w historycznym otoczeniu. 3. Kompleksowe określenie proponowanych funkcji użytkowych dla obiektów użytkowych, jako ofert inwestycyjnych. 4. Promocja dobrych wzorów działań w historycznym centrum.	1. Kompleksowa rewitalizacja obiektów i przestrzeni zabytkowych w mieście; 2. Uzyskanie atrakcyjnego i przyjemnego miejsca zamieszkania, pracy i wypoczynku. 1. Poprawa stanu estetyki i rozwiązań formalnych obiektów nierespektujących tradycyjnych form i gabarytów; 2. Poprawa stanu przestrzeni centrum miasta. 1. Pozyskanie inwestorów poszukujących bazy lokalowej dla prowadzonej działalności; 2. Zapewnienie istnienia w historycznym centrum funkcji unikatowych. 1. Uświadomienie użytkownikom zabytków pozytywnych działań wobec tych obiektów.
	2. Uwzględnianie w zagospodarowaniu przestrzeni miasta elementów krajobrazu kulturowego zsynchronizowanego z punktami widokowymi.	1. Respektowanie w zagospodarowaniu przestrzeni historycznego układu urbanistycznego miasta. 2. Zapewnienie istnienia w historycznym centrum funkcji unikatowych.	1. Zachowanie historycznego rozplanowania i zasad zagospodarowania przestrzeni centrum miasta. 1. Uzupełnienie zabudowy pierzei historycznych ulic i placów. 2. Uzyskanie atrakcyjnych miejsc do zamieszkania i pracy.
3. Poprawa stanu zachowania lokalnych zabytków oraz zahamowanie procesu ich degradacji.	1. Uporządkowanie gospodarki zabytkowym zasobem mieszkaniowym i usługowym.	2. Szersza współpraca z właścicielami i użytkownikami zabytkowych zasobów w celu poprawy stanu i utrzymania substancji mieszkaniowej. 1. Konsekwentna realizacja Programu Rewitalizacji Elku	1. Uzyskanie akceptacji społecznej i zaangażowanie mieszkańców miasta w ochronę dziedzictwa kulturowego. 1. Poprawa stanu substancji zabytkowej substancji w historycznym i ożywienie centrum.
	2. Poprawa stanu przestrzeni historycznego centrum miasta.	1. Promocja obiektów zabytkowych w celu zachęcanie sektora prywatnego do inwestowania. 2. Prowadzenie działań sanacyjnych we wnętrzach kwartałów centrum historycznym.	1. Podniesienie atrakcyjności centrum poprzez wzbogacenie oferty wielofunkcyjnej. 1. Poprawa warunków zamieszkania i wypoczynku dla mieszkańców w centrum historycznego.

		4. Stworzenie oferty nieruchomości na obszarze centralnym miasta.	1. Wprowadzenie współczesnej zabudowy uzupełniającej na obszarze historycznego centrum miasta; 2. Poprawa stanu technicznego substancji zabytkowej w centrum miasta.
	3. Szersze zaangażowanie sektora prywatnego w ochronę dziedzictwa kulturowego.	1. Stworzenie systemu zachęt finansowych.	1. Pozyskanie sponsorów i partnerów zainteresowanych zachowaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego.
	4. Monitorowanie stanu zachowania i użytkowanie zabytków.	1. Współpraca z rządowymi służbami ochrony zabytków; 2. Weryfikacja i uzupełnianie ewidencji zabytków.	1. Merytoryczny nadzór nad prowadzonym programem.
4. Podniesienie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społeczno - kulturalnych, turystycznych i edukacyjnych.	1. Wykreowania markowego produktu turystycznego.	1. Stworzenie i udostępnianie komputerowej bazy danych o zabytkach miasta i środowisku kulturowym miasta.	1. Ułatwienie dostępu do informacji o obiektach zabytkowych i dziedzictwie kulturowym miasta; 2. Wykorzystanie bazy danych do działań naukowych i promocyjnych.
		2. Tworzenie oferty turystycznej przy jednoczesnym wykorzystaniu walorów kulturowych i przyrodniczych miasta i jego okolic.	1. Stworzenie propozycji wypoczynku czynnego i biernego dla dzieci, młodzieży i dorosłych.
		3. Przeznaczanie obiektów zabytkowych będących w posiadaniu samorządu na cele obsługi ruchu turystycznego.	1. Wielofunkcyjność obiektów zabytkowych; 2. Zwiększenie bazy lokalowej dla obsługi turystyki.
		4. Wyznaczenie tras turystycznych – pieszych i rowerowych przez najbardziej atrakcyjne obszary miasta i jego okolice.	1. Zorganizowanie szlaków turystycznych umożliwiających zapoznanie się turystów z walorami turystycznymi i kulturowymi miasta.
		5. Wspieranie wydawnictw prezentujących obiekty zabytkowe i środowisko kulturowe Elk.	1. Uzyskanie materiałów informacyjnych i propagujących Elk w kraju i Unii Europejskiej.
	2. Podjęcie działań popularyzujących dziedzictwo kulturowe.	1. Organizowanie konkursów związanych z problematyką opieki nad zabytkami.	1. Pogłębienie znajomości zagadnień opieki nad zabytkami w lokalnym społeczeństwie.
		2. Ustanawianie nagród za najlepsze działania wobec dziedzictwa kulturowego.	1. Uatrakcyjnienie form propagowania właściwych zachowań wobec dziedzictwa kulturowego; 2. Poszerzanie kręgu osób zainteresowanych pozytywnymi działaniami wobec obiektów zabytkowych.
5. Przyjęcie odpowiednich zasad zagospodarowania przestrzeni oraz zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.	1. Realizacja ochrony zabytków w powiązaniu z ochroną przyrody i krajobrazu.	1. Integracja ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego w zagospodarowaniu przestrzeni.	1. Zsumowanie w przestrzeni miasta oddziaływania walorów przyrodniczych i kulturowych; 2. Wzajemna adaptacja zasad ochrony przyrody i dóbr kultury.
		2. Rozszerzanie pola ochrony na całe dziedzictwo kulturowe - dobra kultury i natury.	1. Dostosowanie zasad działania do metod wypracowanych w Unii Europejskiej.

6. Wspieranie aktywności lokalnej mieszkańców mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego.	1. Utworzenie Muzeum Ziemi Elckiej.	1. Stworzenie warunków prawnych, organizacyjnych oraz finansowych dla powstania i utrzymania muzeum.	1. Promocja Elku i jego okolic w kraju i poza jego granicami; 2. Zwiększenie wrażliwości społecznej i poczucia tożsamości oraz więzi z regionem i lokalnego patriotyzmu; 3. zwiększenie atrakcyjności turystycznej Elku; 4. Większy napływ środków finansowych do miasta.
	2. Promocja miasta akcentująca jego niepowtarzalność wynikającą z zasobów środowiska kulturowego.	1. Szeroka, długoterminowa akcja edukacyjna i promocyjna przy udziale lokalnych fundacji, organizacji pozarządowych, prasy i internetu.	1. Uświadomienie potrzeby poszanowania i sprawowania opieki nad dziedzictwem kulturowym Elku jak najszerzszemu gronu jego mieszkańców.
		2. Nawiązywanie w nowych realizacjach do lokalnych tradycji kształtowania zabudowy i stosowanych materiałów.	1. Kultywowanie we współczesnych realizacjach lokalnych tradycji budowlanych.
		3. Pogłębienie w mieszkańcach Elku zainteresowania i dumy z jego tradycji historycznych.	1. Uświadomienie wartości środowiska kulturowego. 2. Traktowanie dziedzictwa kulturowego jako elementu decydującego o niepowtarzalności miasta i jego indywidualnym charakterze.
	3. Kreowanie i stymulowanie zasad partnerstwa oraz współodpowiedzialności mieszkańców za zachowanie dziedzictwa kulturowego.	1. Wdrożenie szerokiego programu informacyjnego we współdziałaniu ze środowiskami lokalnymi.	1. Pozyskanie społecznych partnerów dla ochrony środowiska kulturowego.
		2. Prowadzenie przy szerokim udziale społecznym działań w ramach Programu Rewitalizacji Elku.	1. Szeroka konsultacja społeczna i zwiększenie poparcia dla prowadzonej rewitalizacji.
		3. Kształcenie i edukacja dorosłych i dzieci na rzecz ochrony zabytków.	1. Wzrost świadomości i akceptacja mieszkańców dla prowadzonych działań.
7. Powszechna edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.	4. Promowanie prawidłowych postaw wobec zabytków.		1. Wyzwolenie aktywności społecznej w dziedzinie ochrony zabytków.
	1. Wprowadzenie i wzmocnienie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej.	1. Opracowanie programu nauczania budującego na bazie środowiska kulturowego i przyrodniczego więzi z miastem.	1. Podjęcie współpracy z uczelniami wyższymi dla realizacji nauczania i ochrony dziedzictwa kulturowego; 2. Szerokie i długoterminowe działania edukacyjne i promocyjne.
	2. Zwiększenie wiedzy o mieście w kraju za granicą.	1. Utworzenie i udostępnienie komputerowej bazy danych o lokalnych zabytkach.	1. Nawiązanie współpracy z potomkami dawnych mieszkańców Elku; 2. Pozyskanie materialnych pamiątek historii Elku; 3. Możliwość zainteresowania miastem ze strony potencjalnych inwestorów zagranicznych.
8. Regulacja stanu formalno-prawnego obiektów i obszarów zabytkowych.	3. Prowadzenie szeroko dostępnych szkoleń na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego, w tym z zakresu zarządzania zabytkowym zasobem.	1. Stworzenie stanowiska ds. ochrony i opieki nad zabytkami w Urzędzie Miasta.	1. Zwiększenie zrozumienia i poparcia dla działań prowadzonych przy zabytkach. 2. Pogłębienie wiedzy w zakresie właściwego zarządzania zabytkami.
	1. Wyjaśnienie spraw własnościowych przy prowadzeniu prac inwestycyjnych.	1. Inwentaryzacja działek i budynków.	1. Aktualizacja danych dotyczących stanu prawnego terenów i obiektów; 2. Skompletowanie zasobu archiwalnego oraz inwentaryzacji obiektów zabytkowych.

		2. Przeprowadzenie sądowych regulacji własności.	1. Uregulowanie stanu własnościowego działek; 2. Prawne umożliwienie przeprowadzenia rewitalizacji w obszarach zabytkowych.
		3. Wykonanie opracowań geodezyjnych i ewidencyjnych.	1. Utworzenie zasobu aktualnych materiałów ewidencyjnych.
9. Wykorzystanie w opiece nad zabytkami funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.	1. Wypracowanie programu wspomagania finansowego działań na rzecz dziedzictwa kulturowego z wykorzystaniem programów celowych Unii Europejskiej.	1. Zabezpieczenie w budżecie środków finansowych w celu skutecznego wykorzystania środków Unijnych.	1. Mniejsze obciążenie budżetu miasta przy działaniach prowadzonych dla zachowania i ochrony dóbr kultury.
	2. Kooperacja z samorządem województwa w tworzeniu warunków pełnoprawnego partnerstwa w strukturach unijnych wyspecjalizowanych w ochronie środowiska kulturowego.	1. Powołanie wspólnej komisji roboczej z samorządem województwa dla ochrony środowiska kulturowego Ełku.	1. Zwiększenie szansy na pozyskanie środków finansowych z zewnątrz.
10. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.	1. Opracowanie programu dotacji długofalowych dla działań na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków.	1. Dotacje na działalności instytucji pożytku publicznego i osób fizycznych zajmujących się ochroną zabytków;	1. Mniejsze obciążenie budżetu miasta ze względu na fakt zsumowania się środków pochodzących z różnych źródeł.
		2. Promocja inicjatyw dla pozyskania środków zewnętrznych na działania rewitalizacyjne.	1. Pozyskanie środków: - Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego; - Pozyskanie środków strukturalnych funduszy unijnych; - Pozyskanie środków z programów bilateralnych rządu RP; - Pozyskanie środków samorządu województwa; - Pozyskanie środków z funduszy inwestycyjnych wspierających małe i średnie przedsiębiorstwa.
	2. Promowanie partnerstwa publiczno-prywatnego w obszarze dziedzictwa kulturowego.	1. Wsparcie finansowe prac badawczych i dokumentacyjnych zabytkowych zagrożonych obiektach zabytkowych ze względu na ich rolę w przestrzeni miasta.	1. Tworzenia atrakcyjnych ofert inwestycyjnych sprzyjających rewaloryzacji. 2. Związanie inwestorów i przedsiębiorców z rewitalizowanym obszarem.
11. Określenie warunków bezkonfliktowej współpracy z właścicielami zabytków.	1. Wypracowanie strategii i metod zarządzania spuścizną kulturową Ełku.	1. Realizacja Programu Rewitalizacji Ełku przy udziale społeczeństwa.	1. Wspieranie aktywności lokalnej w sferze ochrony dóbr kultury; 2. Wypracowanie zasad partnerstwa i współodpowiedzialności wszystkich właścicieli i użytkowników zabytków; 3. Wypracowanie nowych form opieki nad zabytkami; 4. Włączenie ochrony dziedzictwa kulturowego w sferę wsparcia samorządu i osób fizycznych; 5. Nadanie wyższego standardu przestrzeniom publicznym; 6. Ożywienie historycznego centrum miasta.
		2. Wprowadzenie w życie programu informacyjnego ułatwiającego współdziałanie samorządu z mieszkańcami.	1. Lepsza koordynacja działań strategicznych. 2. Wzrost poparcia i większe zaangażowanie się w sprawę ochrony zabytków społeczeństwa Ełku.

12. Tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.	1. Tworzenie atrakcyjnych ofert inwestycyjnych dla inwestorów wewnętrznych i zewnętrznych chcących inwestować w ochronę zabytków i rozwój turystyki.	1. Konsekwentna realizacja programów strategicznych i rewitalizacji.	1. Przyciągnięcie tworzących nowe miejsca pracy inwestorów zainteresowanych ofertą samorządu; 2. Ułatwienie dzięki pomocy samorządu w pozyskiwaniu do adaptacji obiektów zabytkowych i opracowywaniu dokumentacji projektowej.
	1. Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego, a zwłaszcza zabytków w rozwoju turystycznym, a co za tym idzie, gospodarczym Elk.	1. Opracowanie programów rozwoju turystyki i promocji kulturowej Elk i okolic; 2. Ustalenie z właścicielami wykazu obiektów udostępnionych w celach turystycznych; 3. Opracowanie tablic informacyjnych zamieszczanych w obiektach i ich otoczeniu zawierających dane historyczne o obiekcie.	1. Wielostronne i racjonalne wykorzystanie środków finansowych na ratowanie obiektów zabytkowych; 2. Uzyskanie większej akceptacji społecznej dla prac rewitalizacyjnych; 3. Pozyskanie miejsc pracy w obsłudze ruchu turystycznego wykorzystującego zasób spuścizny kulturowej; 4. Szkolenie osób bezrobotnych w rzemiosłach związanych z tradycyjną sztuką budowlaną.
	3. Wspieranie zaprogramowanych prac modernizacyjnych w historycznym centrum miasta.	1. Merytoryczne i finansowe wspieranie prac modernizacyjnych i konserwatorskich związanych z właściwym utrzymaniem obiektów zabytkowych.	1. Skuteczniejsza realizacja Programu Rewitalizacji Elk.
	4. Prowadzenie kształcenia osób zatrudnionych w ochronie dziedzictwa kulturowego.	1. Udział w programie szkoleń z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego oraz udział w zjazdach poświęconych ochronie zabytków.	1. Wsparcie utrzymywania i reaktywacji na rynku pracy zanikających rzemiosł i zawodów; 2. Podniesienie poziomu wykształcenia pracowników samorządowych.

B. PODZIAŁ NA OBSZARY, PROJEKTY I ZADANIA.

Programem Gminnej Ochrony Zabytków objęto teren Gminy Miasto Elk ze szczególnym uwzględnieniem historycznej zabudowy miejskiej centrum miasta podlegającej obszarowo ochronie konserwatorskiej.

Został on opracowany na lata 2010-2013.

Zadania operacyjne i szczegółowe zawarte zostały w tabeli nr 2.

Tabela 2.

Cel I: Systematyczna realizacja zadań własnych gminy w zakresie opieki nad zabytkami.	
Cel operacyjny 2010-2013	
A. Zapewnienie warunków prawnych i organizacyjnych w celu trwałego zachowania dóbr kultury.	1. Stworzenie strategii ochrony dziedzictwa kulturowego i wprowadzenie jej do polityk sektorowych samorządu; 2. Opracowanie miejscowego planu ochrony obiektów kulturowych, obszarów przyrodniczych i miejsc cennych krajobrazowo; 3. Zbudowanie płaszczyzny współpracy pomiędzy jednostką samorządową, a służbą ochrony zabytków;
B. Profilaktyka ochrony zabytków.	1. Monitoring stanów własnościowych obiektów zabytkowych; 2. Usunięcie zagrożeń mających wpływ na zachowanie substancji zabytkowej historycznego centrum: - systematyczne przeprowadzanie bieżących remontów obiektów zabytkowych. - podjęcie działań w kierunku wyprowadzenia ruchu tranzytowego z centrum; - ograniczenie ruchu kołowego i zmiana organizacji ruchu kołowego w granicach historycznego centrum miasta; - stworzenie programu eliminowania źródeł zanieczyszczenia powietrza w historycznym centrum; 3. Opracowanie koncepcji przebudowy systemu grzewczego budynków historycznego centrum.
C. Przeciwdziałanie niszczeniu i niewłaściwemu obchodzeniu się z zabytkami.	1. Wylonienie najbardziej interesujących w krajobrazie miasta obiektów zabytkowych i opracowania dla nich profilaktyki chroniącej przed ich dewastowaniem; 2. Opracowanie planu zmiany przeznaczenia zabytków;

	3. Opracowanie zakresu i planu remontów zabezpieczających budynki zabytkowe;
D. Kontroling środowiska kulturowego.	1. Przygotowanie programu kontroli utrzymania i użytkowania zabytków; 2. Opracowanie oceny stanu obiektów zabytkowych oraz określenie rodzaju i stopnia zagrożeń; 3. Diagnoza aktualnego stanu zachowania krajobrazu kulturowego.
E. Uwzględnianie w opracowaniach planistycznych tworzonych w latach 2009-2012 profilaktyki ochronnej.	1. Opracowywanie dla potrzeb planistycznych w sferze zagospodarowania przestrzennego i kształtowania środowiska analiz i studiów dla obszarów szczególnie wartościowych; 2. Wypracowanie wspólnych zasad postępowania dla ochrony środowiska przyrodniczego i środowiska kulturowego.
Cel II. Wyeksponowanie lokalnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego.	
Cel operacyjny 2010-2013	
A. Rozszerzenie zakresu ingerencji konserwatorskiej mających wpływ na otoczenie obiektów zabytkowych.	1. Sporządzenie studiów krajobrazu kulturowego; 2. Diagnoza stopnia zagrożeń zabytków nieruchomych; 3. Uwzględnianie działań konserwatorskich w zespołach przestrzennych – kwartałach zabudowy, ciągach ulicznych i historycznych zespołach przestrzennych; 4. Modernizacja zieleni miejskiej w centrum i historycznych zespołach przestrzennych; 5. Ogłaszanych konkursów na prace projektowe w przestrzeni zabytkowej.
B. Promocja dobrych wzorów działań w obszarach zabytkowych.	1. Informowanie o pozytywnych efektach ochrony środowiska kulturowego z innych miast, które przeprowadziły takie działania wcześniej; 2. Organizowanie szkoleń konserwatorskich;
C. Opracowanie oferty inwestycyjnej w postaci sugerowanej funkcji użytkowej dla obiektów zabytkowych.	1. Przygotowanie oferty inwestycyjnej dla potencjalnych użytkowników będących w gestii samorządu; 2. Wnikliwa analiza programu użytkowania obiektów zabytkowych pozostająca w gestii samorządu; 3. Opracowanie wariantowych programów użytkowania zabytków.
D. Wymiana lub przebudowa obiektów dysharmonizujących z historycznym otoczeniem.	1. Dokonanie oceny obiektów budowlanych w granicach historycznego centrum w kontekście zharmonizowania ich z otaczającą przestrzenią historyczną; 2. Opracowanie programu wymiany lub przebudowy obiektów kontrastujących z historycznym otoczeniem.
E. Ochrona historycznych wartości układu urbanistycznego.	1. Kontroling przestrzegania ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Centrum w dziedzinie ochrony środowiska kulturowego; 2. Podniesienie standardu przestrzeni publicznej w historycznym centrum miasta; 3. Wprowadzenie do projektowania budynków elementu oceny wpływu obiektu na krajobraz kulturowy miasta.
F. Unikanie rozpraszaniu zabudowy.	1. Udaremnianie samowoli budowlanej; 2. Wypełnianie i uzupełnianie zabudowy w centrum historycznym.
Cel III: Poprawa stanu zachowania lokalnych zabytków oraz zahamowanie procesu ich degradacji.	
Cel operacyjny 2010-2013	
A. Realizacja Programu Rewitalizacji Elk.	1. Realizacja gminnego programu opieki nad zabytkami; 2. Konsekwentna realizacja Programu Rewitalizacji Elk. 3. Podjęcie starań o pozyskanie środków na rewitalizację.
B. Poprawa stanu zasobów zabytkowych poprzez współpracę z właścicielami i użytkownikami obiektów zabytkowych.	1. Organizowanie cyklicznych spotkań służb ochrony zabytków z przedstawicielami samorządu oraz właścicielami i użytkownikami obiektów zabytkowych; 2. Wypracowanie zasad współpracy z właścicielami, administratorami i użytkownikami budynków zabytkowych; 3. Tworzenie mechanizmów zainteresowania właściwym utrzymaniem mieszkalnych obiektów zabytkowych; 4. Promowanie pozytywnych wzorów gospodarowania w obiektach zabytkowych.
C. Uporządkowanie kwartałów zabudowy na obszarach zabytkowych.	1. Opracowanie projektów porządkowania i zagospodarowania wewnątrz kwartałów mieszkalnych; 2. Dokonanie przeglądu stanu technicznego zabudowy wewnątrz kwartałów śródmiejskich; 3. Wprowadzanie nowoczesnego wyposażenia

	w infrastrukturę w budynkach mieszkalnych historycznego centrum miasta mające na celu porządkowanie i likwidację zbędnej zabudowy gospodarczej.
D. Zachęcanie inwestorów prywatnych do inwestowania w obiekty zabytkowe.	1. Wdrożenie działania partnerstwa publiczno-prywatnego w dziedzinie ochrony zabytków; 2. Zachęcanie do powstawania wspólnot mieszkaniowych w zabytkowych budynkach mieszkalnych; 3. Stworzenie systemu zachęt do nabywania i inwestowania przez osoby prywatne w obiekty zabytkowe.
E. Tworzenie oferty nieruchomości na obszarach historycznych.	1. Stworzenie oferty nieruchomości miejskich przeznaczonych do sprzedaży inwestorom zainteresowanym działaniem na obszarze historycznego centrum miasta; 2. Uporządkowanie spraw własnościowych na terenach historycznych.
F. Współpraca z rządowymi służbami ochrony zabytków.	1. Opracowanie planu wspólnych lustracji obiektów obiektach przestrzeni zabytkowych; 2. Dokonywanie wspólnych lustracji obiektów zabytkowych i opracowywanie wniosków z dokonywanych lustracji.
G. Weryfikacja ewidencji zabytków w mieście.	1. Systematyczna aktualizacja gminnej ewidencji zabytków; 2. Uzupełnianie gminnej ewidencji zabytków o obiekty przewidziane do ochrony ustawieniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz w wyniku przeprowadzonych prac naukowo-badawczych;
Cel IV: Zwiększenie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych.	
Cel operacyjny 2010-2013	
A. Utworzenie i udostępnienie komputerowej bazy danych o zabytkach miasta.	1. Opracowanie bazy danych o zabytkach i historycznych przestrzeniach miasta; 2. Systematyczne uaktualnianie bazy danych o zabytkach.
B. Wytypowanie obiektów zabytkowych będących w posiadaniu samorządu do obsługi ruchu turystycznego.	1. Przygotowanie programu użytkowania wytypowanych obiektów zabytkowych do obsługi ruchu turystycznego.
C. Przygotowanie markowego produktu turystycznego Elku i okolic.	1. Stworzenie profesjonalnej informacji turystycznej promującej walory środowiska kulturowego i przyrodniczego Elku i okolic.
D. Wyznaczenie tras i szlaków turystycznych przez najbardziej atrakcyjne obszary miasta i jego okolice.	1. Utrzymanie istniejących i kreowanie nowych szlaków edukacyjno-turystycznych po zasobach przyrodniczych i kulturowych miasta i jego okolic w tym szlaki rowerowe; 2. Budowa ścieżek rowerowych przebiegających przez teren miasta.
E. Nadanie wyższego standardu przestrzeniom publicznym w Elku.	1. Uznanie historycznego centrum miasta za obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców miasta Elku i konsekwentna realizacja Programu rewitalizacji Elku; 2. Opracowanie studium przestrzeni publicznych w Elku i ich powiązań z atrakcyjnymi obszarami przyrodniczymi w okolicach miasta; 3. Opracowanie planu zagospodarowania terenu parku na Wyspie Zamkowej.
F. Wspieranie wydawnictw prezentujących obiekty zabytkowe i środowisko kulturowe Elku.	1. Opracowanie folderów i innych wydawnictw o tematyce środowiska kulturowego Elku; 2. Stworzenie serii wydawniczej promującą i popularyzującą środowiska kulturowego Elku.
G. Działania motywacyjne do ochrony działań dziedzictwa kulturowego.	1. Włączenie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do zajęć szkolnych w szkołach podstawowych i gimnazjach; 2. Organizowanie konkursów: - przedszkolnych i szkolnych plastycznych na temat zabytków; - na najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego; - na najlepsze prace dyplomowe o tematyce dziedzictwa kulturowego Elku; 3. Ustanowienie nagrody za najlepsze prace naukowe dotyczące środowiska kulturowego miasta.
H. Promocja zasobów kulturowych miasta w prasie, radiu, telewizji i internecie.	1. Publikacja materiałów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w prasie w internecie oraz prezentacja środowiska kulturowego Elku w radiu i telewizji.
Cel V: Przyjęcie odpowiednich zasad zagospodarowania przestrzeni oraz zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.	
Cel operacyjny 2010-2013	
A. Integracja ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego w zagospodarowaniu przestrzeni.	1. Przyjęcie w planowaniu przestrzennym zasad rozwoju zrównoważonego; 2. Opracowanie zasad powiązania ochrony dziedzictwa

	kulturowego z polityką ochrony środowiska przyrodniczego; 3. Opracowanie miejskiego planu zintegrowanej ochrony obiektów kulturowych, obszarów przyrodniczych i miejsc cennych krajobrazowo.
B. Rozszerzanie pola ochrony na całe dziedzictwo o dobra kultury i natury.	1. Wprowadzenie Gminnego Programu Opieki na Zabytkami dla Elku do polityk sektorowych
Cel VI: Wykreowanie wizerunku miasta i tożsamości mieszkańców, wspieranie aktywności lokalnej mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego.	
Cel operacyjny 2010-2013	
A. Pogłębienie w mieszkańcach Elku patriotyzmu lokalnego i dumy ze spuścizny historycznej i tradycji.	1. Promowanie idei społecznego opieki nad zabytkami; 2. Wprowadzenie problematyki ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego do systemu szkolnictwa; 3. Nawiązanie współpracy z organizacjami społecznymi działającymi na rzecz ochrony środowiska kulturowego; 4. Promocja działań zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy związanych z ochroną i opieką nad zabytkami.
B. Nawiązywanie w nowo projektowanych rozwiązaniach architektoniczno-urbanistycznych tradycji lokalnych.	1. Stworzenie bazy danych o środowisku kulturowym Elku; 2. Wykonanie studiów określających lokalne wartości i tradycje kształtowania architektury i przestrzeni; 3. Opracowanie programu zachęt do stosowania w realizacji nowych obiektów tradycyjnych materiałów i form architektonicznych.
C. Konsekwentna długoterminowa akcja edukacyjna i promocyjna z zakresu ochrony środowiska kulturowego Elku.	1. Stworzenie programu promocji środowiska kulturowego Elku na terenie województwa gdańskiego; 2. Udział w targach turystycznych i budowlanych. 3. Opracowanie programu edukacyjnego dla dzieci i dorosłych z zakresu ochrony środowiska kulturowego; 4. Zorganizowanie cyklicznych spotkań z przedstawicielami lokalnego biznesu i członkami stowarzyszeń i organizacji lokalnych i ponad lokalnych.
D. Wdrożenie programu informacyjnego przy współpracy ze środowiskami lokalnymi.	1. Wyznaczenie do kontaktów z mediami pracownika samorządowego znającego środowisko kulturowe Elku i okolic; 2. Utworzenie baz informacji bibliograficznej. 3. Udostępnienie bazy danych o zabytkach i historycznych przestrzeniach Elku.
E. Realizacja przy szerokim udziale społecznym Programu Rewitalizacji Elku.	1. Konsultacja ze społeczeństwem lokalnym ewentualnych zmian w Programie rewitalizacji Elku.
F. Promocja właściwych postaw wobec ochrony środowiska kulturowego.	1. Bliska współpraca państwowej służby ochrony zabytków i samorządu; 2. Przygotowanie programu społecznego monitorowania stanu obiektów i przestrzeni zabytkowych; 3. Organizowanie festynów, zabaw i loterii z przeznaczeniem dochodów na ochronę lokalnych dóbr kultury; 4. Dofinansowywanie działalności organizacji pożytku publicznego i osób fizycznych zajmujących się ochroną i opieką nad zabytkami.
G. Edukacja dorosłych i dzieci na rzecz opieki i ochrony zabytków.	1. Przygotowanie programu edukacji łączącego problematykę ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego.
Cel VII: Powszechna edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.	
Cel operacyjny 2010-2013	
A. Utworzenie i udostępnienie komputerowej bazy danych o zabytkach i historii regionu.	1. Utworzenie Muzeum Ziemi Elckiej; 2. Opracowanie bazy danych o zabytkach niematerialnych, tradycjach miasta i regionu; 3. Nawiązanie kontaktów z potomkami dawnych mieszkańców Elku mieszkającymi poza granicami miasta.
B. Promowanie edukacji w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zarządzania zabytkowym zasobem.	1. Zainicjowanie powstania fundacji zajmującej się ochroną środowiska kulturowego Elku i okolic.
Cel VIII: Regulacja stanu formalno-prawnego obiektów i obszarów zabytkowych.	
Cel operacyjny 2010-2013	
A. Sądowe regulacje własności.	1. Prowadzenie sądowych regulacji własności; 2. Prace nad uregulowania stanów własnościowych terenów historycznych.
B. Opracowania geodezyjno-kartograficzne.	1. Uaktualnienie map ewidencyjnych terenów historycznych.
C. Inwentaryzacja działek i zabudowań w strefach ochrony konserwatorskiej.	1. Inwentaryzacji statusu własnościowego i technicznego terenów historycznych; 2. Przygotowanie wieloletniego planu remontów obiektów zabytkowych.

Cel IX: Wykorzystanie w opiece nad zabytkami funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.	
Cel operacyjny 2010 - 2013	
A. Opracowanie programu dotacji wspierających ochronę dziedzictwa kulturowego z wykorzystaniem celowych Unii Europejskiej.	1. Opracowanie koncepcji wieloletniego finansowania Programu Rewitalizacji Elku z wykorzystaniem dostępnych źródeł finansowania w tym różnych form wsparcia publicznego oraz Funduszy Strukturalnych UE.
B. Kooperacja z samorządem województwa w tworzeniu warunków pełnoprawnego partnerstwa w strukturach unijnych wyspecjalizowanych w ochronie środowiska kulturowego.	1. Czynny udział w przedsięwzięciach i instytucjach ochrony dziedzictwa kulturowego o charakterze międzyregionalnym i międzynarodowym; 2. Podjęcie inicjatywy powstania regionalnej fundacji ochrony środowiska kulturowego.
Cel X: Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.	
Cel operacyjny 2010-2013	
A. Pomoc finansowa dla organizacji pożytku publicznego i osób fizycznych zajmujących się ochroną i opieką nad zabytkami.	1. Opracowanie programu dofinansowania prac konserwatorskich prowadzonych w obiektach zabytkowych będących w posiadaniu osób fizycznych.
B. Inicjowanie pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych na opiekę i ochronę zabytków.	1. Przygotowanie programu zwiększania wpływów do budżetu przeznaczonych na ochronę dóbr kultury; 2. Rozpoznanie aktualnych i realnych źródeł finansowania w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego.
C. Finansowanie prac badawczych i dokumentacyjnych w ważnych ze względu na swoje znaczenie w historii miasta i wartość zabytkową wybranych obiektów historycznych.	1. Wytypowanie obiektów zabytkowych do dofinansowania; 2. Sporządzenie programu finansowa prac badawczych i dokumentacyjnych wybranych obiektów zabytkowych.
Cel XI: Określenie warunków bezkonfliktowej współpracy z właścicielami zabytków.	
Cel operacyjny 2010-2013	
A. Współpraca ze społeczeństwem przy realizacji Programu Rewitalizacji Elku.	1. Konsekwentna realizacja Programu Rewitalizacji Elku.
B. Opracowanie programu informacyjnego ułatwiającego koordynację działań na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego.	1. Przyjęcie przez samorząd roli koordynatora działań przy ochronie dziedzictwa kulturowego; 2. Stworzenie miejskiego systemu informacji i promocji ochrony dziedzictwa kulturowego; 3. Udostępnienie strony internetowej miasta na rzecz działań związanych z promocją i ochroną dziedzictwa kulturowego.
Cel XII: Tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.	
Cel operacyjny 2010-2013	
A. Tworzenie atrakcyjnych ofert inwestycyjnych.	1. Przygotowanie oferty terenów historycznych pod inwestycje; 2. Wsparcie finansowe i merytoryczne samorządu dla inwestorów przy sporządzaniu dokumentacji naukowej i projektowej przy obiektach zabytkowych; 3. Przygotowanie programu zachęcającego inwestorów prywatnych do inwestowania w zabytki; 4. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej na terenach historycznych.
B. Wzmocnienie w rozwoju gospodarczym miasta roli dziedzictwa kulturowego.	1. Przygotowanie i wdrożenie programu generującego nowe miejsca pracy związane z turystyką i ochroną zabytków, np.: program „Bezrobotni dla zabytków”.
C. Kształcenie osób zatrudnionych w ochronie dóbr kultury.	1. Opracowanie we współpracy z Ministerstwem Kultury programu szkoleń przygotowujących pracowników samorządowych do koordynowania ochrony zabytków generujących nowe miejsca pracy.
D. Merytoryczne i finansowe wspieranie prac modernizacyjnych oraz konserwatorskich.	1. Opracowanie przez samorząd systemu zachęt finansowych promujących inwestowanie w obiekty zabytkowe. 2. Współpraca samorządu z służbami ochrony zabytków, administratorami i użytkownikami obiektów zabytkowych przy określaniu zakresu prac konserwatorskich i eksploatacją obiektów zabytkowych.

7. INSTRUMENTARIUM GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Miasto Elk obowiązywać będą niżej wymienione grupy instrumentów oddziaływania:

- instrumenty prawne;
- instrumenty koordynacji;
- instrumenty finansowe;
- instrumenty społeczne;
- instrumenty kontrolne.

A. Instrumenty prawne:

- wynikające z przepisów ustawowych i dokumenty wydawanych przez Delegaturę Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Elku;
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego;
- wnioskowany w programie miejscowy plan rewitalizacji i rewitalizacji obszaru;
- programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.

B. Instrumenty koordynacji:

- strategia zrównoważonego rozwoju miasta;
- plany rozwoju lokalnego;
- programy rozwoju infrastruktury miejskiej (w tym komunikacyjnej);
- programy ochrony środowiska przyrodniczego;
- programy prac konserwatorskich;
- studia i analizy, koncepcje;
- plany rewitalizacji;
- umowy i porozumienia;
- kontrakty;
- prowadzenie instytucji, w tym tworzenie podmiotów prawnych;
- współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi;
- współpraca z diecezją w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami.

C. Instrumenty finansowe:

- dotacje;
- subwencje;
- dofinansowania;
- nagrody;
- zachęty finansowe;
- zbiórki społeczne;
- programy operacyjne uwzględniające finansowanie z funduszy Wspólnoty Europejskiej.

D. Instrumenty społeczne:

- edukacja kulturowa;
- informacja;
- sprawna komunikacja;
- współpraca;
- współdziałanie z organizacjami społecznymi;
- wzbogacona oferta miejsc pracy i działań prowadzących do przeciwdziałania bezrobociu.

E. Instrumenty kontrolne:

- ciągła aktualizacja bazy danych geodezji i gospodarki gruntami, infrastruktury technicznej (również komunikacji), stanu zagospodarowania przestrzennego miasta, stanów, technicznych obiektów zabytkowych, poziomu bezrobocia;
- monitoring stanu środowiska kulturowego.

Wdrożenie podanych powyżej narzędzi wymaga od samorządu terytorialnego działań, takich jak:

- skuteczne stosowanie przepisów prawa związanych z ochroną zabytków;
- dostosowanie się do programów regionalnych szczególnie wojewódzkiego w zakresie ochrony środowiska kulturowego;
- współpraca z innymi samorządami w celu wypracowania wspólnej polityki ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego;
- działania marketingowe i planistyczne do ww.;
- szukanie finansowych środków pozabudżetowych, w tym współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz przyjęcie zasady partnerstwa publiczno-prywatnego;
- pozyskanie poparcia społecznego i koordynacja działań związana z ochroną dziedzictwa kulturowego;
- rozważenie możliwości utworzenia stanowiska miejskiego konserwatora zabytków w celu efektywnego zarządzania programem ochrony zabytków;
- współpraca z Delegaturą Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Elku;
- nieustanny monitoring zmian środowiska kulturowego.

8. MONITORING GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na Prezydenta Miasta obowiązek sporządzania, co dwa lata sprawozdań z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami i przedstawiania go do akceptacji przez Radę Miejską.

Rada Miejska również przy współudziale Kierownika Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków i lokalnych organizacji, których statutowym obowiązkiem jest ochrona i opieka nad zabytkami, powinna sprawować nadzór nad realizacją niniejszego programu.

Nadzór ten powinien się odbywać przy współudziale społeczeństwa, którego opinia mogłaby wnieść nowe treści i ewentualną korektę do niniejszego programu.

W celu prawidłowej realizacji celów programu, konieczne jest prowadzenie monitoringu:

- analiza ilości wykonanych raportów i analiz;
- potwierdzenie faktu wykonania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i rewitalizacji;
- ocena zaawansowania prac prowadzących do wyeliminowania źródeł zanieczyszczania powietrza, hałasu i uciążliwości komunikacyjnych w historycznym centrum;

- określenie ilości obiektów zabytkowych objętych działaniami zabezpieczającymi;
- potwierdzenie opracowania planu remontów zabezpieczających budynków zabytkowych;
- określenie ilości przeprowadzonych kontroli utrzymania i sposobu użytkowania obiektów zabytkowych;
- ocena stopnia zaawansowania prac nad Programem Rewitalizacji Elku;
- określenie ilości dokonanych przeglądów stanu technicznego zabudowy wewnątrz kwartałów zabudowy śródmiejskiej;
- określenie ilości opracowanych projektów porządkowania i zagospodarowania wnętrz kwartałów mieszkalnych oraz projektów przebudowy ulic w granicach historycznego centrum miasta;
- ocena aktualności gminnej ewidencji zabytków.
- potwierdzenie ogólnego udostępnienia bazy danych o zabytkach miasta.
- ocena zaawansowania modernizacji zieleni miejskiej;
- ocena stanu utrzymania obiektów zabytkowych będących w gestii samorządu;
- ocena stanu zaawansowania prac mających na celu nadanie wyższego standardu przestrzeniom publicznym historycznego centrum miasta oraz terenom nad jeziorem Elckim i rzeką Elk;
- ocena ilości i atrakcyjności wydawnictw o tematyce środowiska kulturowego Elku;
- ocena ilości i efektów konkursów o tematyce dziedzictwa kulturowego miasta;
- potwierdzenie faktu opracowania programu szkoleń z zakresu edukacji kulturowej;
- podjęcie działań w celu utworzenia Muzeum Ziemi Elckiej;
- analiza ilości cyklicznych spotkań mających na celu promocję środowiska kulturowego miasta;
- analiza środków finansowych przeznaczonych przez samorząd na wsparcie społecznej działalności przy ochronie dziedzictwa kulturowego.
- zaawansowanie inwentaryzacji stanów technicznych obiektów zabytkowych.
- potwierdzenie powstania programu zwiększania wpływów do budżetu z przeznaczeniem ich na ochronę dziedzictwa kulturowego miasta;
- ocena systemu zachęt do włączenia się inwestorów prywatnych w działania rewitalizacyjne;
- ocena działań prowadzących do zmniejszenia bezrobocia związanych z zatrudnieniem w ochronie dziedzictwa kulturowego.

9. PRZYKŁADY ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Właściciele i użytkownicy zabytków mogą korzystać z pomocy finansowej budżetu państwa. Mówi o tym art. 73 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:

Osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna, będąca właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru zabytków albo posiadająca taki zabytek w trwałym zarządzie, może ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku.

Za priorytet w Narodowym Planie Rozwoju uznaje się wspieranie kompleksowych projektów rewitalizacji małych i średnich miast. Obejmują one również projekty dotyczące rozwoju lokalnych instytucji otoczenia biznesu, komunikacji społecznej i kultury.

Narodowa strategia rozwoju kultury na lata 2004-2013 wraz z uzupełnieniem NSRK na lata 2004-2020 promująca zrównoważony rozwój kultury, wspiera różnorodne formy działania w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego. Służą temu opracowane specjalnie programy operacyjne.

I KRAJOWE PROGRAMY WSPIERAJĄCE FINANSOWANIE OCHRONY ZABYTKÓW.

A. Program operacyjny MKiDN „Dziedzictwo kulturowe”.

I. Cel programu: intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym kompleksowa poprawa stanu zabytków, wsparcie działalności muzeów oraz rozwój kolekcji muzealnych. Program dotyczy również zabytków polskich i z Polską związanych, znajdujących się poza granicami kraju.

Celami częściowymi programu są:

- a) ochrona i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego;
- b) zwiększanie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego (w tym dziedzictwa archeologicznego);
- c) kompleksowa rewaloryzacja zabytków;
- d) zwiększenie roli zabytków i muzealiów w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych;
- e) poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji;
- f) zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę oraz na wypadek sytuacji kryzysowych;
- g) udostępnianie zabytków na cele publiczne.

II. Cele programu realizowane będą poprzez 4 priorytety:

Priorytet 1 Rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych

1. Departament zarządzający: Departament Ochrony Zabytków (DOZ).

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań (projekty realizowane bez udziału środków europejskich):

- a) rewitalizacja, rewaloryzacja, konserwacja, renowacja, adaptacja historycznych obiektów i zespołów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków: w tym w szczególności:
 - rewitalizacja historycznych obszarów miejskich;

- rewaloryzacja i konserwacja zabytków romańskich;
- rewaloryzacja zabytkowych cmentarzy;
- konserwacja zabytków ruchomych (niewchodzących w skład zasobów muzealnych), w tym w szczególności wystroju i historycznego wyposażenia kościołów;
- zespołów fortyfikacyjnych oraz budowli obronnych, parków i ogrodów;
- rewaloryzacja i konserwacja zabytków budownictwa drewnianego.

b)renowacja, ochrona i zachowanie miejsc pamięci i martyrologii, będących zabytkami.

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- jednostki samorządu terytorialnego;
- państwowe i samorządowe instytucje kultury;
- kościoły i związki wyznaniowe;
- wyższe uczelnie artystyczne;
- organizacje pozarządowe;
- prywatni właściciele lub posiadacze zabytków w odniesieniu do obiektów przeznaczonych na cele publiczne.

Priorytet 2 Rozwój instytucji muzealnych

1. Departament zarządzający: Departament Dziedzictwa Narodowego (DDN).

2. Rodzaje kwalifikujących się projektów:

- a) zakupy dzieł sztuki i kolekcji dla instytucji muzealnych;
- b) zakupy starodruków i archiwaliów;
- c) konserwacja, mikrofilmowanie i digitalizacja muzealiów, archiwaliów, starodruków, księgozbiorów oraz zbiorów filmowych;
- d) popularyzowanie wiedzy o nowych technikach konserwacji zabytków ruchomych poprzez organizowanie konferencji, szkoleń i warsztatów;
- e) dofinansowanie wykonania kopii starodruków i inkunabułów;
- f) organizacja wystaw muzealnych wraz z drukiem katalogów;
- g) wspieranie działalności edukacyjnej prowadzonej przez muzea (np. konkursy, warsztaty, lekcje muzealne, itp.);
- h) organizacja konferencji, seminariów i innych spotkań mających na celu wymianę opinii i doświadczeń z zakresu muzealnictwa, archiwistyki i ochrony zabytków oraz dofinansowanie wydawnictw pokonferencyjnych;

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) jednostki samorządu terytorialnego;
- b) państwowe i samorządowe instytucje kultury;
- c) archiwa państwowe;
- d) kościoły i związki wyznaniowe;
- e) organizacje pozarządowe.

Priorytet 3 Ochrona dziedzictwa narodowego poza granicami kraju

1. Departament zarządzający: Departament do Spraw Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą (DPD).

2. Rodzaje kwalifikujących się projektów (projekty realizowane bez udziału środków europejskich):

- a) rewaloryzacja oraz prace remontowe i konserwatorskie w zabytkach polskich lub z Polską związanych, znajdujących się poza granicami kraju;
- b) rewaloryzacja zabytkowych cmentarzy oraz renowacja, ochrona i zachowanie miejsc pamięci i martyrologii za granicą;
- c) dokumentowanie utraconego i rozproszonego za granicą polskiego dziedzictwa (w tym badania naukowe, kwerendy biblioteczne i archiwalne i inwentaryzacja);
- d) promowanie badań naukowych nad dziedzictwem narodowym poza granicami kraju;
- e) upamiętnianie wybitnych osób lub zdarzeń historycznych związanych z dziedzictwem narodowym poza granicami kraju;
- f) pomoc instytucjom stowarzyszonym w Stałej Konferencji Muzeów, Bibliotek i Archiwów Polskich na Zachodzie oraz innym organizacjom i instytucjom polonijnym lub emigracyjnym, prowadzącym działalność w zakresie ochrony dziedzictwa narodowego poza granicami kraju.

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) państwowe instytucje kultury;
- b) organizacje pozarządowe;
- c) kościoły i związki wyznaniowe.

Priorytet 4 Ochrona zabytków archeologicznych

1. Departament zarządzający: Departament Ochrony Zabytków (DOZ).

2. Rodzaje kwalifikujących się projektów (projekty realizowane bez udziału środków europejskich):

- a) inwentaryzacja zabytków archeologicznych;
- b) badanie, dokumentowanie, opracowanie wyników nieinwestorskich ratowniczych badań zabytków archeologicznych;
- c) rewitalizacja, rewaloryzacja, konserwacja, renowacja, modernizacja i adaptacja na cele publiczne nieruchomości zabytków archeologicznych o własnej formie krajobrazowej;
- d) konserwacja ruchomych zabytków archeologicznych;
- e) zabezpieczanie zabytków archeologicznych przed zagrożeniami naturalnymi;
- f) ochrona zabytków archeologicznych na wypadek eksploracji rabunkowej;

g) opracowanie i publikowanie wyników badań archeologicznych;

h) badania zabytków archeologicznych posiadających znaczenie dla polskiego dziedzictwa narodowego znajdujących się poza granicami kraju.

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) jednostki samorządu terytorialnego
- b) państwowe i samorządowe instytucje kultury;
- c) kościoły i związki wyznaniowe;
- d) organizacje pozarządowe;
- e) prywatni właściciele lub posiadacze zabytków w odniesieniu do obiektów przeznaczonych na cele publiczne;
- f) podmioty gospodarcze.

B. Program operacyjny „Rozwój inicjatyw lokalnych”.

1. Cele programu operacyjnego:

Celem programu jest wyrównywanie różnic w dostępie do kultury, pobudzanie kulturalnych inicjatyw lokalnych oraz stwarzanie na poziomie lokalnym warunków do rozwoju twórczości.

Instytucja zarządzająca (podmiot upoważniony): Instytut im. Adama Mickiewicza.

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań:

W ramach programu wspierane będą wszystkie niskobudżetowe zadania (tj. takie, w których maksymalna wnioskowana dotacja z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wynosi 25 000 zł) z zakresu:

- a) upowszechniania kultury;
- b) edukacji kulturalnej;
- c) promocji twórczości;
- d) ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego;
- e) zakupu strojów i instrumentów muzycznych.

W ramach programu nie można ubiegać się o dofinansowanie zadań związanych z: wydawnictwami książkowymi, czasopismami, zakupem nowości bibliotecznych, realizacją projektów współfinansowanych z funduszy europejskich, promocją polskiej kultury za granicą oraz organizacją wydarzeń literackich do 25 000 zł.

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) państwowe i samorządowe instytucje kultury;
- b) jednostki samorządu terytorialnego;
- c) publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne;
- d) organizacje pozarządowe;
- e) kościoły i związki wyznaniowe;
- f) podmioty gospodarcze działające w sferze kultury.
- g) archiwa państwowe

C. Program operacyjny „Edukacja kulturalna i upowszechnianie kultury”

1. Cele programu operacyjnego:

- a) podnoszenie kompetencji kulturalnych społeczeństwa;
- b) zwiększenie roli kultury w procesie edukacji, socjalizacji i adaptacji społecznej;
- c) przygotowanie dzieci i młodzieży do aktywnego uczestnictwa w kulturze;
- d) tworzenie warunków do rozwijania aktywności twórczej;
- e) zachowanie tradycji i przekazu ludowego dziedzictwa kulturowego;
- f) podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie zawodowe osób działających w sferze upowszechniania kultury.

Cele programu realizowane będą przez 2 priorytety:

Priorytet 1. Edukacja kulturalna i kształcenie kadr kultury

1. Departament zarządzający: Departament Sztuki i Promocji Twórczości (DSPT)

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań:

- a) wspieranie przedsięwzięć mających na celu zwiększenie roli kultury w procesie edukacji, socjalizacji, i adaptacji społecznej;
- b) wspieranie przedsięwzięć mających na celu kształtowanie nawyku uczestnictwa w kulturze oraz jej świadomego odbioru;
- c) wzbogacenie oferty zagospodarowania wolnego czasu poprzez organizację warsztatów, kursów i szkoleń ze wszystkich dziedzin sztuki (teatru, plastyki, literatury, muzyki, filmu);
- d) kampanie promocyjne i akcje społeczne promujące aktywne uczestnictwo w kulturze;
- e) wspieranie przedsięwzięć przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu i patologiom, szczególnie wśród dzieci i młodzieży;
- f) popularyzacja osiągnięć twórców nieprofesjonalnych, szczególnie dzieci, młodzieży w formie konkursów, koncertów, przeglądów, festiwali, wystaw itp.;
- g) przygotowanie i wdrażanie programów (w tym także szkoleń i warsztatów) służących doskonaleniu zawodowemu z zakresu wiedzy o sztuce, upowszechnianiu kultury, promocji czytelnictwa skierowanych do nauczycieli, bibliotekarzy, instruktorów, animatorów kultury, itp.;
- h) dofinansowanie organizacji konferencji, sympozjów, seminariów, publikacji prac badawczych oraz wydawnictw pokongresowych służących refleksji nad sferą kultury, edukacji kulturalnej, języka polskiego w tym także nad kształtem i zadaniami bibliotek;
- i) realizacja kompleksowych prac badawczych i dokumentacyjnych oraz analiz z zakresu stanu sektora kultury i uczestnictwa w kulturze.

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) państwowe i samorządowe instytucje kultury;
- b) jednostki samorządu terytorialnego;
- c) publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne;
- d) organizacje pozarządowe;
- e) kościoły i związki wyznaniowe;
- f) państwowe i niepaństwowe uczelnie.

Priorytet 2. Ochrona dziedzictwa kultury ludowej

1. Departament zarządzający: Departament Sztuki i Promocji Twórczości (DSPT)

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań:

- a) dokumentowanie i archiwizowanie najbardziej wartościowych zjawisk kultury ludowej, tworzenie źródeł wizualnych, fonicznych i tekstowych;
- b) podejmowanie i publikowanie badań naukowych oraz materiałów popularyzujących twórczość ludową;
- c) organizacja seminariów i konferencji poświęconych kulturze ludowej;
- d) przekaz umiejętności i tradycji w formie warsztatów plenerów, kursów, szkoleń, szczególnie w formie tzw. „szkół tradycji”;
- e) tworzenie kolekcji sztuki ludowej, zakupy dóbr służących kultywowaniu lokalnych i regionalnych tradycji;

- f) popularyzacja twórczości ludowej przez wsparcie wystaw, konkursów, przeglądów i festiwalii;
- g) ochrona krajobrazu kulturowego wsi w tym poprzez pomoc w zachowaniu architektury regionalnej, tradycji, zwyczajów;
- h) podejmowanie działań na rzecz podtrzymywania i popularyzacji gwar regionów etnograficznych.

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- j) państwowe i samorządowe instytucje kultury i instytucje filmowe;
- k) jednostki samorządu terytorialnego;
- l) publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne;
- m) organizacje pozarządowe;
- n) kościoły i związki wyznaniowe;
- o) podmioty gospodarcze.

D. Program operacyjny "Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego".

I. Cele programu operacyjnego:

Celem programu "Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego" jest zwiększenie efektywności wykorzystania środków europejskich na rzecz rozwoju kultury. Program polega na dofinansowaniu przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wkładu krajowego do wybranych projektów kulturalnych, realizowanych ze środków europejskich. Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego to inaczej umowa przyrzeczenia o współfinansowaniu projektów realizowanych ze środków europejskich pod warunkiem ich wyboru do realizacji przez właściwe organy w ramach funduszy strukturalnych, programów wspólnotowych, środków EFTA oraz innych środków europejskich.

1. Departament zarządzający: Departament Strategii Kultury i Spraw Europejskich

2. Rodzaje kwalifikowanych zadań:

W ramach Programu "Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego" dofinansowane będą projekty z zakresu ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego, budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury kulturalnej oraz infrastruktury szkół i uczelni artystycznych, promocji twórczości, rozwoju infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, a także międzynarodowe przedsięwzięcia kulturalne o charakterze europejskim, realizowane przy współudziale środków europejskich, w tym szczególnie:

- a) funduszy strukturalnych;
- b) Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego;
- c) programów wspólnotowych.

3. Dofinansowanie ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wkładu publicznego (tzw. „wkładu własnego”) dotyczy w szczególności projektów realizowanych w ramach:

- a) Regionalnego Programu operacyjnego Warmia i Mazury
- b) Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego
- b) Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III
- e) Programów Wspólnotowych (m.in. Kultura 2000)

4. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) państwowe i samorządowe instytucje kultury oraz instytucje filmowe;
- b) jednostki samorządu terytorialnego;
- c) szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne;
- d) kościoły i związki wyznaniowe;
- e) organizacje pozarządowe.

E. Nowy program KULTURA 2007

Na lata 2007-2013 Komisja Europejska przygotowała projekt, o roboczej nazwie "Kultura 2007". Program realizowany od 1 stycznia 2007 roku i kończącym się 31 grudnia 2013 roku. Całkowity budżet na wykonanie niniejszego programu na ten okres wynosi 408 milionów EUR.

Cele programu:

1. Ogólnym celem programu jest przyczynienie się do uwydatnienia obszaru kulturalnego, wspólnego dla Europejczyków, przez rozwój współpracy kulturalnej pomiędzy twórcami, uczestnikami życia kulturalnego oraz instytucjami kulturalnymi krajów uczestniczących w programie, w celu popierania rodzenia się europejskiej postawy obywatelskiej.

2. Właściwe cele programu są następujące:

- a) wspieranie mobilności ponadnarodowej osób pracujących w sektorze kulturalnym;
- b) wspieranie ponadnarodowego obiegu dzieł oraz wyrobów artystycznych i kulturalnych;
- c) wspieranie dialogu międzykulturowego.

II. FUNDUSZE STRUKTURALNE.

1. Fundusze Strukturalne Unii Europejskiej

Polityka regionalna Unii Europejskiej skierowana jest do regionów słabiej rozwiniętych i uboższych grup społecznych. Podstawowym celem rozwoju regionalnego Unii Europejskiej jest wzrost poziomu spójności wewnętrznej na wszystkich obszarach Unii. Cel ten realizowany jest głównie poprzez stosowanie interwencji finansowej, w celu zmiany niekorzystnej sytuacji ekonomicznej, społecznej i kulturowej i poprawy sytuacji w kluczowych sektorach gospodarki regionu (tak zwana poprawa struktury). Polityka regionalna Unii Europejskiej realizowana jest poprzez konkretne instrumenty, którymi są Europejskie Fundusze Strukturalne oraz Fundusz Spójności. Z Funduszy Strukturalnych UE finansowane są dwa rodzaje programów:

- tzw. programy krajowe - przygotowywane przez kraj członkowski i po uzgodnieniu z Komisją Europejską samodzielnie przez ten kraj realizowane (w Polsce taki program nazywa się Narodowym Planem Rozwoju);
- tzw. inicjatywy wspólnotowe (np. INTERREG) i działania innowacyjne - programy dotyczące kluczowych zagadnień dla Unii jako całości.

Obecnie funkcjonują następujące Europejskie Fundusze Strukturalne:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ERDF);
- Europejski Fundusz Socjalny (ESF);
- Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (EAFGG);
- Jednolity Instrument Finansowania Rybołówstwa (FIFG).

Fundusze te stanowią bardzo istotne źródło finansowania kultury. Ponadto działania kulturalne mogą być współfinansowane w ramach Programów Wspólnotowych tworzonych i kierowanych w ramach Dyrekcji Generalnej ds. Kultury i Edukacji oraz Programów Wspólnotowych działających poza DG Kultura i Edukacja.

W ramach Funduszy Strukturalnych wspierane są inicjatywy, które znajdują wyraźne odzwierciedlenie we wzroście poziomu życia społeczno-gospodarczego danego terenu. Wszystkie projekty muszą być

ukierunkowane na problemy danego obszaru i pozytywnie wpływać na jego rozwój.

Kultura w aktualnie realizowanych Europejskich Funduszach Strukturalnych to istotny element determinujący:

- Bezpośrednie i pośrednie źródło zatrudnienia;
- Czynniki poprawiające samoświadomość obywateli, szansę na awans cywilizacyjny i lepszą orientację oraz dostosowywanie się do wymogów współczesnego świata;
- Czynniki przyciągający turystów i inwestorów;
- Czynniki przyczyniające się do zwiększenia spójności społeczno-ekonomicznej.

Wpływ sektora kultury na rozwój regionalny może wyrażać się w następujących obszarach:

- bezpośredni wpływ na rynek pracy poprzez tworzenie miejsc pracy w publicznych instytucjach kultury, organizacjach non-profit, a przede wszystkim przemysłach kultury;
- tworzenie produktów dla innych działów gospodarki, a przez to pośredni wpływ na rynek pracy poprzez generowanie miejsc pracy w sektorach związanych z sektorem kultury (głównie turystyka kulturalna i edukacja);
- wzrost dochodów budżetu lokalnego bezpośrednio ze sprzedaży dóbr i usług kultury na rynku wewnętrznym i zewnętrznym (eksport tworzonych dóbr i usług kultury) oraz zyski uzyskane z podatków od dochodów firm i osób zatrudnionych jak i podatków od nieruchomości;
- wzrost dochodów budżetu lokalnego pośrednio przez zyski generowane w innych sektorach (głównie turystyka kulturalna i za jej sprawą handel, komunikacja miejska, itp.);
- przyciąganie inwestorów, jako czynnik lokalizacji działalności;
- element rewitalizacji przestrzeni miejskiej oraz obiektów poprzemysłowych;
- pomoc w tworzeniu pozytywnego wizerunku miasta i jego promocji;
- przyciąganie oraz zatrzymywanie ludzi kreatywnych o wysokich kwalifikacjach - wpływ na atrakcyjność miasta jako miejsca zamieszkania;
- sposób walki z takimi chorobami miejskimi jak m.in. osłabienie więzi społecznych, wzrost poczucia osamotnienia, bezrobocie, patologie społeczne.

III. KORZYSTANIE ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ.

Narodowa Strategia Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) na lata 2007 - 2013.

Narodowa Strategia Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) na lata 2007-2013 to dokument strategiczny, przygotowywany przez kraje członkowskie, określający priorytety i obszary wykorzystania środków unijnych i krajowych w latach 2007 - 2013 oraz system wdrażania funduszy strukturalnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach Nowej Perspektywy Finansowej 2007-2013.

Celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost

zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Polski w ramach Unii Europejskiej i wewnątrz kraju.

Cel strategiczny osiągnięty będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych. Celami horyzontalnymi NSRO są:

1. Tworzenie warunków dla utrzymania trwałego i wysokiego tempa wzrostu gospodarczego;
2. Wzrost zatrudnienia poprzez rozwój kapitału ludzkiego oraz społecznego;
3. Podniesienie konkurencyjności polskich przedsiębiorstw w tym szczególnie sektora usług;
4. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów;
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej;
6. Rozwój obszarów wiejskich.

NSRO jest wdrażana przy pomocy Programów Operacyjnych (PO), zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego oraz przy pomocy Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO), zarządzanych przez Samorządy poszczególnych województw.

- Podstawowe cele RPO związane są z podnoszeniem konkurencyjności poszczególnych regionów oraz promowaniem zrównoważonego rozwoju. Cele te osiągnięte są poprzez zintegrowane oddziaływanie na tworzenie warunków dla wzrostu inwestycji na poziomie regionalnym i lokalnym oraz tworzenie warunków dla badań i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość;
- Społeczeństwo informacyjne;
- Inicjatywy lokalne w zakresie zatrudnienia i rozwoju oraz wsparcie struktur świadczących usługi lokalne w tworzeniu nowych miejsc pracy;
- Środowisko;
- Zapobieganie i zwalczanie zagrożeń przyrodniczych i technologicznych;
- Turystyka;
- Inwestycje w kulturę;
- Inwestycje w transport;
- Inwestycje energetyczne;
- Inwestycje w kształcenie (zwłaszcza zawodowe);
- Inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia oraz w infrastrukturę społeczną.

Opcjonalnie w ramach RPO można realizować inwestycje z zakresu:

- Wsparcia obszarów problemowych wybranych miast;
- Współpracy międzyregionalnej.

wzrostu zatrudnienia. Działania dla osiągnięcia określonych w RPO celów są koordynowane z działaniami podejmowanymi w ramach PO. W ramach RPO wsparciem zostaną objęte:

Programy Operacyjne (PO):

- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (PORPW);
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej (PEWT);
- Program Operacyjny Infrastruktura i środowisko (POIS);
- Program Operacyjny Konkurencyjna gospodarka (POKG);
- Program Operacyjny Kapitał ludzki (POKL);
- Program Operacyjny Pomoc techniczna (POPT).

Dla wspierania kultury w województwie warmińsko-mazurskim z ww. programów, najistotniejsze są cztery: PORPW, PEWT, POIS i POKL.

A. Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (PORPW).

Celem Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej jest: „Przyspieszenie tempa rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju”

Cel główny programu osiągany będzie przez realizację celów szczegółowych, którymi są:

- Stymulowanie rozwoju konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy;
- Zwiększenie dostępu do Internetu szerokopasmowego w Polsce Wschodniej;
- Rozwój wybranych funkcji metropolitalnych miast wojewódzkich;
- Poprawa dostępności i jakości powiązań komunikacyjnych województw Polski Wschodniej;
- Zwiększenie roli zrównoważonej turystyki w gospodarczym rozwoju makroregionu;
- Optymalizacja procesu wdrażania PO Rozwój Polski Wschodniej.

W ramach PO RPW będą realizowane projekty o kluczowym znaczeniu dla rozwoju społecznego pięciu województw Polski Wschodniej. Finansowane będą przede wszystkim inwestycje w zakresie infrastruktury wspierającej działalność naukową i badawczą oraz zakładające modernizację miejskich lub regionalnych systemów komunikacyjnych, a także realizowane będą przedsięwzięcia zwiększające atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną tego obszaru.

Oś priorytetowa V: Zrównoważony rozwój potencjału turystycznego opartego o warunki naturalne

V.1. Promowanie zrównoważonego rozwoju turystyki

Beneficjentami m. in. będą jednostki samorządu terytorialnego oraz związki i stowarzyszenia z ich udziałem.

B. Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej (PEWT).

W ramach Programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej realizowane będą:

- Programy współpracy przygranicznej, których celem jest wspieranie zintegrowanego i zrównoważonego rozwoju w sferze gospodarczej, społecznej i kulturalnej, zmierzające do zwiększenia konkurencyjności obszarów przygranicznych oraz poprawy jakości życia mieszkańców;
- Programy współpracy transnarodowej, których celem jest wspieranie zintegrowanego rozwoju w ramach europejskich obszarów współpracy poprzez wspólną realizację ponadnarodowych projektów w zakresie gospodarki wodnej, poprawy dostępności regionów i wspierania zaawansowanych technologii komunikacyjno-informatycznych, przeciwdziałania katastrofom naturalnym i technologicznym, rozwoju sieci współpracy naukowej i technologicznej;
- Program (lub Programy) współpracy międzyregionalnej, których celem jest poprawa efektywności polityki regionalnej przez wspieranie sieci współpracy oraz wymianę doświadczeń między regionami z terytorium całej UE. Współpraca ta dotyczyć będzie przede wszystkim innowacyjności, technologii, środowiska, zapobiegania ryzyku, odnowy zasobów miejskich.

B. Program Operacyjny Infrastruktura i środowisko (POIS).

Celem PO Infrastruktura i środowisko jest rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej, w tym transportowej, środowiskowej, energetycznej, kultury i zdrowia, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów.

W celu tworzenia warunków dla wzrostu konkurencyjności i znaczenia kultury jako czynnika rozwoju społeczno-ekonomicznego w ramach PO Infrastruktura i środowisko środki zostaną ukierunkowane na rozwój infrastruktury kultury i ochronę dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym.

Priorytet V: Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych.

Główny cel Priorytetu

Ograniczenie degradacji środowiska naturalnego oraz strat zasobów różnorodności biologicznej.

Cele szczegółowe Priorytetu:

- Przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) i ostoi gatunków na obszarach chronionych wraz zachowaniem zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności genetycznej roślin, zwierząt i grzybów;
- Przywrócenie drożności korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji w skali kraju;
- Wsparcie procesu opracowania planów ochrony dla obszarów chronionych;
- Zwiększenie świadomości w zakresie potrzeby i właściwych metod ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu.

Opis i uzasadnienie Priorytetu

W ramach priorytetu prowadzona będzie czynna ochrona przyrody na obszarach chronionych w Polsce. Wspierane będą działania mające na celu zachowanie zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności genetycznej roślin, zwierząt i grzybów oraz przywracania drożności korytarzy ekologicznych, aby umożliwić prawidłowe funkcjonowanie sieci NATURA 2000. W ramach priorytetu realizowane będą również działania związane z kształtowaniem postaw społecznych sprzyjających ochronie środowiska, ochronie przyrody, w tym różnorodności biologicznej i ochronie krajobrazu, a także zachowań proekologicznych poprzez szeroko rozumianą edukację ekologiczną.

W ramach Priorytetu wspierane będą przedsięwzięcia m. in. w następującym zakresie:

- odbudowa zdegradowanych siedlisk nieleśnych i wodnych;
- wykup gruntów kluczowych dla ochrony przyrody i ich renaturalizacja;
- budowa lub modernizacja małej infrastruktury służącej udostępnianiu dla turystów obszarów chronionych, w tym budowa ścieżek dydaktycznych, ścieżek rowerowych, szlaków, parkingów, punktów widokowych, wież widokowych, zadaszeń itp.;
- przygotowanie studium wykonalności oraz dokumentacji technicznej dla projektów niniejszego priorytetu;
- opracowanie planów ochrony dla obszarów specjalnej ochrony ptaków i specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000;
- opracowanie krajowych programów ochrony wybranych gatunków lub siedlisk przyrodniczych;
- ogólnopolskie lub ponadregionalne projekty szkoleniowe lub programy aktywnej edukacji dla wybranych grup społecznych i zawodowych mające na celu

podnoszenie kwalifikacji i kształtowanie świadomości w zakresie zrównoważonego rozwoju;

- kampanie informacyjno-promocyjne dotyczące wybranych aspektów środowiska i jego ochrony prowadzone z udziałem środków masowego przekazu, społecznych organizacji ekologicznych i innych podmiotów, w tym badania opinii publicznej ex-ante i ex-post;
- ogólnopolskie i międzynarodowe imprezy masowe, których celem jest popularyzacja wiedzy o środowisku oraz kształtowanie proekologicznych postaw społecznych;
- budowanie sieci partnerstwa na rzecz ochrony środowiska, moderowanie platform dialogu społecznego jako elementu integrującego społeczeństwo, zwłaszcza organizacje społeczne w procesie podejmowania decyzji;
- organizacja ogólnopolskich konkursów i festiwali ekologicznych.

Priorytet XII: Kultura i dziedzictwo kulturowe

Główny cel Priorytetu:

Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego o znaczeniu światowym i europejskim dla zwiększenia atrakcyjności Polski.

Cele szczegółowe Priorytetu:

- Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym;
- Poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym oraz zwiększenie dostępu do kultury.

Opis i uzasadnienie Priorytetu

Osiągnięcie celów szczegółowych Priorytetu związane jest z realizacją projektów dotyczących rozbudowy i modernizacji infrastruktury kultury oraz ochrony dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym. W ramach Priorytetu wsparciem objęte będą projekty z zakresu ochrony i zachowania zabytków nieruchomych o znaczeniu ponadregionalnym, w tym wpisane na listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO lub uznane przez Prezydenta RP za Pomniki Historii.

Wsparciem objęte będą również projekty z zakresu ochrony i zachowania ruchomych obiektów dziedzictwa kulturowego, a także projekty z zakresu rozwoju zasobów cyfrowych w dziedzinie zasobów bibliotecznych i archiwalnych oraz zasobów wirtualnych muzeów.

W ramach Priorytetu realizowane będą także projekty z zakresu rozwoju oraz poprawy stanu infrastruktury kultury, w tym szkolnictwa artystycznego.

C. Program Operacyjny Kapitał ludzki (POKL).

Celem niniejszego PO jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich, poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, a także podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, poprzez wyposażenie odbiorców wsparcia w kompetencje zwiększające konkurencyjność na rynku pracy, w tym osób niepełnosprawnych. Realizacja tego celu odbywać się będzie poprzez zwiększenie możliwości dostępu do zatrudnienia, tworzenie warunków dla pełnej spójności społecznej, wzmocnienie adaptacyjności zasobów ludzkich i gospodarki oraz poprawę jakości pracy.

Zwiększanie szans utrzymania zatrudnienia wszystkich pracujących oraz uzyskanie zatrudnienia przez bezrobotnych bądź poszukujących pracy, jak również innych znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, będzie następować poprzez oferowanie aktywnych form wsparcia, podnoszenie kwalifikacji oraz rozwój alternatywnych i elastycznych form zatrudnienia. W celu zwiększenia możliwości podjęcia lub utrzymania zatrudnienia,

wprowadzane będą zachęty do podejmowania własnej działalności gospodarczej i promowane działania z zakresu przedsiębiorczości. Wsparciu osób bezrobotnych i wykluczonych społecznie towarzyszyć będzie zwiększanie skuteczności funkcjonowania instytucji rynku pracy oraz instytucji działających w obszarze polityki społecznej.

Ważną kwestią jest również antycypacja trendów ekonomicznych i zarządzanie zmianą gospodarczą. W związku z tym niezwykle istotny jest rozwój potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw, poprzez wsparcie dla małych firm w zakresie ich adaptacyjności, inwestycje w doskonalenie zawodowe kadr, poprawę jakości zatrudnienia i wspieranie transferu wiedzy w przedsiębiorstwach.

W zakresie edukacji przewiduje się rozwijanie systemu kształcenia przez całe życie i zapewnienie wysokiej jakości edukacji na wszystkich jej poziomach, dostosowanej do potrzeb rynku pracy. Modernizacja systemu edukacji, mająca na celu przystosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb gospodarki opartej na wiedzy i wymogów rynku pracy, zakłada działania ukierunkowane na wyrównywanie szans edukacyjnych, wsparcie i promocję systemów kształcenia ustawicznego, w tym kształcenia na odległość, oraz wspomaganie rozwoju systemu edukacji poprzez działania badawcze i analityczne. Planuje się zapewnienie w ramach tego PO środków na stworzenie warunków rozwoju szkół wyższych i ośrodków akademickich.

Celem PO jest również wzmocnienie zdolności polskiej administracji do wypełniania misji publicznej w nowoczesny i partnerski sposób i tworzenie warunków dla rozwoju instytucji społeczeństwa obywatelskiego aktywnie zaangażowanego w sprawy publiczne. W ramach programu realizowane będą przedsięwzięcia mające na celu budowę sprawnego i partnerskiego państwa, poprzez m.in. wsparcie zasad *good governance*, podnoszenie kompetencji kadry urzędniczej i wymiaru sprawiedliwości, wdrożenie nowoczesnych narzędzi zarządzania oraz rozwój współpracy administracji publicznej z partnerami społeczno-gospodarczymi.

Ponadto w ramach PO Kapitał ludzki środki finansowe będą wydatkowane na realizację priorytetu Profilaktyka, promocja zdrowia i poprawa stanu zdrowia społeczeństwa.

D. Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007-2013.

Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007-2013 jest jednym z 16 programów regionalnych dla realizacji Strategii Rozwoju i Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013 (Narodowej Strategii Spójności; NSRO/NSS) w zakresie polityki wzrostu konkurencyjności i wyrównywania szans rozwojowych planowanych przez samorządy województw.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2013 zamierzony jest jako podstawowy instrument realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2020. Strategia programu jest w pełni spójna z założeniami rozwoju przyjętymi w Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015, celami akcentowanymi przez Narodową Strategię Spójności 2007-2013, a także z celami Strategicznych Wytocznych Wspólnoty, Strategii Lizbońskiej, z priorytetami Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w latach 2007-2013.

Celem głównym Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2013 jest tworzenie warunków dla dynamicznego rozwoju społeczno-gospodarczego, wzrostu potencjału i efektywności gospodarowania, kreowanie zdolności do skutecznej gospodarczej rywalizacji z otoczeniem przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Program jest finansowany z: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, publicznych środków krajowych, środków prywatnych. Za wdrażanie programu odpowiedzialny będzie Zarząd Województwa warmińsko-mazurskiego. Regionalny Program Operacyjny realizowany będzie na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego. Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007-2013 został przyjęty przez Zarząd Województwa oraz zatwierdzony przez Komisję Europejską.

Na realizację RPO WiM z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego przewidziane zostało 1 036 542 041 euro.

Celem głównym Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013 jest Wzrost konkurencyjności gospodarki oraz liczby i jakości powiązań sieciowych. Cel ten osiągany będzie poprzez spójną i konsekwentną realizację następujących celów szczegółowych:

1. Wzrost konkurencyjności firm, produktów i usług,
2. Wyższą konkurencyjność województwa jako miejsca pracy i życia,
3. Poprawę połączeń sieciowych województwa warmińsko-mazurskiego.

Jednym z priorytetów RPO Warmia i Mazury jest Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast. Działania w ramach Priorytetu IV to:

- 4.1. Humanizacja blokowisk
- 4.2. Rewitalizacja miast
- 4.3. Restrukturyzacja terenów

Celem Priorytetu IV jest wzmocnienie miast o wysokim potencjale rozwojowym jako atrakcyjnych centrów przedsiębiorczości, usług i zamieszkiwania.

W programie znajdują się inwestycje obejmujące: zagospodarowanie przestrzeni publicznych, renowację budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym, modernizacja obiektów użyteczności publicznych i jednoczesna ich adaptacja na cele turystyczne, rekreacyjne i sportowe, remont obiektów zdegradowanych i ich jednoczesna adaptacja na cele kulturalne i edukacyjne, tworzenie warunków lokalowych i infrastrukturalnych do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, przygotowanie terenów przemysłowych pod nowe inwestycje oraz modernizacja obiektów powojennych i zagospodarowanie terenu.

IV. Mechanizmy Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy.

Po wejściu do Unii Europejskiej Polska może korzystać z nowych sposobów wspierania projektów m.in. z zakresu kultury, jakimi są Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy.

Dla sektora kultury ważniejszy jest Mechanizm Finansowy EOG, który jako jeden z obszarów priorytetowych dla finansowania projektów wymienia ochronę kulturowego dziedzictwa europejskiego, w tym transport publiczny i odnowa miast, na który przeznaczono 77,46 mln euro, czyli 14,5% z całości przyznanych Polsce środków.

Celem priorytetu jest zachowanie i odbudowa europejskiego dziedzictwa kulturowego wraz z jego otoczeniem oraz wykreowanie narodowych produktów turystyki kulturowej w historycznych miastach Polski (w szczególności Warszawa, Kraków, Gdańsk, Wrocław, Poznań).

Aneksy do Memorandum of Understanding wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG 2004-2009 wymieniają następujące "projekty" o minimalnej wartości 1 mln euro z zakresu:

- rewitalizacji, konserwacji, renowacji, modernizacji i adaptacji na cele kulturalne historycznych obiektów i zespołów

zabytkowych wraz z ich otoczeniem, szczególnie realizowanych w ramach przyjętych narodowych strategii rozwoju produktów turystyki kulturowej;

- rewitalizacji historycznych obszarów miejskich;
- rewitalizacji, konserwacji, renowacji, modernizacji i adaptacji na cele kulturalne zespołów fortyfikacyjnych oraz budowli obronnych;
- rewitalizacji obiektów przemysłowych o wysokiej wartości historycznej na cele kulturalne, w tym zwłaszcza na muzea nowoczesności;
- renowacji, ochrony i zachowania miejsc pamięci i martyrologii;
- budowy i rozbudowy publicznych i niekomercyjnych instytucji kultury o europejskim znaczeniu;
- budowy, rozbudowy, odbudowy i adaptacji infrastruktury kulturowej w miejscach o symbolicznym znaczeniu dla polskiej kultury;
- kompleksowych programów konserwacji zbiorów zabytków ruchomych oraz konserwacji i digitalizacji zabytkowych księgozbiorów i archiwaliów;
- tworzenie systemów zabezpieczeń przed nielegalnym wywozem dzieł sztuki oraz zabezpieczenie zabytków ruchomych i nieruchomych przed kradzieżą i zniszczeniem.

O środki w ramach Mechanizmów ubiegać się mogą m.in.: Ministerstwo Kultury, jednostki samorządu terytorialnego, związki i porozumienia jednostek samorządu terytorialnego, instytucje publiczne, dla których organizatorem są organa administracji rządowej i samorządowej, organizacje pozarządowe, w tym stowarzyszenia i fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pożytku publicznego, przedsiębiorstwa państwowe i zakłady budżetowe jednostek samorządu terytorialnego działające non – profit.

V. INNE FUNDUSZE.

A. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie.

Działalność wojewódzkich funduszy ochrony środowiska ma na celu wspieranie przedsięwzięć wynikających z realizacji celów określonych w polityce ekologicznej państwa poprzez wspomaganie finansowe zadań w ochronie środowiska i gospodarce wodnej, spójnych z listami zadań priorytetowych w formie preferencyjnych pożyczek, dotacji i dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek.

B. Krajowy Fundusz Mieszkaniowy

Został powołany do realizacji zadań wynikających z polityki państwa w zakresie gospodarki mieszkaniowej oraz rozwoju budownictwa mieszkaniowego.

Głównym celem działania KFM jest zwiększenie dostępności do mieszkań dla osób o dochodach niepozwalających na zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych na zasadach rynkowych. Środkiem służącym realizacji tego celu jest udzielanie preferencyjnych kredytów:

- dla Towarzystw Budownictwa Społecznego i spółdzielni mieszkaniowych na budowę i adaptację mieszkań na wynajem;
- dla spółdzielni również na budowę mieszkań oddawanych do użytkowania na zasadach spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu;
- dla gmin na budowę infrastruktury technicznej towarzyszącej budownictwu mieszkaniowemu.

Towarzystwa Budownictwa Społecznego, jak i spółdzielnie mieszkaniowe, są organizacjami nienastawionymi na zysk, ich

celem statutowym jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych ludności. Mieszkania finansowane z udziałem kredytu ze środków KFM mogą być wynajmowane osobom/rodzinom niedysponującym tytułem prawnym do innego lokalu oraz posiadającym umiarkowane dochody w przeliczeniu na członka rodziny. Realizacja programu społecznego budownictwa czynszowego odbywa się we współpracy z samorządowymi władzami lokalnymi.

C. Fundacje i inne organizacje wspierające kulturę:

- Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej;
- Fundacja Kultury;
- Fundacja Bankowa im. L. Kronenberga;
- Fundacja "Cepelia" - Polska Sztuka i Rękodzieło;
- The Pollock-Krasner Foundation, Inc.;
- The Getty Grant Program;
- Fundacja Andrew W. Mellon'a;
- The Felix Meritis Foundation;
- Ford Foundation;
- European Cultural Foundation;
- Fondation de France;
- Fondation Roi Baudouin / Koning Boudewijnstichting;
- Amerykańsko-Polsko-Izraelska Fundacja "Shalom";
- Foundation Marcel Hicter;
- Eurimages;
- International Fund for the Promotion of Culture, UNESCO;
- Robert Bosch Stiftung;
- Kultur Kontakt Austria;
- Europejski Znak Jakości;
- Europejski Bank Inwestycyjny;
- European Association for Jewish Culture;
- EVENS Foundation;
- ZEIT - Stiftung Ebelin und Gerd Bucerius;
- Bertelsmann Stiftung;
- Fritz Thyssen Stiftung;
- Bogliasco Foundation;
- Freudenberg Stiftung;
- Program Translatorski ©P.

VI. FUNDUSZE SAMORZĄDOWE.

Rada Miasta Elku Uchwałą Nr L/467/10 z dnia 30 marca 2010 roku w sprawie określenia zasad udzielania dotacji z budżetu Miasta Elku na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków na terenie Miasta Elku, uchwaliła, że z budżetu Miasta Elku mogą być udzielane dotacje celowe na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach ruchomych i nieruchomych.

Celem dotacji jest wspieranie i uzupełnianie działań właścicieli lub posiadaczy zabytków dla zapewnienia ochrony i konserwacji wartościowych elementów substancji zabytkowej tworzących ramy przestrzeni publicznej, mających istotne znaczenie w kreowaniu wizerunku Miasta Elku.

10. WNIOSKI

Zastosowanie zgodnego z polityką horyzontalną Unii Europejskiej Programu Ochrony Zabytków dla Gminy Miasto Elk przyniesie korzyści w postaci:

- możliwość poprawnego przeprowadzenia programu rewitalizacji;
- renowacja zabytkowej tkanki technicznej;
- poprawa warunków mieszkaniowych i jakości życia;
- zwiększenie prestiżu Elku w Polsce i zagranicą;
- poprawa konkurencyjności w stosunku do innych miast regionu;
- zwiększenie zainteresowania miasta turystów;

- napływ dużych środków finansowych, szczególnie z UE;
- wzrost świadomości lokalnej i identyfikacja z miejscem zamieszkania;
- lepsze samopoczucie mieszkańców;
- napływ osób chcących zamieszkać w mieście, również z kapitałem;
- wzrost wpływów z podatków;
- zwiększenie środków finansowych na inwestycje;
- nowe miejsca pracy;
- wzrost wykształcenia;
- zmniejszenie bezrobocia;
- rozwój i wzrost ożywienia kulturalnego i lokalnych wartości kulturalnych;
- wypracowanie markowego produktu turystycznego;
- rozbudowa publicznych i niekomercyjnych instytucji kultury;
- zabezpieczenie ruchomych i nieruchomych dóbr kultury przed zniszczeniem;
- polepszenie środowiska kulturalnego i przyrodniczego;
- na zrealizowanie polityki równych szans;
- na stabilność miejsc pracy w kulturze i przemyśle kultury;
- na tworzenie i rozwój społeczeństwa informacyjnego.

11. BIBLIOGRAFIA

J. Baciński, Zamek Prokuratorski w Elku. Przyczynek do dziejów miasta i regionu, Elk 2008.
R. Klimowicz, Elk. Karty z dziejów miasta i okolic, Elk 2009.
J. Bogdanowski, (pod. Red.), Miasto historyczne w dialogu ze współczesnością, Gdańsk 2002.
Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Terenu Ustka „Łacha”;
Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004–2013, opracowana przez Ministerstwo Kultury.
NARODOWY PROGRAM KULTURY „OCHRONA ZABYTEKÓW I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO” NA LATA 2004-2013, opracowana przez Ministerstwo Kultury, Warszawa 2004.
PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO, Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki, Olsztyn.
Program Operacyjny INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO, Narodowa Strategia Spójności 2007-2013, PROJEKT NR 4, Warszawa, 25 maja 2006 r.
POLSKA. NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie, WSTĘPNY PROJEKT, dokument zaakceptowany w dniu 14 lutego 2006 r. przez Radę Ministrów Ministerstwo Rozwoju Regionalnego WARSZAWA, 14 LUTY 2006.
Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Narodowa Strategia Spójności 2007-2013 projekt przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 31.05.2006 r. Warszawa, maj 2006.
Program Rewitalizacji Elku, Załącznik do Uchwały Nr XXXIX/373/09 Rady Miasta Elku z dnia 30 czerwca 2009 roku.
Programu Rozwoju Lokalnego 2004-2016, załącznikiem Nr 1 do Uchwały XXIII/211/04 Rady Miasta Elku z dnia 9 lipca 2004 r.
STRATEGIA ROZWOJU KULTURY W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM do 2015 roku, Olsztyn 2001.
Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020, Załącznik do Uchwały nr XXXIV/474/05 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 31 sierpnia 2005 r. Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2005.
STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU POWIATU EŁCKIEGO DO ROKU 2016, Elk 2008.
STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU EŁKU DO ROKU 2016, Załącznik do Uchwały Nr XX/190/08 Rady Miasta Elku z dnia 29 stycznia 2008 r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA EŁK, autorstwa: mgr inż. arch. Danuty Strembickiej wraz z zespołem. Załącznik nr 1 do Uchwały Rady Miejskiej w Ełku Nr XVIII/170/2000 z dnia 26 kwietnia 2000 roku w sprawie „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Ełk”.

Uchwała Nr XX/187/08 Rady Miasta Ełku z dnia 29 stycznia 2008 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta „EŁK-PODMIEJSKA”, dla terenu ograniczonego ulicą Przemysłową, ulicą Suwalską, od wschodu i południa granicą miasta Ełk.

Uchwała NR XXII/212/08 Rady Miasta Ełku z dnia 18 marca 2008 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zwanego „Ełk – Nadjeziorna”.

Uchwała NR XXIII/223/08 Rady Miasta Ełku z dnia 29 kwietnia 2008 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w obrębie I miasta Ełk, obejmującego wyspę Zamkową oraz teren ograniczony ul. Zamkową i jeziorem Ełckim, zwanego „Ełk – Zamkowa”.

Uchwała Nr XXIV/236/08 Rady Miasta Ełku z dnia 27 maja 2008 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, zwanego „Ełk - Konieczki”.

Uchwała NR IX/68/03 RADY MIASTA EŁKU z dnia 23 czerwca 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, zwanego „Ełk – Parkowa”.

Uchwała NR XV/128/03 RADY MIASTA EŁK z dnia 18 listopada 2003 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Ełku nad Jeziorem Ełckim przy ul. Baranki, zwanego „EŁK – BARANKI”.

UCHWAŁA NR XLVI/396/06 RADY MIASTA EŁKU z dnia 23 maja 2006 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Ełku zwanego „EŁK – osiedle JEZIORNA”.

UCHWAŁA Nr XXXIV/306/05 Rady Miasta Ełku z dnia 28 czerwca 2005 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Ełk zwanego „EŁK – Dąbrowskiej”.

Uchwała Nr XXXIV/357/02 Rady Miasta Ełku z dnia 27 maja 2002 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu zwanego „EŁK – NORWIDA”.

Uchwała Nr XLVII/362/98 Rady Miasta Ełku z dnia 2 czerwca 1998 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów położonych po zachodniej stronie ul. Przemysłowej obejmujących obszar 2 Podstrefy Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Ełku.

Uchwała NR XLIII/305/97 Rady Miasta EŁK z dnia 30 grudnia 1997 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania rejonu ulic: Cmentarnej, Kochanowskiego, Matejki, Kilińskiego, Koszykowej i Pięknej w Ełku.

Uchwała Nr XI/87/99 RADY MIASTA EŁKU z dnia 7 lipca 1999 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu ograniczonego ul. Kilińskiego, rzeką Ełk, terenem Zgromadzenia Sióstr Benedyktynek Misjonarek i jez. Ełk zwanym EŁK - CYPEL.

Uchwała NR XLV/318/98 RADY MIASTA EŁKU z dnia 27 marca 1998 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego osiedla “Kajki” w Ełku, zmienionego w części tekstowej uchwałą nr XXXI/299/08 Rady Miasta Ełku z dnia 23 grudnia 2008 r.

Uchwała NR IV/21/06 RADY MIASTA EŁK z dnia 28 grudnia 2006 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego

w Ełku, ograniczonego ulicami: Gdańską, A. Mickiewicza, Słoneczną, Gen. W. Sikorskiego, zwanego „EŁK - GDAŃSKA”. Uchwała Nr XLIX/438/06 Rady Miasta Ełku z dnia 26 września 2006 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miasta Ełk zwanego „EŁK – Kilińskiego - Targowa”.

Uchwała Nr V/33/03 RADY MIASTA EŁKU z dnia 31 stycznia 2003 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Ełku, ograniczonego ulicami A. Mickiewicza, Gdańską, St. Moniuszki i M. Konopnickiej, zwanego „EŁK – KONOPNICKIEJ”.

Uchwała Nr VI/39/99 Rady Miasta Ełku z dnia 12 marca 1999 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu po byłym przedsiębiorstwie “Lenpol” zwanym “LENPOL”.

Uchwała Nr XXXV/367/02 RADY MIASTA EŁKU z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Ełku, zwanego „EŁK - ŁUKASIEWICZA”.

Uchwała Nr XVIII/161/2000 RADY MIASTA EŁKU z dnia 26 kwietnia 2000 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Ełku, pomiędzy ulicami Wojska Polskiego, Grunwaldzka, jeziorem Ełckim i ulicą dojazdowa /dz. 181/ i zwanego Ełk – „Półwysep”.

Uchwała Nr XLIII/367/98 RADY MIASTA EŁKU z dnia 18 czerwca 1998 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu ograniczonego ul. Kilińskiego, rzeka Ełk, układem torowym stacji Ełk - Towarowa, cmentarzem komunalnym i ul. Cmentarna, zwanym – “PARK”.

Uchwała NR XXXII/327/2002 RADY MIASTA EŁKU z dnia 25 stycznia 2002 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu zwanego „EŁK – PIĘKNA, KOSZYKOWA”.

Uchwała Nr XXXIV/356/02 Rady Miasta Ełku z dnia 27 maja 2002 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu ograniczonego ulicami Armii Krajowej, E. Orzeszkowej, T. Kościuszki i F. Chopina, zwanym „EŁK – SKLEJKI”.

Uchwała NR XX/188/08 Rady Miasta Ełku z dnia 29 stycznia 2008 roku w sprawie uchwalenia zmiany fragmentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu ograniczonego ulicami Armii Krajowej, E. Orzeszkowej, T. Kościuszki i F. Chopina „Ełk – Sklejki II” na obszarze położonym w obrębie I miasta Ełku, obejmującym dz. nr 484/5, 486/11, 488/10, 488/8, 1401/1, 1401/2, 484/7, 480/51, 1362/6.

UZUPEŁNIENIE NARODOWEJ STRATEGII ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004-2020, MINISTERSTWO KULTURY, WARSZAWA 2005.

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2008-2011, Załącznik do Uchwały Nr XIV/280/07 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28.12.2007 r.

Źródła internetowe:

www.bgk.com.pl
www.bip.powiat.elk.pl
bip.um.elk.pl
www.bip.uw.olsztyn.pl
www.cuda_polski.netbird.pl
www.elk.pl
www.funduszeStrukturalne.gov.pl
www.kobidz.gov.pl
www.mk.gov.pl
www.mkidn.gov.pl
www.mrr.gov.pl
www.wfosigw.olsztyn.pl
www.wikipedia.pl

12. SPIS ILUSTRACJI

1. Mapa Powiatu Elckiego. Źródło: Program Rewitalizacji Elku, Urząd Miasta w Elku, 2009 r.;

2. Rozmieszczenie lasów i jezior w powiecie elckim. Źródło: Program Rewitalizacji Elku, Urząd Miasta w Elku, 2009 r.

3. Mapa graniczna z 1541 roku. Ze zbiorów Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz, Berlin (Dahlem).

4. Plan Elku z 1931 r. Ze zbiorów Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków Delegatura w Elku.

5. Widok na Elk z lotu ptaka. Źródło. Urząd Miasta Elku 2007 r.

6. Rozmieszczenie obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Źródło: załącznik do decyzji nr A-17/S w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków z dn. 20.02.1979 r.;

7. Widok na kościół pod wezwaniem Najświętszego Serca Jezusowego (poprzednio ewangelicki) - z 1847 roku. Fot. autor;

8. Widok na zamek prokuratorski pochodzący z przełomu XIV i XV wieku. Fot. autor;

9. Widok na kościół parafialny pod wezwaniem Św. Wojciecha – 1853 rok. Fot. autor;

10. Widok na most drogowy na jeziorze Elckim – 1910 rok. Fot. autor;

11. Widok na wieżę ciśnień (Obecnie Muzeum Kropli Wody) – 1906 rok. Fot. autor;

12. Widok na Park Miejski (Położony między ulicami Armii Krajowej, 3 Maja, Mickiewicza i Małeckich) – początek XX wieku. Fot. autor;

13. Widok na budynek Szkoły Artystycznej – druga połowa XIX wieku. Fot. autor;

14. Widok na kolejkę wąskotorową – początek XX wieku. Źródło: Urząd Miasta Elku;

15. Ul. Kościuszki. Budynki z drugiej połowy XIX i początku XX wieku. Fot. autor.

13. Załącznik

Wykaz zabytków nieruchomych będących w ewidencji zabytków:

1. Budynek mieszkalny, druga połowa XIX wieku, ul. 3 Maja 4, nr ewidencyjny 3895;

2. Budynek mieszkalny, druga połowa XIX wieku, ul. 3 Maja 5, nr ew. 3896;

3. Budynek mieszkalny, około lat 1905-1910, ul. 3 Maja 6, nr ew. 3897;

4. Budynek mieszkalny, pierwsza ćwierć XX wieku, ul. 3 Maja 7, nr ew. brak;

5. Budynek mieszkalny, około lat 1905-1910, ul. 3 Maja 9, nr ew. 3898;

6. Budynek mieszkalny, około lat 1905-1910, ul. 3 Maja 11, nr ew. 3900;

7. Cmentarz wojenny z I wojny światowej, 1914-1915, ul. 11 Listopada, nr ew. 1423;

8. Budynek gimnazjum, 1859 r., rozbudowa w 1913 r., ul. Armii Krajowej 1, nr ew. 3853;

9. Budynek mieszkalny, pierwsze dziesięciolecie XX wieku, ul. Armii Krajowej 3, nr ew. 3854;

10. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Armii Krajowej 4, nr ew. 3855;

11. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Armii Krajowej 6, nr ew. brak;

12. Budynek mieszkalny, około 1927 r., ul. Armii Krajowej 7, nr ew. 3856;

13. Budynek mieszkalny, 1915-1925 r., ul. Armii Krajowej 8, nr ew. brak;

14. Budynek mieszkalny, 1911 r., ul. Armii Krajowej 11, nr ew. 3858;

15. Budynek mieszkalny, przełom XIX i XX wieku, ul. Armii Krajowej 13, nr ew. 3859;

16. Budynek mieszkalny, przełom XIX i XX wieku, ul. Armii Krajowej 15, nr ew. 3860;

17. Budynek mieszkalny, XX wiek, ul. Armii Krajowej 17, nr ew. 3861;

18. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Armii Krajowej 24, nr ew. brak;

19. Budynek mieszkalny, 1915 r., ul. Armii Krajowej 28, nr ew. 3867;

20. Budynek mieszkalny, 1909 r., ul. Armii Krajowej 33, nr ew. 3868;

21. Budynek mieszkalny, przełom XIX i XX wieku, ul. Armii Krajowej 35, nr ew. 3869;

22. Budynek mieszkalny, przełom XIX i XX wieku, ul. Armii Krajowej 37, nr ew. 3870;

23. Budynek mieszkalny, przełom XIX i XX wieku, ul. Armii Krajowej 40, nr ew. 3871;

24. Budynek mieszkalny, 1911 r., ul. Armii Krajowej 42, nr ew. 3872;

25. Budynek mieszkalny, przełom XIX i XX wieku, ul. Armii Krajowej 56, nr ew. 3873;

26. Budynek poczty, 1881 r., ul. Chopina 1, nr ew. brak;

27. Budynek murowany, początek XX wieku, ul. Chopina 2, nr ew. brak;

28. Budynek mieszkalny, przełom XIX i XX wieku, ul. Chopina 3, nr ew. 3875;

29. Budynek mieszkalny, 1911 rok, ul. Chopina 4, nr ew. 3876;

30. Budynek mieszkalny, lata dziewięćdziesiąte XIX wieku, ul. Chopina 9, nr ew. 3877;

31. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Chopina 14, nr ew. 3879;

32. Budynek mieszkalny, przełom XIX i XX wieku, ul. Chopina 15, nr ew. brak;

33. Budynek mieszkalny, przełom XIX i XX wieku, ul. Chopina 19, nr ew. 3880;

34. Budynek mieszkalny, 1902 rok, ul. Chopina 21, nr ew. 3881;

35. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Chopina 23, nr ew. 3882;

36. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Czarna 1, nr ew. brak;

37. Budynek rzeźni, 1907 rok, ul. Gdańska 40, nr ew. 6861;

38. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Grajewska 6, nr ew. brak;

39. Budynek mieszkalny, 1911 rok, ul. Grajewska 7, nr ew. brak;

40. Budynek szkoły, lata dwudzieste XX wieku, ul. Kajki 2, nr ew. brak;

41. Cmentarz wojenny z okresu I wojny światowej, 1914-1915, ul. Kajki, nr ew. 1422;

42. Cmentarz wojenny z okresu I wojny światowej, 1914 rok, ul. Kolejowa, nr ew. 1426;

43. Budynek mieszkalny, lata 1915-1925, ul. Kościuszki 4, nr ew. brak;

44. Budynek mieszkalny, przełom XIX i XX wieku, ul. Kościuszki 5, nr ew. 3883;

45. Budynek mieszkalny, lata 1915-1925, ul. Kościuszki 6, nr ew. brak;

46. Budynek mieszkalny, 1912 rok, ul. Kościuszki 7, nr ew. 3885;

47. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Kościuszki 11, nr ew. 3886;

48. Budynek mieszkalny, 1903 rok, ul. Kościuszki 13, nr ew. 3887;

49. Budynek gospodarczy nr 1 w zespole koszar piechoty, 1884 rok, ul. Kościuszki, nr ew. 6787;

50. Budynek gospodarczy nr 5 w zespole koszar piechoty, druga połowa XIX wieku, ul. Kościuszki, nr ew. 6788;

51. Warsztat nr 14 w zespole koszar piechoty, 1884 rok, ul. Kościuszki, nr ew. 6785;

52. Koszarowiec nr 21 w zespole koszar piechoty, 1884 rok, ul. Kościuszki 23, nr ew. 6794;

53. Budynek administracyjny nr 23 w zespole koszar piechoty, 1884 rok, ul. Kościuszki, nr ew. 6784;

54. Koszarowiec nr 24 w zespole koszar piechoty, 1884 rok, ul. Kościuszki, nr ew. 6795;

55. Koszarowiec nr 25 w zespole koszar piechoty, 1884 rok, ul. Kościuszki, nr ew. 6789;

56. Budynek sądu, 1877 rok, ul. Małeckich 1, nr ew. 3901;

57. Budynek mieszkalny, około 1910 roku, ul. Małeckich 2, nr ew. 3902;

58. Budynek mieszkalny, około lat 1905-1915, ul. Małeckich 2, nr ew. 3903;

59. Budynek przemysłowy, początek XX wieku, ul. Mickiewicza 3, nr ew. 3905;

60. Budynek mieszkalny, 1902 rok, ul. Mickiewicza 9, nr ew. 3906;

61. Budynek mieszkalny, przełom XIX i XX wieku, ul. Mickiewicza 12, nr ew. brak;

62. Budynek mieszkalny, przełom XIX i XX wieku, ul. Mickiewicza 13, nr ew. 3907;

63. Budynek mieszkalny, 1896 rok, ul. Mickiewicza 14, nr ew. brak;

64. Budynek mieszkalny, przełom XIX i XX wieku, ul. Mickiewicza 16, nr ew. brak;

65. Budynek mieszkalny, 1905 rok, ul. Mickiewicza 18, nr ew. 3908;

66. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Mickiewicza 22, nr ew. brak;

67. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Mickiewicza 24, nr ew. brak;

68. Budynek mieszkalny, 1905 rok, ul. Mickiewicza 26/Orzeszkowej 1, nr ew. 3911;

69. Budynek mieszkalny, przełom XIX i XX wieku, ul. Mickiewicza 28, nr ew. brak;

70. Budynek mieszkalny, przełom XIX i XX wieku, ul. Mickiewicza 36, nr ew. brak;

71. Budynek mieszkalny, około 1910 roku, ul. Orzeszkowej 10, nr ew. 3909;

72. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Orzeszkowej 14, nr ew. brak;

73. Budynek murowany, początek XX wieku, ul. Orzeszkowej 22, nr ew. brak;

74. Budynek mieszkalny, 1910 rok, ul. Orzeszkowej 24, nr ew. 3910;

75. Budynek szkoły, 1905 rok, ul. Piłsudskiego 3, nr ew. 3890;

76. Budynek użyteczności publicznej, 1913 rok, ul. Piłsudskiego 4, nr ew. 3891;

77. Budynek mieszkalny, lata dwudzieste XX wieku, ul. Piłsudskiego 5, nr ew. 3892;

78. Budynek mieszkalny, około lat 1918 - 1919, ul. Piłsudskiego 6, nr ew. 3893;

79. Budynek mieszkalny, lata dwudzieste XX wieku, ul. Piłsudskiego 10, nr ew. 3894;

80. Przepompownia ścieków, początek XX wieku, ul. Pułaskiego, nr ew. brak;

81. Budynek mieszkalny, pomiędzy latami 1915-1925, ul. Słowackiego 4, nr ew. brak;

82. Budynek mieszkalny, przełom XIX i XX wieku, ul. Słowackiego 6, nr ew. brak;

83. Budynek mieszkalny, lata 1915-1925, ul. Słowackiego 9, nr ew. brak;

84. Budynek mieszkalny, pomiędzy latami 1915-1925, ul. Słowackiego 16, nr ew. brak;

85. Budynek mieszkalny, lata dwudzieste XX wieku, ul. Słowackiego 20, nr ew. brak;

86. Zespół sakralno-mieszkalny, koniec XIX-początek XX wieku, ul. Słowackiego 26, nr ew. 3912;

87. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Wawelska 2, nr ew. 3913;

88. Budynek mieszkalny, około 1910 roku, ul. Wawelska 4, nr ew. 3914;

89. Budynek mieszkalny, przełom XIX i XX wieku, ul. Wawelska 6, nr ew. brak;

90. Budynek mieszkalny, lata dwudzieste XX wieku, ul. Wawelska 8, nr ew. brak;

91. Budynek mieszkalny, 1911 rok ?, ul. Wojska Polskiego 1, nr ew. 3915;

92. Budynek mieszkalny, XIX wiek, ul. Wojska Polskiego 3, nr ew. brak;

93. Budynek mieszkalny, lata dwudzieste i trzydzieste XX wieku, ul. Wojska Polskiego 5, nr ew. 3916;

94. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Wojska Polskiego 7, nr ew. 3917;

95. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Wojska Polskiego 9, nr ew. brak;

96. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Wojska Polskiego 10, nr ew. brak;

97. Budynek mieszkalny, druga połowa XIX wieku, ul. Wojska Polskiego 11, nr ew. brak;

98. Budynek mieszkalny, druga połowa XIX wieku, ul. Wojska Polskiego 13, nr ew. brak;

99. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Wojska Polskiego 14, nr ew. 3918;

100. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Wojska Polskiego 16, nr ew. 3920;

101. Budynek mieszkalny, lata 1915-1925, ul. Wojska Polskiego 17, nr ew. brak;

102. Budynek mieszkalny, XIX wiek, ul. Wojska Polskiego 18, nr ew. brak;

103. Budynek mieszkalny, lata 1915-1925, ul. Wojska Polskiego 19, nr ew. brak;

104. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Wojska Polskiego 20, nr ew. brak;

105. Budynek mieszkalny, koniec XIX wieku, ul. Wojska Polskiego 23, nr ew. brak;

106. Budynek mieszkalny, XIX wiek, ul. Wojska Polskiego 25, nr ew. 3915;

107. Budynek mieszkalny, druga połowa XIX wieku, ul. Wojska Polskiego 26, nr ew. brak;

108. Oficyna, XIX wiek, ul. Wojska Polskiego 26, nr ew. brak;

109. Budynek mieszkalny, XIX wiek, ul. Wojska Polskiego 27, nr ew. brak;

110. Budynek mieszkalny, lata 1915-1925, ul. Wojska Polskiego 32, nr ew. brak;

111. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Wojska Polskiego 33, nr ew. 3921;

112. Budynek mieszkalny, XIX wiek, ul. Wojska Polskiego 35, nr ew. brak;

113. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Wojska Polskiego 37, nr ew. 3922

114. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Wojska Polskiego 38, nr ew. 3923;

115. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Wojska Polskiego 42, nr ew. 3924;

116. Budynek mieszkalny, XIX wiek, ul. Wojska Polskiego 48, nr ew. brak;

117. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Wojska Polskiego 51, nr ew. 3925;

118. Budynek mieszkalny, XIX wiek, ul. Wojska Polskiego 52, nr ew. brak;

119. Budynek mieszkalny, 1935 rok, ul. Wojska Polskiego 55, nr ew. 3926;

120. Budynek mieszkalny, pomiędzy latami 1915-1925, ul. Wojska Polskiego 61, nr ew. brak;

121. Budynek mieszkalny, pomiędzy latami 1915-1925, ul. Wojska Polskiego 63, nr ew. brak;

122. Budynek mieszkalny, przełom XIX i XX wieku, ul. Wojska Polskiego 65, nr ew. brak;

123. Budynek mieszkalny, 1925 rok, ul. Wojska Polskiego 69, nr ew. 3928;

124. Budynek mieszkalny, pomiędzy latami 1915-1925, ul. Wojska Polskiego 75, nr ew. brak;

125. Budynek mieszkalny, około XVI wieku, przebudowa w XIX wieku, ul. Zamkowa 3, nr ew. 3930;

126. Dwór w zespole dworsko-folwarcznym, przełom XIX i XX wieku, ul. Zamkowa, nr ew. 5490;

127. Budynek mieszkalny w zespole dworsko-folwarcznym, przełom XIX i XX wieku, ul. Zamkowa 7, nr ew. 5490;

128. Budynek gospodarczy w zespole dworsko-folwarcznym, przełom XIX i XX wieku, ul. Zamkowa 7, nr ew. 5490;

129. Budynek mieszkalny w zespole dworsko-folwarcznym, przełom XIX i XX wieku, ul. Zamkowa 9, nr ew. 5490;

130. Budynek gospodarczy w zespole dworsko-folwarcznym, przełom XIX i XX wieku, ul. Zamkowa 9, nr ew. 5490;

131. Budynek mieszkalny w zespole dworsko-folwarcznym, przełom XIX i XX wieku, ul. Zamkowa 11, nr ew. 5490;

132. Budynek gospodarczy w zespole dworsko-folwarcznym, przełom XIX i XX wieku, ul. Zamkowa 11, nr ew. 5490;

133. Budynek mieszkalny w zespole dworsko-folwarcznym, przełom XIX i XX wieku, ul. Zamkowa 12, nr ew. 5490;

134. Brykielniarnia w zespole dworsko-folwarcznym, przełom XIX i XX wieku, ul. Zamkowa, nr ew. 5490;

135. Cielętnik w zespole dworsko-folwarcznym, przełom XIX i XX wieku, ul. Zamkowa, nr ew. 5490;

136. Garaż w zespole dworsko-folwarcznym, przełom XIX i XX wieku, ul. Zamkowa, nr ew. 5490;

137. Magazyn nawozów w zespole dworsko-folwarcznym, przełom XIX i XX wieku, ul. Zamkowa, nr ew. 5490;

138. Magazyn zbożowy w zespole dworsko-folwarcznym, przełom XIX i XX wieku, ul. Zamkowa, nr ew. 5491;

139. Obora w zespole dworsko-folwarcznym, przełom XIX i XX wieku, ul. Zamkowa, nr ew. 5493;

140. Stajnia w zespole dworsko-folwarcznym, przełom XIX i XX wieku, ul. Zamkowa, nr ew. 5492;

141. Stodoła w zespole dworsko-folwarcznym, przełom XIX i XX wieku, ul. Zamkowa, nr ew. 5490;

142. Transformator w zespole dworsko-folwarcznym, przełom XIX i XX wieku, ul. Zamkowa, nr ew. 5490;

143. warsztat - kuźnia w zespole dworsko-folwarcznym, przełom XIX i XX wieku, ul. Zamkowa, nr ew. 5490;

144. Pozostałości parku w zespole dworsko-folwarcznym, przełom XIX i XX wieku, ul. Zamkowa, nr ew. 5490;

145. Cmentarz w zespole dworsko-folwarcznym, przełom XIX i XX wieku, ul. Zamkowa, nr ew. 5490;

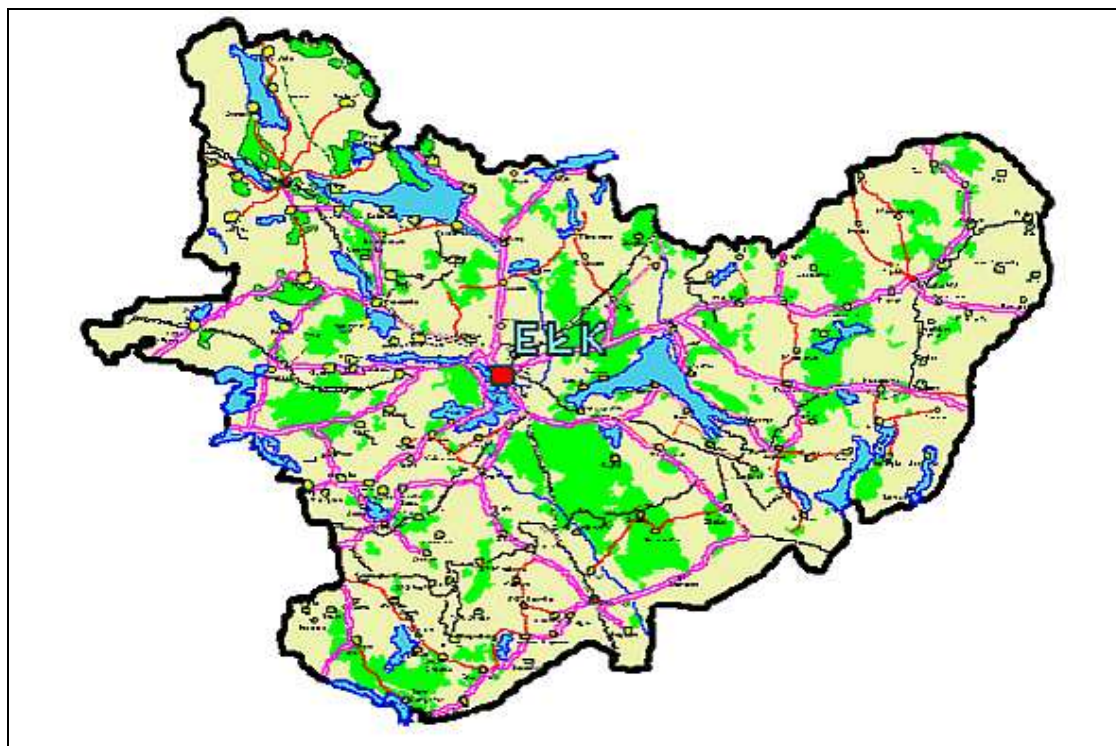
146. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Żeromskiego 2, nr ew. brak;

147. Budynek mieszkalny, początek XX wieku, ul. Żeromskiego 2, nr ew. 3933.

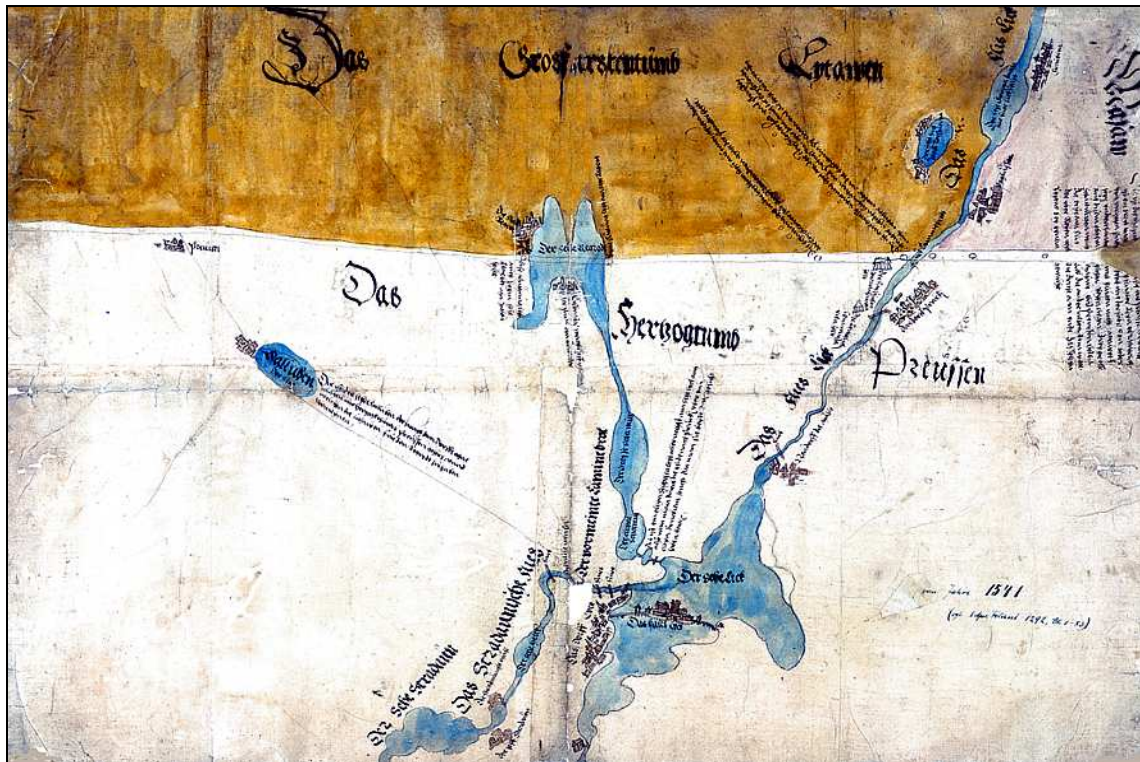
14. ILUSTRACJE

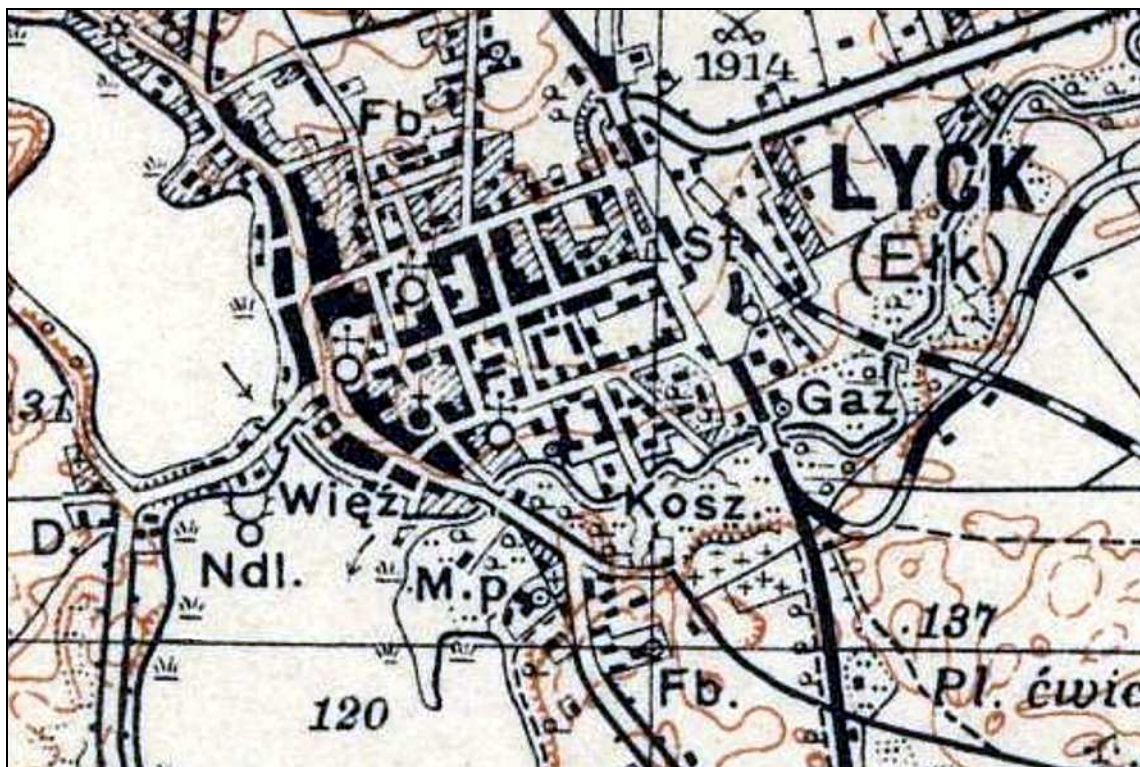
1. Mapa Powiatu Elckiego. Źródło: Program Rewitalizacji Elku, Urząd Miasta w Elku, 2009 r.

2. Rozmieszczenie lasów i jezior w powiecie elckim. Źródło: Program Rewitalizacji Elku, Urząd Miasta w Elku, 2009 r.

3. Mapa graniczna z 1541 roku. Ze zbiorów Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz, Berlin (Dahlem).

4. Plan Ełku z 1931 r. Ze zbiorów Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków Delegatura w Ełku.

5. Widok na Elk z lotu ptaka. Źródło. Urząd Miasta Elku. 2007 r.

6. Rozmieszczenie obiektów wpisanych do rejestru zabytków.
Źródło: załącznik do decyzji nr A-17/S w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków z dn. 20.02.1979 r.

7. Widok na kościół pod wezwaniem Najświętszego Serca Jezusowego (poprzednio ewangelicki) – z 1847 roku. Fot. autor.

8. Widok na zamek prokuratorski pochodzący z przełomu XIV i XV wieku. Fot. autor.

9. Widok na kościół parafialny pod wezwaniem Św. Wojciecha – 1853 rok. Fot. autor.

10. Widok na most drogowy na jeziorze Elckim – 1910 rok. Fot. autor.

11. Widok na wieżę ciśnień (Obecnie Muzeum Kropli Wody) – 1906 rok. Fot. autor.

12. Widok na Park Miejski (Położony między ulicami Armii Krajowej, 3 Maja, Mickiewicza i Małeckich) – początek XX wieku. Fot. autor.

13. Widok na budynek Szkoły Artystycznej – druga połowa XIX wieku. Fot. autor.

14. Widok na kolejkę wąskotorowa – początek XX wieku. Źródło: Urząd Miasta Elku

15. Widok ul. Kościuszki. Budynki z drugiej połowy XIX i początku XX wieku. Fot. autor.